

Sociaal- economische Maandstatistiek

Jaargang 19 – maart 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Berichten en artikelen

Berichten	7
Webmagazine	10
Chemische en biologische belasting	13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt	18
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	21
Incidentele loonontwikkeling in componenten 1999/2000	31

2. Tabellen

Cijfers in Statline	41
2.0 Kerncijfers	43
2.1 Banen en arbeidsvolume	45
2.2 Vacatures	47
2.3 Werkloosheid	50
2.4 Cao-lonen	52
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	54
2.6 Consumentenprijzen	55
2.7 Consumentenvertrouwen	57
2.8 Sociale zekerheid	58
2.9 Vakverenigingen	63

3. Technische toelichtingen

67

Nu en eerder verschenen

72

Enkele afzonderlijke publicaties

78

1. *Berichten en artikelen*

Berichten

Arbeidsmarkt ook in 2001 gunstig

De reeks van jaren met een gunstige arbeidsmarkt is in 2001 voortgezet. De groei van de werkgelegenheid ging opnieuw uit boven de groei van de beroepsbevolking zodat de werkloosheid verder daalde. De daling van de werkloosheid is ongeveer even hoog als in 2000 maar minder sterk dan in de laatste drie jaar van de vorige eeuw. Vorig jaar kwam het aantal mensen met een baan van twaalf uur of meer per week voor het eerst uit boven de zeven miljoen. De arbeidsdeelname van vrouwen en van vijftigers is in 2001 verder toegenomen. Dit blijkt uit de Enquête beroepsbevolking van het CBS.

Ruim zeven miljoen mensen aan het werk

Volgens de Enquête beroepsbevolking was in 2001 het aantal mensen met een baan van twaalf uur of meer per week gemiddeld 147 duizend hoger dan het jaar daarvoor. Deze stijging is iets lager dan die in 2000, toen het aantal werkenden toenam met 154 duizend. Enquêtes bij bedrijven laten in de loop van vorig jaar ook een licht afvlakkende groei van het aantal banen zien. Het totaal aantal mensen met een baan van twaalf uur of meer per week is vorig jaar uitgekomen op bijna 7,1 miljoen. In de afgelopen vijf jaar steeg de werkende beroepsbevolking met 880 duizend. Het aantal werkende vrouwen nam toe met 530 duizend, de toename bij de mannen lag met 340 duizend aanmerkelijk lager. Vrouwen profiteerden dus meer van de groeiende werkgelegenheid.

Arbeidsdeelname vrouwen stijgt verder

De arbeidsdeelname van vrouwen is in 2001 verder toegenomen. Vorig jaar had ruim 53 procent van alle vrouwen van 15–64 jaar betaald werk voor twaalf uur of meer per week. Tien jaar geleden lag dit percentage nog op 41. De stijging van de arbeidsdeelname van vrouwen is daarmee tweemaal zo hoog als die van mannen. Desondanks is de arbeidsparticipatie van vrouwen (53 procent) nog steeds aanzienlijk lager dan die van mannen (77 procent). De participatie van vrouwen is het hoogst onder 25–29 jarigen. Ruim driekwart van de vrouwen in deze leeftijdsgroep werkte in 2001, tien jaar eerder was dat nog 62 procent.

Stijging arbeidsdeelname bij vijftigers, stabiliteit bij zestigers

De arbeidsdeelname van vijftigers is al jarenlang aan het stijgen. Voor het eerst had daardoor vorig jaar meer dan de helft (51 procent) van de 55–59 jarigen betaald werk van twaalf uur of meer per week. In de eerste helft van de jaren negentig had slechts 38 procent van deze leeftijdsgroep betaald werk. Opmerkelijk is de stijging van de arbeidsdeelname bij de mensen van 50–54 jaar. Tussen eind jaren tachtig en nu steeg de arbeidsdeelname in deze groep van 52 naar 68 procent. Bij de 60–64 jarigen schommelt de arbeidsdeelname de laatste jaren rond de vijftien procent. Dat is ongeveer even hoog als eind jaren tachtig en maar weinig hoger dan de elf procent midden jaren negentig.

Werkloze beroepsbevolking daalt onder 250 duizend

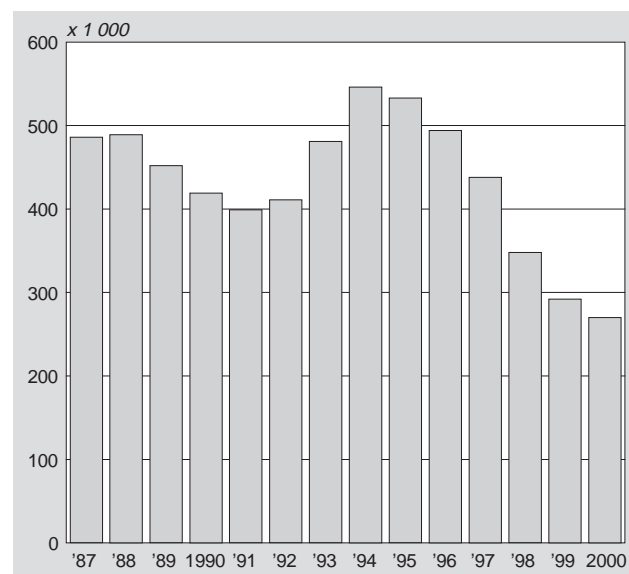
Het CBS stelt over de werkloosheid verschillende cijfers samen. De werkloze beroepsbevolking bestaat uit mensen die actief zoeken naar werk van twaalf uur of meer per week en direct kunnen beginnen. De werkloze beroepsbevolking is vorig jaar met 22 duizend gedaald tot iets minder dan 250 duizend. Dit komt overeen met 3,4 procent van de beroepsbevolking. De werkloosheid onder

vrouwen bleef bijna tweemaal zo hoog als onder mannen (4,7 tegenover 2,5 procent).

Potentiële arbeidsreserve daalt met 50 duizend

De potentiële arbeidsreserve is in 2001 met 50 duizend gedaald tot 661 duizend mensen. Het gaat dan om mensen die betaald werk willen hebben voor ten minste twaalf uur per week, ongeacht of men zoekt naar werk of direct in staat is in een baan te beginnen. Over een lange periode bezien is deze categorie aanzienlijk verminderd. In 1994 telde deze groep nog bijna 1,2 miljoen mensen.

Werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar

Werkloosheid stabiel

Volgens de nieuwste cijfers van het CBS kwam het aantal geregistreerde werklozen in de maanden november 2001–januari 2002 gemiddeld uit op 146 duizend. De werkloosheid is daarmee nog steeds stabiel. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar is het aantal werklozen 41 duizend lager.

Werkloosheid stabiel

In de maanden november 2001–januari 2002 waren er gemiddeld 146 duizend geregistreerde werklozen. Dat is elfduizend meer dan in de maanden oktober–december 2001. Door seizoeneffecten is echter in deze periode van het jaar een stijging van negenduizend gebruikelijk. Na verwijdering van deze seizoeneffecten is het nieuwe werkloosheidscijfer dus tweeduizend hoger dan het vorige driemaandsgemiddelde.

Sinds het voorjaar van vorig jaar schommelen de seizoengecorrigeerde cijfers tussen de 135 en 150 duizend. De veranderingen zijn gering en vallen binnen de onnauwkeurigheidsmarges van de steekproefuitkomsten. De werkloosheid is dus nog steeds stabiel op een laag niveau. Vergeleken met dezelfde periode een jaar geleden is de werkloosheid nu nog altijd 41 duizend lager.

Tot de geregistreerde werklozen behoren alle mensen die bij een arbeidsbureau staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week.

Geregistreerde werklozen na verwijdering van seizoensinvloeden

Inflatie daalt in januari tot 4,0 procent

De inflatie in Nederland is in januari 2002 uitgekomen op 4,0 procent. Dat is een daling met 0,4 procentpunt ten opzichte van december. Ten gevolge van het wegvallen van de invloed van enkele belastingverhogingen in 2001 daalt de inflatie met 0,9 procentpunt. Andere ontwikkelingen zorgen daarentegen voor een stijging met 0,5 procentpunt.

Inflatie bepaald door flinke opwaartse en neerwaartse effecten

De inflatie is gedurende het gehele jaar 2001 hoog geweest. Een van de oorzaken was de verhoging van de BTW en de ecotaks in januari 2001. Door het wegvallen van het effect van deze maatregelen daalt het inflatiecijfer met 0,9 procentpunt, maar door prijsontwikkelingen in een aantal artikelgroepen loopt de inflatie weer met 0,5 procentpunt op. Het gaat daarbij vooral om de prijsontwikkelingen van verse groenten, kleding en schoeisel, autobrandstoffen, bloemen en planten, en om prijsontwikkelingen in de horeca. Vandaag publiceert het CBS op haar website een artikel over de inflatie. Daarin wordt gedetailleerd ingegaan op de vraag hoe de ontwikkeling van de inflatie in januari 2002 is opgebouwd. Daarbij wordt ook stilgestaan bij de vraag of een afzonderlijk effect van de invoering van de euro op de inflatie meetbaar is.

Prijzen in januari 0,8 procent hoger dan in december

Tussen december 2001 en januari 2002 zijn de prijzen gemiddeld met 0,8 procent gestegen. Deze stijging is kleiner dan tussen december 2000 en januari 2001, toen onder andere de BTW-verhoging werd doorgevoerd en de prijzen 1,1 procent omhoog gingen, maar verder is zo'n grote stijging tussen december en januari niet meer voorgekomen sinds 1973/1974.

Verse groenten zijn in januari ongeveer een kwart duurder geworden dan in december. Dat is een uitzonderlijk sterke prijsstijging, mede als gevolg van slechte oogsten in Zuid-Europa. Vers fruit werd bijna 7 procent duurder. Belangrijke prijsstijgingen zijn verder die van gas, autobrandstoffen, bloemen en planten, de centrale antenne en in de horeca. Tarieven van consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende zaakbelasting, rioolbelasting en reinigingsrechten, werden verhoogd.

Kleding en schoeisel werden deze maand goedkoper. De prijsdaling is echter aanzienlijk geringer dan vorig jaar in januari. De motorrijtuigenbelasting werd verlaagd.

Afgeleide consumentenprijsindex

De inflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex voor werknemersgezinnen met een laag inkomen komt in januari van dit jaar eveneens uit op 4,0 procent. Dat is 0,5 procentpunt hoger dan in december. Deze index wordt vaak gebruikt voor het aanpassen van overheidstarieven, CAO's en andere contracten. Er is in januari per saldo vrijwel geen effect van belastingmaatregelen op de inflatie. In 2001 lag de ontwikkeling van de afgeleide index nog ongeveer 1 procentpunt onder de inflatie.

Inflatie volgens Europese norm

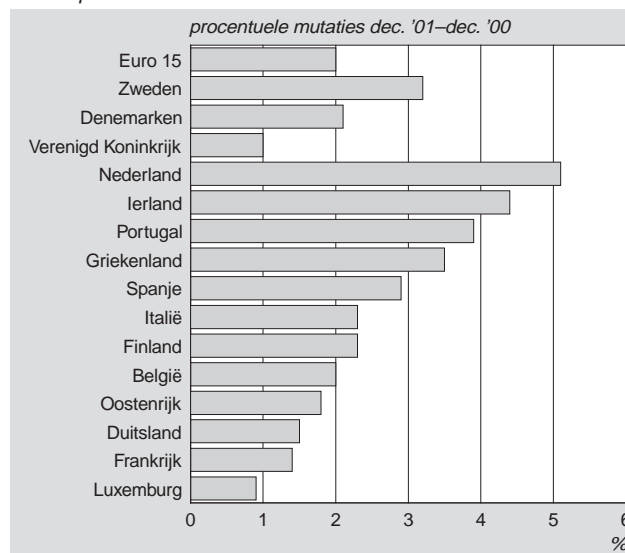
Het CBS stelt niet alleen de nationale consumentenprijsindex samen, maar ook de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex voor Nederland (HICP). Deze index maakt deel uit van het inflatiecijfer van de Eurozone dat een officieel richtsnoer vormt voor het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank.

In januari 2002 komt de inflatie in Nederland volgens de HICP uit op 4,9 procent. Dat is een daling van 0,2 procentpunt ten opzichte van december, toen de inflatie nog 5,1 procent bedroeg. Eurostat, het Europese statistische bureau, verwacht dat de inflatie in de Eurozone in januari zal uitkomen op 2,5 procent. Dat is een stijging met 0,4 procentpunt ten opzichte van december. De tegengestelde ontwikkeling in januari is waarschijnlijk toe te schrijven aan het wegvallen van het effect van de BTW-verhoging uit het Nederlandse cijfer.

In december was de inflatie in de Eurozone gemiddeld 2,1 procent en had Nederland de hoogste inflatie van de lidstaten van de Europese Unie.

De uitkomsten over januari voor de afzonderlijke landen van de Eurozone en van de Europese Unie zullen op 28 februari door Eurostat worden gepubliceerd.

Geharmoniseerde consumentenprijsindices van de 15 landen in de Europese Unie

Consumentenvertrouwen stabiel

Het consumentenvertrouwen is in februari drie punten lager dan in januari. Een dergelijke daling is echter gebruikelijk voor de tijd van het jaar. Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden is het vertrouwen dan ook onveranderd. Dat betekent dat het eind 2001 ingezette herstel niet doorzet. Met name in de eerste helft van 2001 liep het

vertrouwen sterk terug, waarna in de tweede helft een stabilisatie volgde. De koopbereidheid is in februari iets lager dan in januari. De mening van de consument over het economisch klimaat laat daarentegen een verbetering zien. Dit blijkt uit het Consumenten Conjectuur Onderzoek van het CBS.

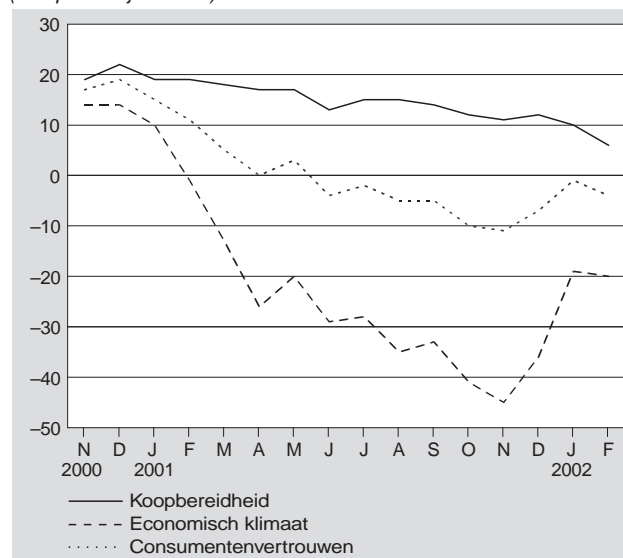
Koopbereidheid verder teruggelopen

De koopbereidheid van consumenten is in februari iets teruggelopen. Ook in januari was al sprake van een daling ten opzichte van de voorgaande maand. De koopbereidheid is nu uitgekomen op het laagste niveau sinds december 1996. De koopbereidheid is één van de twee onderdelen waaruit de index van het consumentenvertrouwen is samengesteld. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en over het doen van grote aankopen. De daling in februari hangt vooral samen met een minder positief oordeel van consumenten over hun financiële positie.

Oordeel economisch klimaat positiever

Na verwijdering van seizoeninvloeden is het oordeel van de consument over de economische toestand in februari positiever dan de voorgaande maand. Daarmee zet het herstel van dit onderdeel van de vertrouwensindex verder door. Na de terreuraanslagen in de Verenigde Staten in september vorig jaar werd een dieptepunt bereikt. Het aantal consumenten dat een stijging van de werkloosheid verwacht, is in februari opnieuw teruggelopen. Het aantal huishoudens dat voor de komende tijd een lagere inflatie voorziet, is gestegen.

Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

Webmagazine

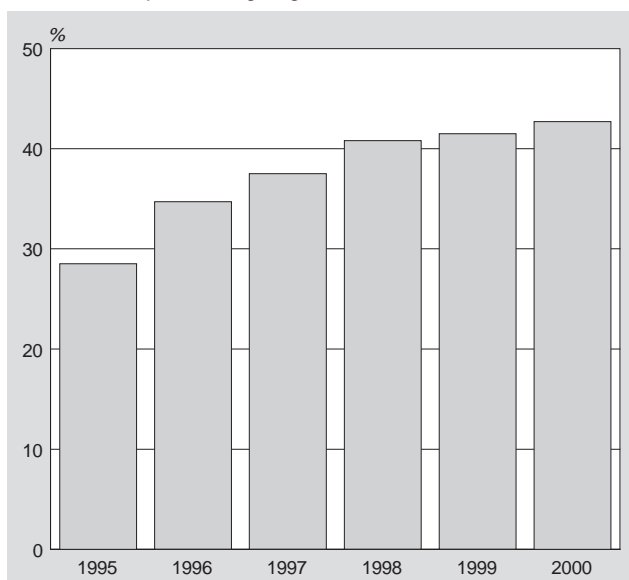
De in deze rubriek opgenomen artikelen zijn eerder gepubliceerd in edities van het Webmagazine. Het Webmagazine verschijnt wekelijks (iedere maandagochtend) op de CBS-site (www.cbs.nl).

Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers ¹⁾

Han van den Berg en Job van der Zwan

Eind 2000 namen bijna drie miljoen werknemers deel aan een spaarloonregeling. Vanaf het begin, de regeling is in 1994 geïntroduceerd, heeft spaarloon kunnen rekenen op een warme belangstelling. In 1995 nam al 29 procent van alle werknemers deel. Dit percentage is daarna gestaag toegenomen en bedraagt inmiddels 43 procent.

1. Deelname spaarloonregeling

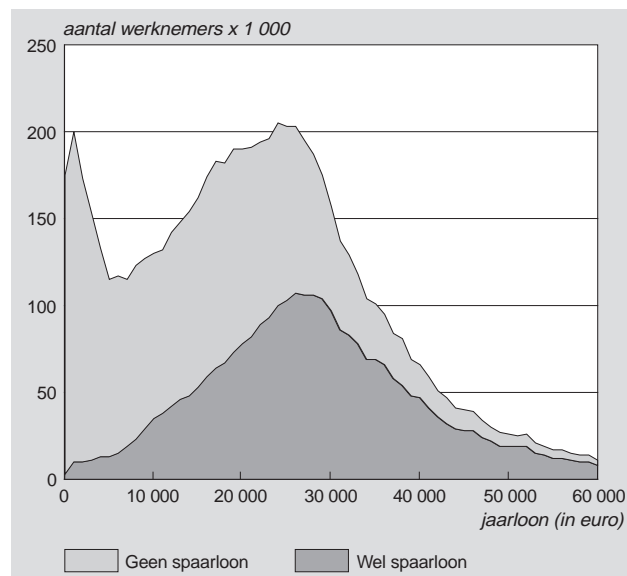
Vooral voltijd en hogere lonen

Ruim de helft van de voltijdwerknemers heeft spaarloon. Van deeltijdwerknemers spaart slechts één op de drie. Werknemers met een flexibel dienstverband nemen nauwelijks deel aan een spaarregeling; vijf procent doet mee. De deelname aan een spaarloonregeling blijkt afhankelijk te zijn van het loonniveau.

Van de werknemers met een jaarloon tot 10 duizend euro heeft slechts één op de tien spaarloon. Van de werknemers die tenminste 30 duizend euro verdienen, profiteren er twee van de drie van deze regeling.

Verder is het fiscale voordeel van de spaarloonregeling groter voor werknemers met een hoog loon. Mensen met een laag loon kunnen zich naar het lijkt minder vaak een spaarloonregeling veroorloven of werken bij bedrijven waar geen spaarloonregeling wordt aangeboden.

2. Aantal spaarloondeelnemers per loonklasse van 1 000 euro, 2000

Overheid koploper

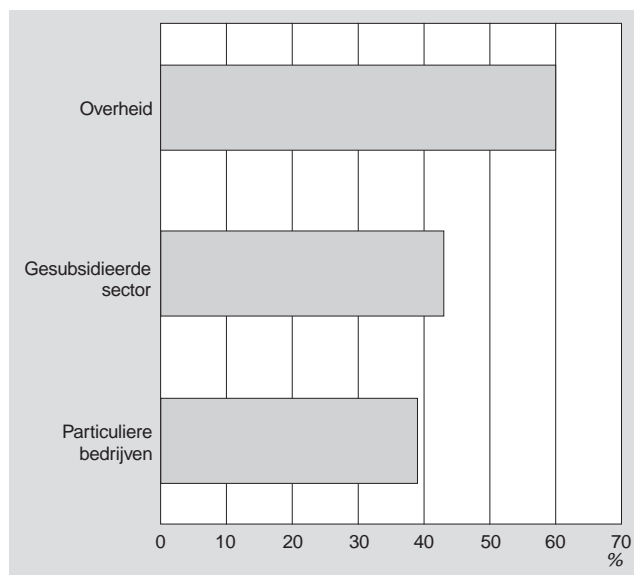
Bij de overheid is de deelname het grootst: zes van de tien werknemers heeft daar een spaarloonregeling. In het bedrijfsleven nemen maar vier van de tien werknemers aan deze regeling deel. Vooral in de bedrijfstakken energie- en waterleidingbedrijven, delfstoffenwinning en financiële instellingen is de belangstelling voor de spaarloonregeling groot. Daarentegen heeft in de horeca slechts veertien procent van de werknemers spaarloon. Niet toevallig is dit ook de bedrijfstak met de minste voltijdwerknemers in de sector particuliere bedrijven.

Spaarloon vaker bij grote bedrijven

Bij bedrijven met honderd of meer werknemers neemt bijna de helft van de werknemers deel aan de spaarloonregeling. Bij kleine bedrijven is er minder animo. Van de werknemers bij bedrijven met minder dan tien werknemers heeft een kwart spaarloon.

¹⁾ Dit artikel, met bedragen in guldens, is eerder gepubliceerd in het Webmagazine van 27 november 2001.

3. Deelname spaarloonregeling naar cao-sector, 2000

Technische toelichting

Spaarloon

Spaarloon is het deel van het bruto loon dat de werkgever op een geblokkeerde rekening stort en waarover de werknemer in beginsel vier jaar lang niet kan beschikken. Over dit bruto bedrag hoeven geen loonheffing en premies voor de werknemersverzekeringen betaald te worden. De regeling is in 1994 geïntroduceerd, met als doel de stijging van de overeengekomen lonen te matigen. In 2000 bedroeg het maximum spaarloonbedrag 788 Euro .

Volftijdwerknemers

Volftijdwerknemers: werknemers met een volledige dag- en weektaak, uitgezonderd uitzend-, oproep-, afroep-, en invalkrachten.

Deeltijdwerknemers: werknemers die geen volledige dag- of weektaak hebben maar wel een vaste arbeidsduur per week, uitgezonderd uitzend-, oproep-, afroep-, en invalkrachten.

Werknemers met een flexibel dienstverband: uitzend-, oproep-, afroep- en invalkrachten en werknemers van wie de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week.

Jaarloon

Het bruto loon sociale verzekeringen vermeerderd met werknemersbijdrage pensioen en vut. Het bruto jaarloon is inclusief spaarloon en bijzondere beloningen zoals vakantiegeld, tantièmes, gratificaties en winstuitkeringen.

Overheid, bedrijfsleven en particuliere bedrijven

Overheid: de cao-sector die alle publiekrechtelijke bedrijven (rijks-overheid, provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen) omvat plus de politie, het regulier bijzonder onderwijs en de academische ziekenhuizen.

Gesubsidieerde sector: de cao-sector bestaande uit de privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, voor zover zij niet tot de overheid behoren.

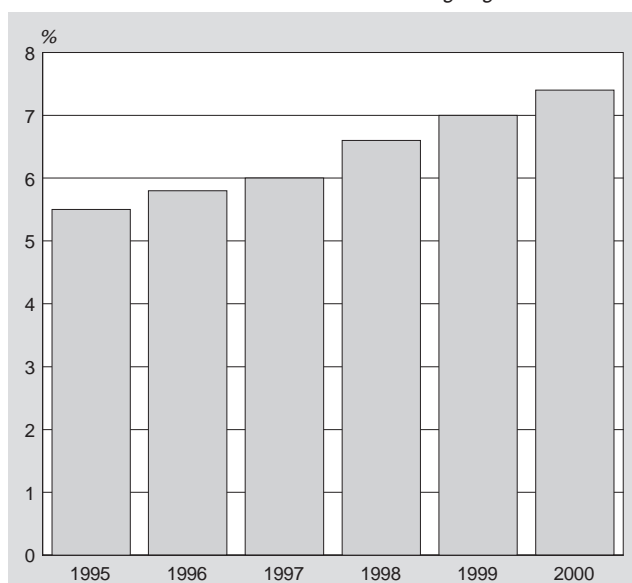
Particuliere bedrijven: de privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de gesubsidieerde sector of de overheid gerekend worden.

Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan ¹⁾

Job van der Zwan

Eind december 2000 waren 512 duizend werknemers 55 jaar of ouder. Daarvan waren 492 duizend jonger dan 65. Dat is dertig procent van de bevolking van 55 tot 65 jaar. Zeven van de tien 55-plussers met een baan was man en zes van de tien had een volledige weektaak. Van de werkenden van 55 of ouder had 65 procent een baan bij particuliere bedrijven.

1. Aandeel werknemers van 55+ in totale werkgelegenheid

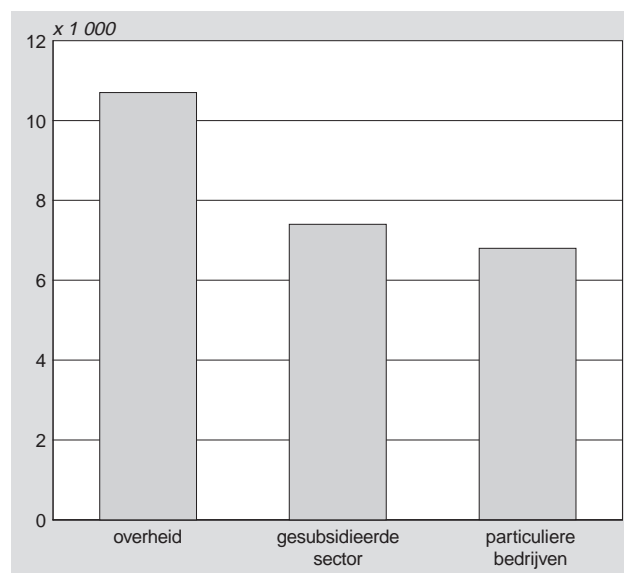

Aandeel 55-plussers neemt gestaag toe

Het aandeel 55-plussers in de totale werkgelegenheid is de laatste jaren gestegen van 5,5 procent in 1995 tot 7,4 procent in 2000. Deze toename is waarschijnlijk beïnvloed door beleid dat erop gericht is senioren langer in het arbeidsproces te betrekken. Sinds een aantal jaren zijn veel regelingen voor vervroegde uittreding versoberd of omgebouwd tot flexibele pensioenregelingen.

Daarnaast speelt de gunstige economische situatie in de periode 1995–2000 een rol. Daardoor bestond er een grote vraag naar werknemers en waren bedrijven minder geneigd om ouderen door ontslag of vervroegd pensioen af te laten vloeien.

2. Aandeel werknemers van 55+ naar cao-sector, 31 december 2000

Overheid koploper

Bij de overheid is het aandeel 55-plussers eind december 2000 het hoogst. In deze cao-sector is een op de negen werknemers 55 jaar of ouder. Het aandeel 55-plussers is het laagst in het particulier bedrijf. Van de werknemers in deze cao-sector is 6,8 procent 55 jaar of ouder. De gesubsidieerde sector neemt met 7,4 procent de middenpositie in.

Technische toelichting

Werknemers

Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris. Een baan is een werkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkring heeft, telt elke werkring als een afzonderlijke baan.

Cao-sector

Er worden drie verschillende cao-sectoren onderscheiden:

1. de overheid: omvat alle publiekrechtelijke bedrijven (rijksoverheid, provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen), de politie, het regulier bijzonder onderwijs en de academische ziekenhuizen.
2. de gesubsidieerde sector: de privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, voorzover zij niet tot de overheid behoren.
3. particuliere bedrijven: de privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de gesubsidieerde sector of de overheid gerekend worden.

¹⁾ Dit artikel is eerder gepubliceerd in het Webmagazine van 25 februari 2002.

Artikelen

Chemische en biologische belasting

Saskia Janssen

Op de werkvloer kunnen mensen blootgesteld worden aan verschillende vormen van chemische en biologische middelen. Zo wordt 16 procent van de werkzame beroepsbevolking regelmatig belast door gassen en/of dampen en 14 procent door stof. Verder geeft 11 procent van de werkzame beroepsbevolking aan regelmatig huidirriterende middelen te gebruiken. Vier procent heeft regelmatig contact met dieren op de werkvloer en tien procent komt regelmatig in contact met organisch afval.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen bedrijfstakken. In de Industrie, Bouwnijverheid en Vervoer en communicatie komen twee keer zoveel mensen in aanraking met gassen en dampen dan gemiddeld. Belasting door stof vindt vooral plaats in de Bouwnijverheid, terwijl huidirriterende stoffen vooral in de Gezondheids- en welzijnzorg worden gebruikt.

1. Inleiding

In de Enquête Beroepsbevolking (EBB) zijn in 2000 voor het eerst vragen opgenomen over de blootstelling aan chemische en biologische middelen op het werk. De vraagstelling naar chemische en biologische belasting is in overleg met het ministerie van SZW en enkele deskundigen op dit terrein ontwikkeld. Diverse onderzoekers en medewerkers van instanties die zich bezighouden met onderzoek naar chemische en biologische belasting zijn geraadpleegd om na te gaan of meting van dit onderwerp met behulp van een persoonsenquête mogelijk is, en zo ja, welke belasting gemeten moet worden en welke vragen in de enquête gesteld moeten worden.

Volgens de deskundigen is het niet mogelijk om de precieze mate van blootstelling aan chemische stoffen met behulp van een persoonsenquête te meten. Met behulp van een enquête kan geen informatie over de hoogte en de duur van de blootstelling worden verzameld. Een algemene meting om een globale schatting van de chemische en biologische belasting te maken is via persoons-enquêtes wel mogelijk. Werkenden zijn over het algemeen goed in staat om de stoffen waaraan zij blootstaan te benoemen.

Met behulp van de EBB kunnen geen specifieke vragen over chemische en biologische belasting per beroepsgroep worden gesteld. Het is namelijk niet mogelijk om eerst naar het beroep van de respondent te vragen, dit antwoord te coderen en vervolgens een beroepsspecifieke vraag naar blootstelling te stellen. Alle respondenten krijgen daarom dezelfde vragen over chemische en biologische belasting voorgelegd.

De experts hebben besloten om de volgende belastende factoren te meten:

1. belasting door gassen of dampen (inademen van chemische stoffen in de vorm van gassen en dampen),
2. belasting door stof (inademen van chemische stoffen in de vorm van stof),
3. belasting door huidirriterende middelen (huidcontact met chemische stoffen) en
4. belasting door bacteriën, schimmels en virussen.

Het uiteindelijke doel van de vragen naar chemische en biologische belasting is om bedrijfstakken te vergelijken, zodat bedrijfstakken met hoge risico's zichtbaar worden. Zoals eerder is opgemerkt is het niet mogelijk om met behulp van een persoonsenquête de exacte blootstelling aan chemische en biologische stoffen vast te stellen. Naast het ontbreken van de juiste concentraties en de duur van de blootstelling, ontbreekt er ook informatie over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en preventieve maatregelen op de werkvloer zelf (bijvoorbeeld ventilatie). Het is mogelijk dat mensen die regelmatig chemisch of biologisch belast zijn op de werkplek niet tot een risicogroep horen, omdat ze preventieve maatregelen nemen.

2. Vragenlijst

Belasting door gassen of dampen

De vraagstelling naar belasting door gassen en dampen via de luchtwegen is opgesplitst in drie enquêtevragen. Gevraagd wordt naar de aanwezigheid op de werkplek van:

1. dampen van oplosmiddelen uit verf, inkt of lijm,
2. uitlaatgassen van auto's, heftrucks of andere machines of apparaten en
3. andere hinderlijke gassen of dampen.

Respondenten kunnen bij elke vraag kiezen uit drie antwoordcategorieën: (1) ja, regelmatig blootgesteld, (2) ja, soms blootgesteld en (3) nee, niet blootgesteld.

De eerste twee vragen zijn opgenomen omdat dit beleidsmatig gezien belangrijke blootstellingen van chemicaliën in de vorm van gassen of dampen zijn. Omdat het niet mogelijk is om voor elk gas en elke damp een aparte vraag te stellen, is de derde algemene vraag toegevoegd. Deze vraag wordt alleen gesteld aan mensen die de eerste twee vragen met 'nee' beantwoorden.

Met behulp van deze drie vragen kan een globale schatting gemaakt worden van de belasting door gassen of dampen van de werkzame beroepsbevolking. Mensen die op één of meer vragen 'ja, regelmatig' antwoorden zijn opgeteld. Kanttekening hierbij is dat respondenten die op de eerste en/of tweede vraag 'ja, soms' antwoorden de derde algemene vraag niet krijgen voorgelegd. Het is dus niet bekend of mensen die tijdens het werk niet regelmatig maar wel soms zijn blootgesteld aan dampen van oplosmiddelen en/of aan uitlaatgassen te maken hebben met andere hinderlijke dampen.

Belasting door stof

Er zijn drie vragen opgenomen over stof, namelijk stof van anorganisch materiaal, van organisch materiaal en van andere materialen. Omdat de termen anorganisch en organisch te moeilijk zijn, zijn deze termen niet in de vraagstelling opgenomen, maar worden er voorbeelden van deze soorten stof genoemd.

Gevraagd wordt naar de aanwezigheid op de werkplek van:

1. 'stof van meel, hout of graan die u kunt inademen',
2. 'stof van steen of cement die u kunt inademen' en
3. 'stof van andere materialen die u kunt inademen'.

Er is gekozen voor de term inademen om te verduidelijken dat het om stofdeeltjes gaat (en niet om textiel). Ook hier is een derde algemene vraag toegevoegd om een globale schatting van de belasting door stof te kunnen maken voor de werkzame beroepsbevolking. Net als bij de vragen over de belasting door gassen of dampen wordt deze vraag alleen gesteld aan mensen die op de eerste twee vragen 'nee' antwoorden. Mensen die op één of meer vragen 'ja, regelmatig' antwoorden zijn samengenomen om de belasting door stof in de werkzame beroepsbevolking te kunnen schatten. Hierbij moet dezelfde kanttekening worden gemaakt als bij de vragen naar de gassen of dampen. Mensen die op de eerste en/of tweede vraag 'ja, soms' antwoorden krijgen de laatste vraag niet voorgelegd. Het is dus niet bekend in welke mate mensen die soms zijn blootgesteld aan organisch of anorganisch stof zijn blootgesteld aan ander stof.

Belasting door huidirriterende middelen

Blootstelling van de huid aan huidirriterende middelen wordt gemeten door middel van één vraag: 'Maakt u tijdens uw werk gebruik van middelen die de huid kunnen irriteren?'. In deze vraag worden geen voorbeelden opgenomen, omdat dit een onleesbare vraag oplevert. In de aanwijzingen voor de enquêtrices worden wel voorbeelden genoemd, namelijk schoonmaakmiddelen, producten voor haarverzorging, desinfecterende middelen en bestrijdingsmiddelen. Ter verduidelijking kan de enquêtrice deze voorbeelden noemen.

Belasting door bacteriën, schimmels en virussen

Biologische belasting kan onder meer plaatsvinden via bacteriën, schimmels en virussen. Vooral mensen, dieren en planten kunnen bacteriën, schimmels en virussen doorgeven die schadelijk zijn voor de gezondheid. Blootstelling via mensen kan bijvoorbeeld optreden bij contact met bloed, ontlasting, slijmvliezen en aerosolen in de uitgeademde lucht. Deze belasting wordt niet in de EBB gevraagd.

De dierlijke blootstelling wordt veroorzaakt door het contact met dieren (zowel levend als dood) of met producten van dieren of restanten van dieren. Voor het inschatten van de dierlijke blootstelling is in de enquête gevraagd of mensen 'tijdens hun werk in aanraking komen met dieren'. Het overbrengen van bacteriën, schimmels en virussen via planten is in kaart gebracht door de vraag of mensen 'tijdens hun werk in aanraking komen met afval van groenten, fruit of planten of met etensresten'.

Omdat deze twee vragen niet de totale belasting door bacteriën, schimmels en virussen bestrijken (de blootstelling via mensen ontbreekt), is het niet mogelijk om een globale schatting van de biologische belasting te maken. Daarom worden de resultaten van de twee vragen niet samengevoegd, maar apart geanalyseerd.

3. Kwaliteit van de gegevens

In deze paragraaf staat de kwaliteit en bruikbaarheid van de vragen naar chemische en biologische belasting centraal. Voor elke vorm van belasting is nagegaan in welke bedrijfsklassen deze het hoogst is. Vervolgens is bekeken of dat plausibel is. Bij deze analyse kunnen niet alle bedrijfsklassen meegenomen worden. Er is een groot aantal respondenten per bedrijfsklasse nodig om betrouwbare percentages te berekenen, daarom zijn alleen bedrijfsklassen meegenomen waarin meer dan 60 000 mensen werken.

Dit betekent dat 40 van de 70 bedrijfsklassen meegenomen zijn in deze analyse.

Belasting door gassen of dampen

De bedrijfsklassen waarin relatief veel mensen regelmatig zijn blootgesteld aan oplosmiddelen zijn: afwerking van gebouwen, chemische industrie, wasserijen en persoonlijke verzorging, autohandel en -reparatie, en meubel- en overige industrie. Regelmatige belasting door uitlaatgassen komt vooral voor bij: autohandel en -reparatie, goederen- en overig wegvervoer, groothandel intermediaire goederen, metaalproductenindustrie en bouwbedrijven. Dit ligt in de lijn van de verwachting.

Bedrijfsklassen waarin relatief veel mensen regelmatig zijn blootgesteld aan andere gassen en dampen zijn: ziekenhuizen, de chemische industrie, wasserijen en persoonlijke verzorging, en de voedings- en genotmiddelenindustrie. Opvallend is dat mensen in de chemische industrie en wasserijen en persoonlijke verzorging ook vaak zijn blootgesteld aan oplosmiddelen. Het is bij de mensen in deze bedrijfsklassen, die zeggen dat ze zijn blootgesteld aan andere dampen en/of gassen, moeilijk om te achterhalen om welke dampen en gassen het gaat. Gezien de bedrijfsklassen zijn deze mensen waarschijnlijk blootgesteld aan verschillende soorten oplosmiddelen. Waarschijnlijk is er dus sprake van een onderschatting van de belasting door oplosmiddelen.

Het meten van de specifieke belasting door oplosmiddelen wordt nog eens extra bemoeilijkt doordat er geen eensluidende definitie voor oplosmiddelen bestaat. De combinatie van de drie vragen lijkt wel een goede globale schatting te geven van de totale blootstelling aan gassen of dampen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat acht procent van de respondenten aangegeven hebben dat zij soms zijn blootgesteld aan oplosmiddelen of uitlaatgassen. Zij hebben niet de vraag naar blootstelling aan andere gassen en dampen gekregen, waardoor niet te achterhalen is of zij regelmatig zijn blootgesteld aan andere gassen en/of dampen. Dit kan leiden tot een onderschatting van de totale blootstelling aan gassen en/of dampen.

Belasting door stof

Werkenden in de Voedings- en genotmiddelenindustrie, de Meubel- en overige industrie, Bouwbedrijven, en Landbouw en visserij zijn het vaakst blootgesteld aan stof van organisch materiaal. Mensen die werken bij bouwbedrijven, de afwerking van gebouwen en bouwinstallatiebedrijven zijn relatief vaak blootgesteld aan stof van anorganisch materiaal. Het betreft hier uitsluitend bedrijfsklassen in de Bouwnijverheid. Dit komt waarschijnlijk doordat in de vraagstelling expliciet de blootstelling aan stof van steen en cement genoemd wordt. Andere bedrijfsklassen (zoals bijvoorbeeld de metaalproductenindustrie), waarbij naar verwachting ook veel mensen regelmatig aan stof van chemische oorsprong zijn blootgesteld, scoren niet hoog op deze vraag.

Analyse van de derde vraag naar stof (namelijk naar de aanwezigheid van stof van andere materialen) toont aan dat meer mensen aangeven dat zij regelmatig zijn blootgesteld aan stof van andere materialen (7%) dan aan stof van meel, hout of graan (4%) en stof van steen of cement (4%). Van ongeveer de helft van de mensen die regelmatig aan stof zijn blootgesteld is dus onbekend om welke stof het gaat. Het gaat om mensen in diverse bedrijfstakken: Chemische industrie, Metaalproductenindustrie, Autohandel en -reparatie, Wasserijen en persoonlijke verzorging, en de Machine-industrie. Gezien deze bedrijfstakken lijkt het erop dat de blootstelling waarschijnlijk van chemische oorsprong is. Dit is een aanwijzing dat het percentage mensen dat regelmatig is blootgesteld aan anorganisch stof onderschat is. Mogelijk is dit in mindere mate ook het geval voor de schatting van het percentage mensen

dat regelmatig is blootgesteld aan organisch stof. Daarom worden de resultaten van de drie vragen naar de blootstelling aan stof als één maat gepresenteerd. Deze maat kan van vier procent van de respondenten niet worden vastgesteld, doordat de vraag naar blootstelling aan stof van andere materialen niet is gesteld aan mensen die soms zijn blootgesteld aan biologisch of chemisch stof.

Belasting door huidirriterende middelen

De bedrijfsklassen waarin werkenden het meest worden blootgesteld aan huidirriterende middelen zijn: Wasserijen en Persoonlijke verzorging, Ziekenhuizen, Afwerking van gebouwen, Chemische industrie, en Autohandel en -reparatie. Deze bedrijfsklassen liggen allemaal in de lijn van de verwachting.

Belasting door bacteriën, schimmels en virussen

Verreweg de meeste mensen die regelmatig contact hebben met dieren werken in de Landbouw en visserij. Ook werkenden in de Voedings- en genotmiddelenindustrie, de Overige welzijnszorg, de Groothandel voedings- en genotmiddelen, en de Overige gezondheidszorg komen vaak in aanraking met (dode en levende) dieren. Alle bedrijfsklassen die hier genoemd zijn lijken plausibel.

De meeste mensen die regelmatig in contact komen met organisch afval (van groenten, fruit, planten en/of etensresten) werken in de Horeca. Ook mensen die in de Landbouw en visserij, Verpleeg- en bejaardentehuizen, en Warenhuizen en supermarkten werken, komen vaak in contact met organisch afval. Deze bedrijfsklassen zijn conform de verwachting.

4. Uitkomsten

Belasting door gassen of dampen

Van de werkzame beroepsbevolking wordt 16 procent regelmatig blootgesteld aan gassen en/of dampen. Mannen (23%) en laagopgeleiden (27%) zijn veel vaker belast dan vrouwen (7%) en hoogopgeleiden (7%). In de Industrie, Bouwnijverheid en Vervoer en communicatie komen twee keer zoveel mensen in aanraking met gassen en dampen dan gemiddeld. Werkenden in de Horeca, Financiële en zakelijke dienstverlening, Openbaar bestuur en onderwijs en in de Gezondheids- en welzijnszorg komen juist minder vaak dan gemiddeld in aanraking met deze stoffen.

Belasting door stof

In Nederland geeft 14 procent van de werkzame beroepsbevolking aan regelmatig in een omgeving te werken waar stof aanwezig is dat ingeademd kan worden. De belasting door stof is het hoogst onder mannen en laagopgeleiden.

De belasting door stof is verreweg het hoogst in de Bouwnijverheid: 45 procent van de werkenden komt regelmatig in aanraking

met stof. Ook in de Landbouw en visserij en in de Industrie worden mensen relatief vaak blootgesteld aan stof. Het percentage mensen dat regelmatig met stof in aanraking komt is het laagst in de Horeca, Financiële en zakelijke dienstverlening, Gezondheids- en welzijnszorg en in het Openbaar bestuur en onderwijs.

Belasting door zowel stof als gassen of dampen

Om te onderzoeken hoeveel mensen in aanraking komen met zowel stof als gassen of dampen zijn deze twee maten gecombineerd. Hieruit blijkt dat betrekkelijk weinig mensen, namelijk minder dan één procent, regelmatig in een omgeving werken waar zowel stof als gassen of dampen aanwezig zijn. Mannen en laagopgeleiden staan vaker bloot aan deze combinatie dan vrouwen en hoogopgeleiden.

Belasting door huidirriterende middelen

Elf procent van de werkzame beroepsbevolking maakt regelmatig gebruik van huidirriterende middelen. Mensen die jonger zijn dan 55 jaar en laag en middelbaar opgeleiden komen vaker in aanraking met deze middelen dan 55-plussers en hoogopgeleiden. Het percentage mensen dat regelmatig huidirriterende middelen gebruikt is het hoogst in de sector Gezondheids- en welzijnszorg. In de Landbouw en visserij en in de sector Cultuur en overige dienstverlening is het percentage mensen dat huidirriterende middelen gebruikt ook hoger dan gemiddeld binnen de werkzame beroepsbevolking. In de sectoren Vervoer en communicatie, Financiële dienstverlening en Openbaar bestuur en onderwijs is het gebruik van huidirriterende middelen laag: slechts vier procent gebruikt deze middelen regelmatig.

Biologische belasting

Vier procent van de werkzame beroepsbevolking komt op de werkplek in aanraking met dieren. Mannen en vrouwen komen even vaak in aanraking met dieren. Ouderen werken vaker met dieren dan jongeren, en laag en middelbaar opgeleiden vaker dan hoogopgeleiden.

In de Nederlandse werkzame beroepsbevolking komt één op de tien mensen regelmatig in aanraking met afval van groenten, fruit, planten of etensresten. Vrouwen komen tijdens hun werk twee keer zo vaak in contact met dit soort afval als mannen. Bijna twee keer zoveel jongeren als ouderen komen in aanraking met biologisch afval. Ook laag en middelbaar opgeleiden komen vaker in contact met plantaardig afval dan hoogopgeleiden.

In de Landbouw en visserij heeft 41 procent van de werkenden regelmatig contact met dieren. In de andere sectoren komt niet meer dan zes procent van de mensen regelmatig in aanraking met dieren. Veel mensen in de Landbouw en visserij komen ook regelmatig in aanraking met afval van groenten, fruit, planten of etensresten (39 procent). Dit is echter nog niet zo vaak als de mensen in de Horeca; zestig procent heeft daar regelmatig contact met afval van groente, fruit, planten of etensresten.

Tabel 1

Werkzame beroepsbevolking dat regelmatig werkt in een omgeving waar gassen of dampen aanwezig zijn en/of waar stof aanwezig is naar persoonskenmerken, 2000

	Regelmatig belast door gassen of dampen	Regelmatig belast door stof	Regelmatig belast door stof en gassen of dampen
	%		
Totaal	16	14	0,3
Geslacht			
Man	23 ¹⁾	19 ¹⁾	0,5 ¹⁾
Vrouw	7 ¹⁾	6 ¹⁾	0,0 ¹⁾
Herkomst			
Autochtoon	16 ¹⁾	14	0,3
Allochtoon	17 ¹⁾	14	0,0
Leeftijd			
15-24 jaar	16 ¹⁾	15	0,6
25-54 jaar	17 ¹⁾	14	0,3
55-64 jaar	14 ¹⁾	14	0,2
Opleidingsniveau			
Laag	27 ¹⁾	21 ¹⁾	1,0 ¹⁾
Middelbaar	19 ¹⁾	17 ¹⁾	0,3 ¹⁾
Hoog	7 ¹⁾	5 ¹⁾	0,1 ¹⁾

¹⁾ Percentages in onderscheiden categorieën zijn verschillend bij een significantie niveau van 5% (Chi-square toets).

Tabel 2

Werkzame beroepsbevolking dat regelmatig werkt in een omgeving waar gassen of dampen aanwezig zijn en/of waar stof aanwezig is naar bedrijfssectoren, 2000

	Regelmatig belast door gassen of dampen	Regelmatig belast door stof	Regelmatig belast door stof en gassen of dampen
	%		
Totaal	16	14	0,3
Landbouw en visserij	23	28	0,2
Industrie	30	28	0,0
Bouwnijverheid	33	45	1,4
Handel	16	12	0,2
Horeca	6	4	0,0
Vervoer en communicatie	30	10	0,4
Financiële en zakelijke dienstverlening	6	5	0,3
Openbaar bestuur en onderwijs	8	6	0,1
Gezondheids- en welzijnszorg	8	5	0,1
Cultuur en overige dienstverlening	18	12	1,6

Tabel 3
 Werkzame beroepsbevolking dat regelmatig werkt met huidirriterende middelen, met dieren of met biologisch afval naar persoonskenmerken, 2000

	Regelmatig werken met huidirriterende middelen	Regelmatig werken met dieren	Regelmatig werken met biologisch afval
	%		
Totaal	11	4	10
Geslacht			
Man	10	4	7 ¹⁾
Vrouw	11	4	14 ¹⁾
Herkomst			
Autochtoon	11	4 ¹⁾	10 ¹⁾
Allochtoon	9	2 ¹⁾	11 ¹⁾
Leeftijd			
15-24 jaar	12 ¹⁾	3 ¹⁾	15 ¹⁾
25-54 jaar	11 ¹⁾	4 ¹⁾	9 ¹⁾
55-64 jaar	7 ¹⁾	6 ¹⁾	8 ¹⁾
Opleidingsniveau			
Laag	12 ¹⁾	5 ¹⁾	15 ¹⁾
Middelbaar	12 ¹⁾	5 ¹⁾	12 ¹⁾
Hoog	6 ¹⁾	2 ¹⁾	4 ¹⁾

¹⁾ Percentages in onderscheiden categorieën zijn verschillend bij een significantie niveau van 5% (Chi-square toets).

Tabel 4
 Werkzame beroepsbevolking dat regelmatig werkt met huidirriterende middelen, met dieren of met biologisch afval naar bedrijfssectoren, 2000

	Regelmatig werken met huidirriterende middelen	Regelmatig werken met dieren	Regelmatig werken met biologisch afval
	%		
Totaal	11	4	10
Landbouw en visserij	17	41	39
Industrie	13	3	3
Bouwnijverheid	15	2	1
Handel	8	4	10
Horeca	15	6	60
Vervoer en communicatie	4	2	3
Financiële en zakelijke dienstverlening	4	1	3
Openbaar bestuur en onderwijs	4	2	5
Gezondheids- en welzijnszorg	22	5	22
Cultuur en overige dienstverlening	17	3	10

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1

A.W.F. Corpeleijn

De economische groei is in de tweede helft van 2001 tot stilstand gekomen. Grote veranderingen op de arbeidsmarkt zijn tot nu toe niet waargenomen. De geregistreeerde werkloosheid is in het derde en vierde kwartaal van 2001 ongeveer stabiel gebleven. De banengroei is in het derde kwartaal licht afgevlakt. Wel is het aantal vacatures voor het eerst sinds zeven jaar gedaald.

Conjuncturele achtergrond

De Nederlandse economie is in 2001 veel minder gegroeid dan in voorgaande jaren. Het volume van het bruto binnenlands product (BBP) groeide in 2001 met 1,1 procent ten opzichte van het voorgaand jaar. Dit cijfer is het laagste sinds 1993. In het derde en vierde kwartaal van 2001 is het volume van het BBP, gecorrigeerd voor kalender- en seizoeneffecten, niet gewijzigd ten opzichte van het voorgaand kwartaal. Wel was er in het vierde kwartaal nog een groei van 0,4 procent ten opzichte van dezelfde periode van het voorgaand jaar.

De uitvoer van goederen en diensten was in 2001 nog slechts 0,9 procent groter dan in het voorgaand jaar, terwijl in 2000 de groei 9,5 procent bedroeg. De investeringen in vaste activa zijn in 2001 gedaald met 1,1 procent. De teruggang zit vooral bij de investeringen in machines, computers en vliegtuigen. Afgezien van grote projecten en vliegtuigen zijn de investeringen in 2001 iets hoger dan in 2000. De groei van de consumptie bedroeg 1,9 procent in 2001, dat is minder dan in voorgaande jaren.

In het vierde kwartaal van 2001 was de industriële productie 6,0 procent kleiner dan een jaar eerder. Voor geheel 2001 komt de productie 1,8 procent lager uit dan in 2000. De productie is over vrijwel de hele linie lager uitgevallen. Alleen de aardolie-, chemische- en rubberindustrie heeft in 2001 evenveel geproduceerd als in het voorgaand jaar.

Toch zijn de meest recente ontwikkelingen in de industrie niet alleen negatief. In december 2001 steeg de industriële productie, na seizoencorrectie, ten opzichte van de voorgaande maand. Dit kan wijzen op een beginnend herstel van de industriële productie. Ook het producentenvertrouwen heeft zich in december iets hersteld. De orderpositie was in december iets beter dan in november. Voor het eerste kwartaal 2002 verwachten de ondernemers nog nauwelijks een verdere daling van de bedrijvigheid.

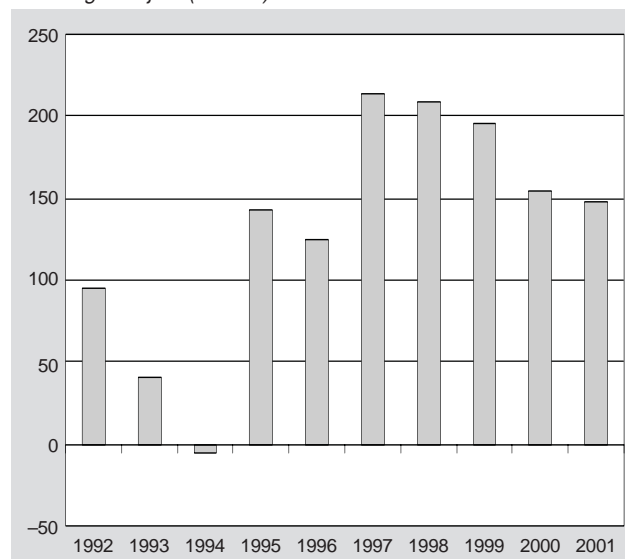
Werkzame beroepsbevolking

Uitkomsten van de Enquête beroepsbevolking laten zien dat de werkzame beroepsbevolking in 2001 gemiddeld bijna 7,1 miljoen personen telde, en daarmee 147 duizend groter was dan in 2000. Deze toeneming is vrijwel even groot als in het voorgaand jaar, maar geringer dan in 1997–1999. Het gaat hier om werkenden met een wekelijkse arbeidsduur van ten minste 12 uur.

Het aantal werkenden is in 2001 aanzienlijk sneller toegenomen dan de bevolking in de leeftijd van 15–64 jaar, zoals sinds 1995 steeds het geval was. Deze snellere groei komt tot uiting in de stijging van de zgn. netto-participatiegraad, die de verhouding weergeeft tussen het aantal werkenden en de bevolking in genoemde leeftijdsklasse. De participatiegraad steeg van 57,8 in 1995 tot 65,4 in 2001. De stijging deed zich voor zowel bij de mannen als bij de vrouwen, en zowel bij jongeren als bij ouderen. Vorig jaar had meer dan de helft (53,4 procent) van de vrouwen in de leeftijd van 15–64 jaar betaald werk van minstens 12 uur per week. In 1995 lag dit percentage nog op 43,5. In een periode van zes jaar is de participatiegraad van vrouwen gestegen met 10 procentpunten.

De participatie van mannen is vorig jaar licht toegenomen tot 77,1 procent. Sinds 1995 bedroeg de stijging 5,5 procentpunten. Opvallend is de sterke stijging in de laatste jaren in de leeftijd van 50–59 jaar.

1. Werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar, verandering t.o.v. voorgaand jaar (x 1 000)

Banen en arbeidsvolume van werknemers

Kwartaalcijfers over de werkgelegenheid zijn bij de afsluiting van dit overzicht beschikbaar tot en met het derde kwartaal van 2001. Het aantal banen van werknemers was toen 175 000 of 2,4 procent groter dan in dezelfde periode van 2000. Omgerekend naar voltijdbanen (arbeidsjaren) bedroeg de groei 2,1 procent. In vergelijking met eerdere kwartalen is de banengroei iets afgevlakt. Deze afvlakking doet zich in vrijwel alle bedrijfstakken voor, met uitzondering van de overheid en de zorg. De banengroei is het sterkst verminderd in de commerciële dienstverlening. Hiertoe behoren de handel en horeca, vervoer en communicatie, en de financiële en zakelijke dienstverlening. In het derde kwartaal van 2001 was het aantal banen in de commerciële dienstverlening 2,3 procent groter dan een jaar eerder. In 1998 en 1999 bedroeg de banengroei in deze sector nog 5 à 6 procent.

In het derde kwartaal van 2001 was het aantal banen bij de overheid en in de zorg 81 000 groter dan in dezelfde periode van het voorgaand jaar. Bijna de helft van de totale banengroei werd dus gerealiseerd bij de overheid en in de zorg. De banengroei is hier de laatste tijd versneld. In het derde kwartaal van 2001 bedroeg de banengroei bij de overheid 2,9 procent en in de zorg 4,3 procent. Vooral in de zorg lag de groei dus boven het gemiddelde van alle bedrijfstakken (2,4 procent).

Met de hogere banengroei in de quartaire sector hangt samen dat de stijging van het aantal werkende vrouwen niet veel is afgenomen. De daling van de werkgelegenheids groei is vooral ten koste van de mannen gegaan.

Tabel 1
Banen van werknemers naar bedrijfstak

	Jaar		Derde kwartaal		
	1999	2000	2000	2001	2001
	1 000 banen				%-verandering
Landbouw en visserij	119	122	128	130	1,9
Delfstoffenwinning	9	9	9	8	-3,6
Industrie	1 045	1 054	1 053	1 056	0,3
Energie en water	39	37	37	36	-3,9
Bouwnijverheid	416	427	435	444	1,9
Handel, horeca en reparatie	1 469	1 525	1 528	1 565	2,4
Vervoer en communicatie	426	441	447	459	2,9
Financiële en zakelijke diensten	1 460	1 513	1 523	1 556	2,1
Overheid	890	905	903	929	2,9
Zorg en overige diensten	1 226	1 260	1 268	1 323	4,3
Totaal	7 099	7 293	7 330	7 505	2,4
w.v. mannen	4 049	4 128	4 150	4 209	1,4
vrouwen	3 050	3 165	3 180	3 296	3,6

Bron: Arbeidsrekeningen.

Vacatures

Eind september van vorig jaar waren er 171 duizend openstaande vacatures. Dat is 13 duizend minder dan een jaar eerder. Het aantal vacatures is voor het eerst in zeven jaar gedaald.

Het aantal openstaande vacatures daalde in het begin van de jaren negentig, en bereikte eind 1993 een dieptepunt. Vanaf het derde kwartaal van 1994 tot begin 2000 kwam het aantal vacatures elk kwartaal hoger uit dan het jaar ervoor. Toen de economische groei begin vorig jaar sterk terugliep, stabiliseerde het aantal vacatures. De recordhoogten van 2000 bleven nog een half jaar gehandhaafd. Pas in het derde kwartaal van 2001 is het aantal vacatures gedaald.

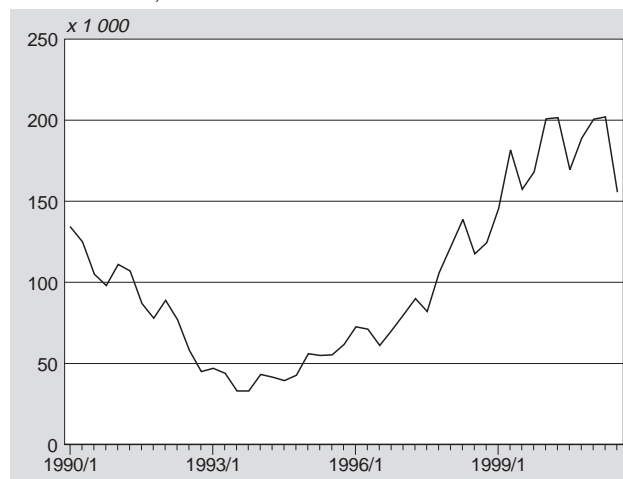
De grootste dalingen in het aantal vacatures vonden plaats in de industrie, de handel en de sector vervoer en communicatie. Bij elk van deze sectoren lag het aantal vacatures 5 duizend onder het niveau van september 2000. Ook in de eerste twee kwartalen van 2001 werden bij deze bedrijfstakken al dalingen geconstateerd. Vervoer en communicatie kende relatief de grootste daling. Het aantal vacatures nam hier af met 36 procent.

Instellingen die nog wel een groeiend aantal vacatures kenden, bevonden zich vooral in de niet-commerciële dienstverlening. Zo steeg het aantal vacatures in de zorg met 4 duizend. Ook bij bedrijven met minder dan tien werknemers steeg het aantal vacatures nog. Er waren hier 6 duizend vacatures meer dan een jaar eerder.

Het aantal vacatures per duizend banen, is ondanks een lichte daling nog steeds hoog. Eind september 2001 stonden er op de duizend banen 23 vacatures open. Een jaar eerder waren dat er 25. Relatief de meeste vacatures waren er in de bouwnijverheid. Op de duizend banen stonden hier 33 vacatures open.

In de enquête waarop genoemde cijfers zijn gebaseerd, is een vacature omschreven als: een arbeidsplaats waarvoor binnen of buiten het bedrijf of de instelling personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Hieronder vallen ook vacatures waarvoor gesprekken worden gevoerd met sollicitanten of waarvoor tijdelijk personeel wordt gezocht.

2. Openstaande vacatures particuliere bedrijven aan het eind van het kwartaal, 1990-2001

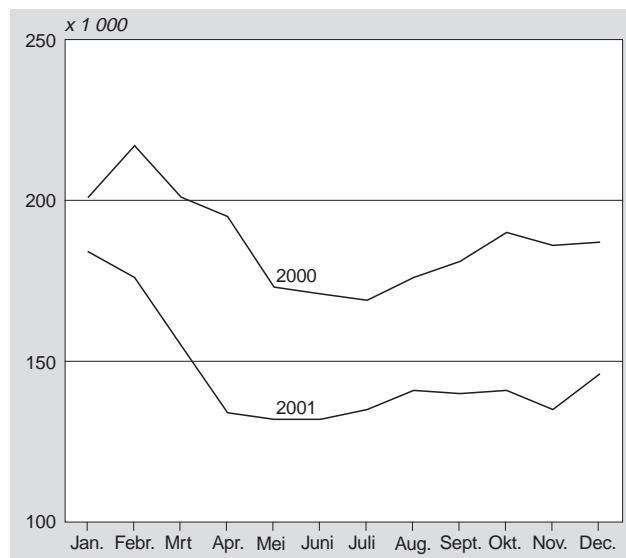

Werkloosheid

De geregisteerde werkloosheid is in de jaren 1997–1999 sterk gedaald en kwam in november 1999 onder de 200 duizend, voor het eerst sinds bijna twintig jaar. In 2000 ging de geregisteerde werkloosheid wat op en neer, zonder dat er een sterk dalende trend was. In het begin van 2001 is de geregisteerde werkloosheid verder gedaald. Het meest recente cijfer, het driemaandsgemiddelde van november 2001–januari 2002 bedraagt 146 duizend, en na seizoenscorrectie 136 duizend. De laatste negen maanden is de geregisteerde werkloosheid ongeveer stabiel.

In de Europese Unie bleef de werkloosheid in het derde en vierde kwartaal van 2001 ongeveer stabiel. Het voor seizoen gecorrigeerde werkloosheidspercentage bedroeg voor de vijftien EU-landen in oktober en november 7,8 procent. In de voorafgaande maanden stond het cijfer op 7,7 procent. De EU-cijfers betreffen de werkloosheid volgens de internationale definitie, dat wil zeggen personen van 15 jaar en ouder zonder werk, die beschikbaar zijn om binnen twee weken een werkkring te aanvaarden en in de voorafgaande vier weken naar werk hebben gezocht.

3. Geregisteerde werklozen, niet gecorrigeerd voor seizoen, in 2000 en 2001

Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999

J.M.J. van Cruchten

Samenvatting

Gemiddeld één op de 47 personen van 15 tot en met 64 jaar ontvangt in Nederland in 1999 een WW-uitkering. Bijna eenderde daarvan, zo'n 72 duizend personen, heeft naast deze uitkering ook nog een baan van tenminste 12 uur per week en behoort daardoor tot de werkzame beroepsbevolking. Verder hebben nog eens 10 duizend personen naast de uitkering een baan van minder dan 12 uur per week. Meer dan de helft van de personen met een WW-uitkering, die geen werk heeft van minstens 12 uur per week, geeft aan wel graag 12 uur of meer per week te willen werken. Voor vrouwen geldt dat iets sterker dan voor mannen; 58 procent van de vrouwen wil een dergelijke baan, tegen 47 procent van de mannen. Vergeleken met de totale bevolking van 15 tot en met 64 jaar kan niet gezegd worden dat de personen met een werkloosheidsuitkering lager zijn opgeleid. Van de personen met een uitkering heeft 16 procent alleen basisonderwijs en slechts 17 procent hbo/wo als hoogst behaalde opleiding, terwijl dat bij de werkzame beroepsbevolking respectievelijk 8 en 28 procent is. Vanwege de lagere arbeidsparticipatie van vrouwen zijn er meer mannen met een werkloosheidsuitkering dan vrouwen. Bijna eenderde van de WW-uitkeringen wordt verstrekt aan personen die ouder zijn dan 55 jaar. Meer dan de helft van de personen met een uitkering heeft deze uitkering gedurende het gehele jaar. Van de personen met een uitkering heeft bijna de helft een elementair of lager beroep.

De gegevens zijn samengesteld door informatie over personen met een werkloosheidsuitkering te verrijken met gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Bij deze enquête wordt onder meer gevraagd naar het opleidingsniveau en de arbeidspositie van de respondenten.

1. Inleiding

In de afgelopen jaren is er door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een groot aantal instrumenten ingezet om de instroom in de sociale zekerheid te beperken, de uitstroom te bevorderen en de werkgelegenheid voor bepaalde bevolkingsgroepen te vergroten. Daarbij wordt aandacht besteed aan specifieke doelgroepen zoals etnische minderheden, laagopgeleiden, oudere werknemers, werkloze jongeren, langdurig werklozen. Er zijn arbeidsmarktmaatregelen waarop werkgevers, werknemers en werklozen een beroep kunnen doen. Omdat veel van die maatregelen gericht zijn op specifieke doelgroepen, is voor het beoordelen van de doelmatigheid ervan en het ontwerpen van nieuwe maatregelen betrouwbare achtergrondinformatie van de gebruikers van de regelingen van groot belang.

Door op individueel niveau gegevens uit verschillende bronnen zoals administraties en enquêtes te combineren, is het mogelijk meer achtergrondinformatie over mensen met een uitkering samen te stellen. Op die wijze is eerder nieuwe informatie gepresenteerd over mensen met een bijstandsuitkering (Kartopawiro en Loeve, 2000; Kartopawiro en Eggenkamp-Potters, 1999) en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (Van Cruchten e.a., 2001; Kartopawiro en Ploeger, 1998).

In dit artikel wordt informatie gepresenteerd over onder andere het opleidingsniveau en de arbeidspositie van mensen met een WW-uitkering¹⁾. Op dit moment wordt door het CBS het Sociaal

Statistisch Bestand ontwikkeld, waarin alle beschikbare bronnen op het gebied van banen en uitkeringen met elkaar worden gecombineerd (Arts en Van Lith, 1999). Dit biedt niet alleen de mogelijkheid om nieuwe informatie samen te stellen (Weidum e.a., 2002), maar ook om de kwaliteit van de statistische uitkomsten te verbeteren. In de toekomst zal de meer uitgebreide informatie over uitkeringen dan ook worden gebaseerd op het Sociaal Statistisch Bestand.

Het artikel is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2 volgt een korte beschrijving van de Werkloosheidswet, vervolgens wordt ingegaan op de relatie tussen werkloosheidsuitkeringen en andere indicatoren van onbenut arbeidsaanbod. Paragraaf 3 beschrijft in het kort hoe het onderzoek is uitgevoerd. In paragraaf 4 wordt nader ingegaan op de uitkomsten van het onderzoek. Na deze paragraaf komen achtereenvolgens definities van gebruikte begrippen, noten in de tekst, geraadpleegde literatuur en als laatste, gedetailleerde tabellen met resultaten.

2. Werkloosheidsuitkeringen

De Werkloosheidswet (WW) heeft als doel het verzekeren van werknemers tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. Het is een verplichte (werknemers)verzekering waarvoor zowel werkgevers als werknemers premie betalen. Verzekerd is de werknemer die in een dienstbetrekking (privaatrechtelijk of publiekrechtelijk) werkt. De werknemer heeft recht op uitkering als hij werkloos is, en vóór zijn werkloosheid voldoende weken heeft gewerkt. Van werkloosheid is sprake als de werknemer minstens vijf uren van zijn arbeid of de helft van zijn arbeidsuren verliest en beschikbaar is om arbeid te aanvaarden voor die verloren uren.

In de Werkloosheidswet worden drie typen uitkering onderscheiden:

- een loongerelateerde uitkering van ten minste een half jaar en met een maximum van vijf jaar;
- een vervolguitkering van twee jaar (voor personen van 57,5 jaar en ouder kan dit worden verlengd tot maximaal 3,5 jaar);
- een kortdurende uitkering van een half jaar.

Om in aanmerking te komen voor een loongerelateerde uitkering en de daarop aansluitende vervolguitkering dient de werkloze werknemer te voldoen aan een zogenaamde jaren-eis en een weken-eis²⁾. Werkloze werknemers die alleen aan de weken-eis voldoen, hebben recht op de kortdurende uitkering. Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan één WW-uitkering. Hebben deze uitkeringen betrekking op dezelfde periode, dan is er sprake van samenloop van uitkeringen. De totale werkloosheidsuitkering van een WW-gerechtigde is dan opgebouwd uit meerdere WW-uitkeringen.

Meerdere (WW-) rechten kunnen onder andere ontstaan door:

- ontslag uit meerdere (deeltijd)banen;
- opeenvolgend arbeidsurenverlies. Het aantal werkzame uren neemt hierbij in gedeelten over een bepaalde periode af, waarbij elke deel arbeidsurenverlies een apart recht kan vormen;
- door (gedeeltelijke) werkhervatting en het weer opnieuw werkloos worden (na een half jaar werken wordt een nieuw recht opgebouwd);
- samenloop van een loongerelateerd recht en een kortdurend recht.

Recht op een werkloosheidsuitkering wil niet zeggen dat de WW-gerechtigde ook een betaling ontvangt; er kan onder meer sprake zijn van een nuluitkering. Dit zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door verrekening, sanctie of schorsing. Een verrekening op de uitkering, leidend tot een nuluitkering, wordt veroorzaakt doordat de WW-gerechtigde voldoende inkomsten heeft uit (tijdelijke) arbeid ³⁾.

Naast het aantal werkloosheidsuitkeringen publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek ook andere indicatoren van onbenut arbeidsaanbod, zoals (Staat 1):

- geregistreeerde werkloosheid;
- werkloze beroepsbevolking;
- wil betaald werk voor twaalf uur of meer per week.

Het aantal WW-uitkeringen is in 1999 met bijna 20 procent afgenomen; van 306 duizend in 1998 naar 249 duizend in 1999. In vergelijking met 1995 (398 duizend) is zelfs sprake van een daling van ruim 35 procent.

De werkloze beroepsbevolking omvat alle mensen zonder (betaald) werk en mensen die minder dan twaalf uur per week werken en die actief zoeken naar werk voor tenminste twaalf uur en daarvoor direct beschikbaar zijn. Een nog bredere afbakening van het onbenut arbeidsaanbod is de indicator 'wil betaald werk voor twaalf uur of meer per week'. Hierbij wordt geen rekening gehouden met zoekgedrag en beschikbaarheid. De cijfers over de Geregistreeerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de arbeidsbureaus en de Enquête beroepsbevolking. De cijfers over de werkloze beroepsbevolking en de indicator 'wil betaald werk voor twaalf uur of meer per week' zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking. Het aantal werkloosheidsuitkeringen (WW-uitkeringen) is samengesteld uit de uitkeringsinformatie die is verstrekt door de uitvoeringsinstellingen sociale zekerheid. Van de indicatoren die op basis van de Enquête beroepsbevolking worden samengesteld zijn alleen jaargemiddelden beschikbaar. Voor de vergelijking van ontwikkelingen zijn ook voor de Geregistreeerde werkloosheid en de WW-uitkeringen jaargemiddelden berekend (op basis van maandcijfers). Informatie over aantal WW-uitkeringen en detaillering naar kenmerken zoals leeftijd, geslacht, regio, duur van de uitkering is te raadplegen via Internet op Statline ⁴⁾.

3. Onderzoeksoptzet

3.1 Populatie van het onderzoek en gebruikte bronnen

De populatie van het onderzoek betreft alle personen die in 1999 een WW-uitkering ontvingen. Daarbij ligt de nadruk op het aantal personen met een (of meerdere) uitkering(en), en niet op het totaal aantal uitkeringen.

Voor het samenstellen van de uitkomsten van het onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen: de uitkeringsadministraties van de uitvoeringsinstellingen sociale zekerheid (uvi's), de Gemeentelijke basisadministratie (GBA), de Enquête beroepsbevolking (EBB) en het Adresregister Institutionele Huishoudens (AIH).

De uitvoeringsinstellingen GAK, GUO, SFB, Cadans en USZO zijn belast met de uitvoering van een aantal sociale verzekeringswetten en de inning van sociale premies bij de werkgevers. Aangezien het overheidspersoneel (uitvoeringsinstelling USZO) pas met ingang van 1 januari 2001 onder de Werkloosheidswet valt, zijn de gegevens over de WW-uitkeringen voor 1999 exclusief uitkeringen aan het voormalig overheidspersoneel. De gegevens over de WW-uitkeringen die de uitvoeringsinstellingen aan het CBS verstrekken, ontleen zij aan hun uitkeringsadministraties. De GBA is een persoonsregistratiesysteem van de gemeenten en is gebruikt als bron voor de persoonskenmerken en adresinformatie van de uitkeringsontvangers. Deze gegevens zijn onder meer nodig om de koppeling op persoonsniveau aan de EBB tot stand te brengen. Verder is bijvoorbeeld het kenmerk herkomstgroepering van uitkeringsontvangers aan de GBA ontleend. De EBB is een doorlopende enquête onder in Nederland wonende personen, met uitzondering van mensen in instellingen, inrichtingen en tehuizen (institutionele bevolking). Met de EBB wordt jaarlijks bij ruim 1 procent van de bevolking informatie verzameld over onder meer hun arbeidspositie en opleidingsniveau. Het AIH bevat alle adressen van instellingen, inrichtingen en tehuizen in Nederland. Met deze informatie worden de mensen onderscheiden die niet tot de onderzoekspopulatie van de EBB behoren.

3.2 Het samenstellen van de uitkomsten

Voor het samenstellen van de uitkomsten zijn de gegevens van de uitvoeringsinstellingen, de GBA, het AIH en de EBB op persoonsniveau aan elkaar gekoppeld. De koppeling is in een aantal stappen uitgevoerd:

- Koppeling van het AIH-bestand (stand 1 januari 2000) aan het GBA-koppelbestand. Het GBA-koppelbestand is een longitudinaal bestand van personen die in de periode 1 januari 1995 tot en met 1 januari 1999 ingeschreven stonden in de GBA, aangevuld met de standgegevens van de GBA 1 januari 2000. Op basis van postcode, huisnummer en huisnummertoevoeging uit het AIH is aan het GBA-koppelbestand een kenmerk toegevoegd bij mensen die in een instelling, inrichting of thuis verblijven (kenmerk AIH).
- Koppeling van de gegevens van de uitvoeringsinstellingen (werkloosheidsuitkeringen in verslagjaar 1999) aan het GBA-koppelbestand. Deze koppeling is uitgevoerd op sofi-nummer (primaire sleutel), waarbij geboortedatum en geslacht (secundaire sleutels) voor beide bronnen zijn vergeleken. Bij succesvolle koppeling (99,5%) is aan elk uitkeringsrecord een aantal kenmerken toegevoegd, zoals: GBA-identificatiecode (uniek nummer voor een persoon in de GBA), gemeentecode, geboorteland en geboorteland ouders en kenmerk AIH. De geboorteland-variabelen worden gebruikt bij de vaststelling van kenmerk herkomstgroepering van de uitkeringsontvangers.
- Koppeling van EBB (verslagjaar 1999) aan het GBA-koppelbestand. Eerst is gekoppeld op postcode en huisnummer (primaire sleutels) waarna voor ieder EBB-record het GBA-record is gezocht dat overeenkomt op geboortedatum en geslacht (secundaire sleutels). Bij succesvolle koppeling (96,1%) is aan het EBB-record de GBA-identificatiecode toegevoegd.

Staat 1
Indicatoren onbenut arbeidsaanbod, jaargemiddelden

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	x 1 000					
Geregistreeerde werkloosheid	464	440	375	287	221	188
Werkloze beroepsbevolking	533	494	438	348	292	270
Wil betaald werk voor twaalf uur of meer per week	1 137	1 117	1 020	914	805	712
Werkloosheidsuitkeringen (WW)	398	386	355	306	249	204

- Koppeling van de werkloosheidsuitkeringen aan de EBB op GBA-identificatiecode. Bij een geslaagde koppeling is een aantal variabelen uit de EBB aan elk uitkeringsrecord toegevoegd.

Van ongeveer 2,5 duizend personen, voorkomend in de administraties van de uitvoeringsinstellingen, kon geen bijbehorende GBA-informatie worden gevonden (buitenland, onjuist sofi-nummer in een van beide bestanden). Het aantal personen dat in een instelling, inrichting of tehuis verbleef, bedroeg 0,4 duizend.

In 1999 zijn in totaal 572,9 duizend WW-uitkeringen verstrekt aan 467,5 duizend mensen. Hierbij gaat het om alle WW-uitkeringen in 1999, al dan niet beëindigd in dat jaar en ongeacht of er daadwerkelijk een betaling heeft plaatsgevonden. Door een verrekening op de uitkering, omdat de WW-gerechtigde bijvoorbeeld voldoende inkomsten heeft uit (tijdelijke) arbeid, kan het voor komen dat deze persoon geen betaling ontvangt. Van de 467,5 duizend personen (koppelingspopulatie) met een of meer WW-uitkeringen zijn er 5,6 duizend voor de Enquête beroepsbevolking geënquêteerd. Van deze personen zijn alleen de gegevens van de mensen die op de datum van enquêtering een uitkering hadden, in het onderzoek gebruikt: 2,9 duizend (Staat 2). In het vervolg van dit artikel wordt dit de koppelingssteekproef genoemd.

Staat 2
Personen koppelingspopulatie, waarneming EBB en koppelingssteekproef, 1999

	Koppelingspopulatie	Waarneming EBB	Koppelingssteekproef
	<i>x 1 000</i>		
Totaal	467,5	5,6	2,9
Geslacht			
Mannen	267,4	3,0	1,5
Vrouwen	200,1	2,7	1,4
Leeftijd			
15-24 jaar	47,6	0,5	0,1
25-34 jaar	129,7	1,6	0,7
35-44 jaar	104,2	1,3	0,7
45-54 jaar	88,5	1,2	0,7
55-64 jaar	97,6	1,0	0,7

Om statistisch verantwoorde uitspraken te kunnen doen, is de koppelingssteekproef opgehoogd naar de koppelingspopulatie (Staat 3). De koppelingspopulatie bestaat uit alle personen met een WW-uitkering in 1999 die behoren tot de waargenomen populatie van de EBB. Omdat slechts een zeer gering deel van de mensen met een WW-uitkering niet tot de populatie van de EBB behoort, is besloten hiervoor niet te corrigeren bij de ophoging. Bij de ophoging is gebruik gemaakt van het aantal personen in 1999 met een WW-uitkering naar geslacht, leeftijd, uitkeringsduur in verslagjaar, landsdeel en herkomstgroepering. Het kenmerk uitkeringsduur in verslagjaar geeft aan hoeveel dagen de persoon een uitkering heeft genoten; bij samenloop van meerdere uitkeringen op één dag is de betreffende dag maar eenmaal geteld. De gegevens van het kenmerk uitkeringsduur zijn afkomstig uit de administraties van de uitvoeringsinstellingen. Voor de overige kenmerken is de GBA primair de gegevensbron. Omdat de EBB een steekproef is uit de Nederlandse bevolking, wordt ter compensatie van ongelijke trekkingkansen en verschillen in non-respons, bij de ophoging van de koppelingssteekproef het EBB-gewicht als startgewicht gebruikt.

De jaargemiddelden in Staat 3 zijn berekend op basis van de uitkeringsduur in dagen waarbij gecorrigeerd is op samenloop van uitkeringen. In 1999 werden gemiddeld per dag 249 duizend WW-uitkeringen (Staat 1) verstrekt aan bijna 228 duizend mensen (Staat 3).

Staat 3
Aantal personen met een WW-uitkering, 1999

	Ongewogen	Gewogen ¹⁾
	<i>x 1 000</i>	
Totaal	467,5	227,8
Geslacht		
Mannen	267,4	127,0
Vrouwen	200,1	100,8
Leeftijd		
15-24 jaar	47,6	11,9
25-34 jaar	129,7	47,3
35-44 jaar	104,2	45,8
45-54 jaar	88,5	47,6
55-64 jaar	97,6	75,2
Uitkeringsduur		
0-90 dagen	174,6	17,5
91-180 dagen	84,1	29,0
181-270 dagen	51,4	30,0
271-364 dagen	38,7	32,6
365 dagen	118,7	118,7
Landsdeel		
Noord	68,8	31,7
Oost	92,1	43,7
West	193,0	97,6
w.v.		
de 4 grote gemeenten ²⁾	67,7	32,9
overige gemeenten	125,3	64,7
Zuid	113,1	54,7
Onbekend ³⁾	0,5	
Herkomstgroepering		
Autochtoon	356,8	178,1
Westers allochtoon	50,7	25,5
Niet-westers allochtoon	57,5	24,3
Onbekend ³⁾	2,5	

¹⁾ De aantallen in deze kolom zijn jaargemiddelden. De wegingsfactor is als volgt berekend: aantal dagen met een (of meerdere) uitkering(en) in het verslagjaar gedeeld door 365.

²⁾ Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.

³⁾ De onbekenden zijn bij de samenstelling van de jaargemiddelden proportioneel verdeeld (jaargemiddelde categorie onbekend bij landsdeel 0,2 duizend en bij herkomstgroepering 1,0 duizend).

De uitkomsten zijn deels gebaseerd op een steekproef. Dit betreft met name de uit de EBB afkomstige kenmerken: bedrijfstak, beroepsniveau, onderwijsniveau, positie in het huishouden, positie in de werkring, arbeidsduur. Bij deze uitkomsten moet rekening worden gehouden met onnauwkeurigheidsmarges. Een maat hiervoor is de zogeheten 95%-betrouwbaarheidsmarge (Staat 4). Deze geeft een benadering van de afwijking die kan ontstaan tussen de uitkomst van de steekproef en de uitkomst die zou worden verkregen wanneer de populatie integraal zou zijn onderzocht. De uitkomsten die alleen betrekking hebben op kenmerken afkomstig van de uitvoeringsinstellingen (Staat 3) hebben geen marges (integrale waarneming).

Staat 4
95%-Betrouwbaarheidsmarges van de steekproef van personen met een WW-uitkering, 1999

Opgehoogde aantallen	Absolute marge	Relatieve marge
		<i>%</i>
<i>x 1 000</i>		
5	1,7	34,2
10	2,4	24,2
15	3,0	19,7
20	3,4	17,1
30	4,2	13,9
50	5,4	10,8
75	6,6	8,8
100	7,6	7,6
200	10,7	5,4
300	13,0	4,3

4. Resultaten

4.1 De arbeidspositie van personen met een werkloosheids-uitkering

In 1999 heeft gemiddeld één op de 47 personen van 15 tot en met 64 jaar in Nederland een WW-uitkering (Staat 5). Slechts een kwart van de personen met een WW-uitkering hoort tot de werkloze beroepsbevolking en 43 procent hoort tot de niet-beroepsbevolking. Bijna eenderde van de mensen met WW heeft naast de uitkering een baan van tenminste 12 uur per week waardoor zij tot de werkzame beroepsbevolking behoren. Opvallend is dat de groep die tot de werkloze beroepsbevolking behoort, met een kwart, betrekkelijk klein is. Men behoort tot de werkloze beroepsbevolking als men werk wil voor tenminste 12 uur per week, daarvoor beschikbaar is en activiteiten ontplooit om dit te vinden. Is dit niet het geval, en heeft men ook geen werk voor tenminste 12 uur per week, dan behoort men niet tot de beroepsbevolking. Het hoge aantal personen met een WW-uitkering dat niet tot de beroepsbevolking behoort, is deels verklaarbaar uit de verplichtingen van de WW-gerechtigde. Zo moet hij (of zij) bij de arbeidsvoorziening geregistreerd staan als werkzoekende, een passend werk-aanbod aanvaarden en in voldoende mate trachten passende arbeid te verkrijgen (sollicitatieplicht). Een werkloze werknemer van 57,5 jaar of ouder moet zich houden aan alle verplichtingen behalve de sollicitatieplicht⁵⁾. Een groot deel van de mensen die niet tot de beroepsbevolking horen, zijn ouder dan 55 jaar en zijn dan ook niet verplicht actief naar werk te zoeken. Het gaat om 61

duizend van de 99 duizend personen met een WW-uitkering in de niet-beroepsbevolking.

Er zijn meer mannen met een werkloosheidsuitkering dan vrouwen. Dit hangt samen met de lagere arbeidsparticipatie van vrouwen. Een arbeidsverleden is immers een voorwaarde voor het recht op een WW-uitkering. Ondanks de lagere arbeidsparticipatie van vrouwen en het geringere aantal vrouwen met een WW-uitkering, blijkt daarentegen wel dat een groter deel van de vrouwen dan van de mannen naast de uitkering nog een baan heeft van tenminste 12 uur per week. Verhoudingsgewijs hebben veel jongere vrouwen een uitkering en een baan voor meer dan 12 uur per week. Van de vrouwen met een WW-uitkering is 80 procent jonger dan 55 jaar, bij de mannen is dat slechts 57 procent. Voor de totale bevolking is het percentage jonger dan 55 jaar voor mannen en vrouwen bijna gelijk, namelijk vrouwen 85 procent en mannen 86 procent. Van de personen met een uitkering behorend tot de werkzame beroepsbevolking, is het aandeel jonger dan 55 jaar bij de vrouwen 94 procent en bij de mannen 86 procent. In paragraaf 4.3 wordt nader ingegaan op de verschillen in zoekgedrag van mannen en vrouwen met een WW-uitkering.

4.2 Een WW-uitkering en een baan

In 1999 werkt bijna eenderde van de personen met een WW-uitkering tenminste 12 uur per week (werkzame beroepsbevolking). Het gaat hierbij om 72 duizend personen. Nog eens 10 duizend personen hebben naast de uitkering een baan van minder dan 12 uur per week (Staat 6).

Staat 5
Bevolking (15–64 jaar) en personen met een WW-uitkering naar arbeidspositie¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Totaal	Mannen	Vrouwen	15–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar
	x 1 000						
Bevolking	10 663	5 400	5 263	4 373	2 492	2 252	1 546
w.v.							
werkzame beroepsbevolking	6 805	4 121	2 684	2 865	1 890	1 565	485
werkloze beroepsbevolking	292	121	172	141	80	55	16
niet-beroepsbevolking	3 566	1 158	2 408	1 368	522	632	1 045
Personen met een WW-uitkering	228	127	101	59	46	48	75
w.v.							
werkzame beroepsbevolking	72	35	37	25	19	20	7
werkloze beroepsbevolking	57	32	25	21	14	15	7
niet-beroepsbevolking	99	60	39	12	12	13	61

¹⁾ Zie definities.

Staat 6
Bevolking (15–64 jaar) en personen met een WW-uitkering naar betaalde arbeid¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Met betaalde arbeid van 1 uur of meer per week			
	totaal	w.o. personen met een WW-uitkering		
		totaal	mannen	vrouwen
	x 1 000			
Totaal	7 601	82	39	43
	%			
Totaal	100	100	100	100
Wekelijkse arbeidsduur				
35 uur of meer	62	34	57	13
20–34 uur	20	40	29	50
12–19 uur	7	13	x	21
1–11 uur	10	13	x	16

¹⁾ Zie definities.

Voor een deel gaat het dan ook om kleinere banen naast de uitkering. Maar 40 procent van de mensen met WW heeft een baan van 20–34 uur per week en 34 procent zelfs van 35 uur per week of meer. Meer dan de helft van de mannen met een baan naast de uitkering, hoort tot die laatste categorie en heeft eigenlijk bijna een fulltime baan. Daarmee is niet gezegd dat deze personen ook daadwerkelijk een betaling op grond van een uitkeringsrecht ontvangen. In paragraaf 2 is aangegeven dat bij WW-gerechtigden met inkomsten uit arbeid een verrekening met de uitkering plaatsvindt, en er sprake kan zijn van een nuluitkering. In dit onderzoek is geen informatie opgenomen over de relatie WW-uitkering en betaling.

Van de personen met een WW-uitkering die betaald werk verrichten, heeft tweederde een baan voor minder dan 35 uur per week. Bij de totale bevolking met betaalde arbeid is dat veel minder, namelijk 38 procent. Binnen de groep personen met een uitkering en een baan, is er een groot verschil in arbeidsduur tussen mannen en vrouwen. Van de mannen heeft ruim 57 procent een baan van 35 uur of meer per week, bij de vrouwen is dit slechts 13 procent. Bij banen van minder dan 20 uur is het beeld omgekeerd; bijna 37 procent van de vrouwen heeft een baan in deze arbeidsduurcategorie tegenover bijna 14 procent van de mannen.

Van de personen met een WW-uitkering en een baan (voor meer dan 12 uur per week) geeft 59 procent aan te werken als werknemer met een vaste arbeidsrelatie en 30 procent als werknemer met een flexibele arbeidsrelatie (Staat 7). Tot de laatst genoemde categorie worden bijvoorbeeld de uitzendkrachten gerekend. Van de 22 duizend werknemers met een uitkering en een flexibele arbeidsrelatie zijn er 10 duizend werkzaam als uitzendkracht. Bijna 5 duizend van hen geven aan meer dan 35 uur per week te werken.

Ruim 38 procent van alle werkenden met een WW-uitkering heeft een baan in de commerciële dienstverlening. De verdeling naar bedrijfstak voor de personen met een uitkering wijkt niet veel af van die van totale werkzame beroepsbevolking. Een groter verschil is zichtbaar bij de verdeling naar beroepsniveau. Van de personen met een uitkering heeft 49 procent een elementair of lager beroep tegenover 31 procent bij de totale werkzame beroepsbevolking. En omgekeerd, 46 procent van de personen met een uit-

kering heeft een middelbaar of hoger beroep tegenover 59 procent bij de totale werkzame beroepsbevolking (Staat 7).

4.3 Zoekgedrag van personen met een WW-uitkering

Van de personen die niet behoren tot de werkzame beroepsbevolking is informatie bekend over het zoekgedrag naar een betaalde baan voor meer dan 12 uur per week (Staat 8). Van de personen met een WW-uitkering die geen werk hebben van minstens 12 uur per week, geeft meer dan de helft aan wel graag een baan van 12 uur of meer per week te willen. Dit voornemen geldt iets sterker voor vrouwen dan voor mannen; 58 procent van de vrouwen wil een dergelijke baan, tegenover 47 procent van de mannen. Dat minder mannen werk willen, hangt onder meer samen met de leeftijd. Driekwart van de mannen die niet tot de beroepsbevolking horen, is ouder dan 55 jaar en een groot deel van hen heeft geen sollicitatieplicht (zie ook Tabel 1 en paragraaf 4.1). Van de vrouwen met een WW-uitkering die niet tot de beroepsbevolking horen, is nog niet de helft ouder dan 55 jaar (40 procent).

Een deel van de personen met WW dat wil werken, wordt toch niet tot de werkloze beroepsbevolking gerekend omdat men niet op korte termijn kan beginnen of in de afgelopen 4 weken niet actief naar werk heeft gezocht. Hierbij gaat het om 23 duizend van de 80 duizend mensen met een WW-uitkering die willen werken. Daarnaast is er een groep van 43 duizend mensen die aangeeft geen betaald werk te willen voor meer dan 12 uur per week. En een groep van 31 duizend mensen die zichzelf beschouwt als gepensioneerd (of met VUT). Deze laatste groep bestaat vrijwel alleen uit mannen van 55 jaar of ouder.

4.4 Het opleidingsniveau van personen met een WW-uitkering

Het opleidingsniveau van de personen met een werkloosheidsuitkering verschilt gemiddeld genomen niet veel van het opleidingsniveau van de bevolking. Ten op zichte van de bevolking is bij de mensen met WW hooguit sprake van iets meer mensen met basisonderwijs en minder mensen met een afgeronde opleiding in

Staat 7

Werkzame beroepsbevolking¹⁾ en personen met een WW-uitkering, jaargemiddelden 1999

	Werkzame beroepsbevolking			
	totaal		w.o. personen met een WW-uitkering	
	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	6 805	100	72	100
Wekelijkse arbeidsduur				
35 uur of meer	4 712	69	28	39
20–34 uur	1 534	23	33	46
12–19 uur	559	8	11	15
Positie in de werkring ¹⁾				
Werknemers, vaste arbeidsrelatie	5 502	81	42	59
Werknemers, flexibele arbeidsrelatie	571	8	22	30
Zelfstandigen	733	11	8	11
Bedrijfstak ¹⁾				
Landbouw en visserij	200	3	x	x
Industrie en bouwnijverheid	1 554	23	13	18
Commerciële dienstverlening	2 742	40	28	38
Niet-commerciële dienstverlening	2 169	32	24	33
Onbekend	140	2	x	x
Beroepsniveau ¹⁾				
Elementaire beroepen	462	7	10	13
Lagere beroepen	1 655	24	26	36
Middelbare beroepen	2 638	39	22	31
Hogere beroepen	1 367	20	11	15
Wetenschappelijke beroepen	580	9	x	x
Onbekend	103	2	x	x

¹⁾ Zie definities.

Staat 8

Personen met een WW-uitkering naar arbeidspositie ¹⁾ en zoekgedrag, jaargemiddelden 1999

	Totaal	Mannen	Vrouwen
	x 1 000		
Totaal	228	127	101
Werkzame beroepsbevolking	72	35	37
Werkloze beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking w.v.	156	92	64
Wil betaald werk voor meer dan 12 uur per week w.v.	80	43	37
Kan op korte termijn beginnen w.v.	67	37	29
Afgelopen 4 weken gezocht (is de werkloze beroepsbevolking)	57	32	25
Afgelopen 4 weken niet gezocht	10	6	x
Kan niet op korte termijn beginnen	13	6	7
Wil betaald werk hebben, maar is niet in staat	x	x	x
Wil geen betaald werk voor meer dan 12 uur per week	43	19	24
Gepensioneerd/VUT	31	29	x

¹⁾ Zie definities.

het hoger onderwijs. De verschillen in opleidingsniveau tussen personen met een uitkering en de werkzame beroepsbevolking hebben dezelfde richting als de verschillen met de bevolking, maar zijn beduidend groter. Van de personen met een uitkering heeft 16 procent alleen basisonderwijs en slechts 17 procent een opleiding hbo/wo tegen respectievelijk 8 en 28 procent in de werkzame beroepsbevolking. Binnen de afzonderlijke leeftijdsklassen zijn de verschillen nog groter (Staat 9).

Als een rangorde gemaakt wordt komt bij personen met een uitkering de opleiding havo/vwo/mbo op de eerste plaats, vervolgens mavo/vbo en daarna hbo/wo. Ook voor de werkzame beroepsbevolking komt de opleiding havo/vwo/mbo op de eerste plaats. Vervolgens echter de opleiding hbo/wo en op de derde plaats mavo/vbo. Dit geldt niet alleen voor het totaal, maar ook voor de verschillende leeftijdsklassen, met uitzondering van de mensen tot 25 jaar. Personen met een WW-uitkering die basisonderwijs opgeven als hoogst behaalde opleiding, hebben minder vaak betaald werk dan degenen met een hogere opleiding (Tabel 2).

- ten minste twaalf uur per week werken, of
- werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste twaalf uur per week gaan werken, of
- verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Van de beroepsbevolking worden personen die ten minste twaalf uur per week werken tot de werkzame beroepsbevolking gerekend en degenen die niet of minder dan twaalf uur werken tot de werkloze beroepsbevolking. De niet-beroepsbevolking omvat alle personen die niet tot de beroepsbevolking worden gerekend.

- **Betaalde arbeid:**
Indeling waarbij naast de werkzame beroepsbevolking ook de personen uit de werkloze beroepsbevolking en de niet-beroepsbevolking die voor één uur of meer per week betaalde arbeid verrichten, zijn opgenomen.
- **Bedrijfstak:**
De indeling naar aard van het bedrijf is overeenkomstig de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 1993). Voor het vaststellen van het soort bedrijf waar de respondent werkt, worden de volgende gegevens gebruikt: de naam en adres van het bedrijf, het soort bedrijf en de bedrijfsgrootte. Voor een gedetailleerde beschrijving van de classificatie wordt verwezen naar de CBS-publicatie 'Standaard Bedrijfsindeling 1993'.

Definities

- **Arbeidspositie:**
Tot de beroepsbevolking worden personen van 15–64 jaar gerekend die:

Staat 9

Bevolking en werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar) en personen met een WW-uitkering naar onderwijsniveau ¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Totaal		Basis- onderwijs	Mavo/vbo	Havo/vwo/ mbo	Hbo/wo	Onbekend
	x 1 000	%					
Bevolking	10 663	100	13	25	39	22	0
Werkzame beroepsbevolking							
Totaal	6 805	100	8	20	44	28	0
15–24 jaar	822	100	8	33	47	11	x
25–34 jaar	2 043	100	5	16	47	31	x
35–44 jaar	1 890	100	7	19	43	31	x
45–54 jaar	1 565	100	11	20	40	29	0
55–64 jaar	485	100	10	24	38	28	x
Personen met een WW-uitkering							
Totaal	228	100	16	27	40	17	
15–24 jaar	12	100	x	44	x	x	
25–34 jaar	47	100	14	28	44	14	
35–44 jaar	46	100	16	20	42	23	
45–54 jaar	48	100	16	30	36	19	
55–64 jaar	75	100	17	27	39	16	

¹⁾ Zie definities.

- **Beroepsniveau:**
De indeling naar beroep is overeenkomstig de Standaard Beroepenclassificatie 1992 (SBC 1992). Beroepsniveau refereert aan het eerste cijfer van de classificatie. Voor een gedetailleerde beschrijving van de classificatie wordt verwezen naar de publicatie 'Standaard Beroepenclassificatie 1992'.
- **Herkomstgroepering:**
Tot de allochtonen wordt eenieder gerekend van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Bij westerse allochtonen is ten minste één ouder afkomstig uit Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, Japan en Indonesië (met inbegrip van het voormalig Nederlands-Indië). Bij niet-westerse allochtonen gaat het om Turkije en alle landen in Afrika, Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië) en Latijns-Amerika.
Van de autochtonen zijn beide ouders in Nederland geboren.
- **Landsdeel:**
  - Noord: Groningen, Friesland, Drenthe;
  - Oost: Overijssel, Flevoland, Gelderland;
  - West: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland;
  - Zuid: Noord-Brabant, Limburg.
- **Onderwijsniveau:**
De personen zijn ingedeeld op basis van het hoogst behaalde diploma. Voor een gedetailleerde beschrijving van de classificatie wordt verwezen naar de CBS-publicatie 'Standaard Onderwijs Indeling SOI-1978' (SOI) van 1978 (editie 1993) van het CBS.
- **Positie in het huishouden:**
Bij positie in het huishouden worden de volgende categorieën onderscheiden:
  - eenpersoonshuishouden (persoon die alleen een huishouding voert);
  - lid van (echt)paar;
  - alleenstaande ouder;
  - overig lid (inclusief minderjarig en meerderjarig kind).
- **Positie in de werkring:**
Bij positie in de werkring worden werknemers en zelfstandigen onderscheiden. Werknemers met een vaste arbeidsrelatie hebben een arbeidscontract dat niet van beperkte duur is én zijn in dienst voor een vast overeengekomen aantal uren. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie hebben een arbeidscontract van beperkte duur én/of zijn niet voor een vast overeengekomen aantal uren in dienst. Een arbeidscontract van beperkte duur is een contract van korter dan één jaar zonder toezegging van aanstelling in vaste dienst. Voorbeelden van werknemers met een flexibele arbeidsrelatie zijn: uitzendkrachten, oproepkrachten en invalkrachten. Personen die werkzaam zijn in een eigen bedrijf of praktijk of werkzaam in een bedrijf of praktijk van hun partner of ouders worden gerekend tot de zelfstandigen.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Een WW-uitkering is een uitkering volgens de Werkloosheidswet (WW). Regelmatig wordt in dit artikel gesproken over werkloosheidsuitkering of uitkering waar WW-uitkering wordt bedoeld.
- ²⁾ Aan de jaren-eis wordt voldaan indien in de vijf kalenderjaren voorafgaande aan de werkloosheid in ten minste vier kalenderjaren over 52 of meer dagen per jaar loon is ontvangen. En aan de weken-eis wordt voldaan indien in de 39 weken voorafgaande aan de werkloosheid ten minste 26 weken als werknemer is gewerkt.
- ³⁾ Voor meer inhoudelijke informatie over de Werkloosheidswet wordt verwezen naar de eigenlijke Wettekst, wijzigingswetten, Kamerstukken en publicaties van het Landelijk instituut sociale

- verzekeringen (Lisv). Met ingang van 1 maart 1997 is de Organisatiewet Sociale Verzekeringen 1997 van kracht geworden en is het Lisv verantwoordelijk voor de uitvoering van de Werkloosheidswet. In opdracht van het Lisv verzorgen de uitvoeringsinstellingen sociale zekerheid (uvi's) één of meerdere sociale verzekeringswetten voor één of meer sectoren in het bedrijfsleven.
- ⁴⁾ CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/statweb> (statweb = Statline Webselector).
De tabellen op Statline geven informatie over het aantal uitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringsontvanger. Omdat een WW-gerechtigde meerdere werkloosheidsuitkeringen kan ontvangen, geven de tabellen geen informatie over het aantal mensen met een WW-uitkering. De (maand)cijfers geven de stand weer op het einde van de verslagperiode en zijn inclusief nuluitkeringen.
  - ⁵⁾ Degenen die op 1 mei 1999 al ouder waren dan 57,5 jaar zijn vrijgesteld van alle verplichtingen; degenen die daarna deze leeftijd hebben bereikt, zijn alleen vrijgesteld van de sollicitatieplicht.

Literatuur

- Arts, C.H., Van Lith, F.J., 1999. Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). In: Sociaal-economische maandstatistiek, 1999, no. 9, pagina 22–29 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- CBS, 2000. Enquête beroepsbevolking 1999 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- Kartopawiro, J.D., Loeve, J.A., 2000. Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen in de bijstand, 1998. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 2000, no. 11, pagina 18–27 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- Kartopawiro, J.D., Eggenkamp-Potters, L.T.A.M., 1999. Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 1999, no. 12, pagina 20–32 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- Kartopawiro, J.D., Ploeger, S.A., 1998. Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, 1995. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 1998, no. 1, pagina 25–42 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- Landelijk instituut sociale verzekeringen (Lisv), 2000. Kroniek van de sociale verzekeringen 2000, Wetgeving en volume-ontwikkeling in historisch perspectief, publicatienummer h09/97, pagina 157–183 (Pallas Offset, Den Haag).
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1999. Sociale Nota 2000 (Sdu Uitgevers, 's-Gravenhage).
- Van Cruchten, J.M.J., Hartman, H., Weidum, J., 2001. Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 1996–1997. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 2001, no. 6, pagina 30–43 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).
- Weidum, J., Melder, dr. C., Hartman, H., 2002. Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 2002, no. 1, pagina 26–34 (Centraal Bureau voor de Statistiek Voorburg/Heerlen).

Tabel 1
 Personen van 15–64 jaar met een WW-uitkering naar arbeidspositie ¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Totaal	Beroepsbevolking			Niet-beroeps- bevolking
		totaal	werkzaam	werkloos	
<i>x 1 000</i>					
Totaal	228	129	72	57	99
Mannen					
Totaal	127	67	35	32	60
15–34 jaar	26	23	12	11	x
35–44 jaar	22	17	9	8	5
45–54 jaar	24	18	9	8	6
55–64 jaar	55	10	5	5	45
Vrouwen					
Totaal	101	62	37	25	39
15–34 jaar	33	24	13	11	9
35–44 jaar	24	17	10	6	7
45–54 jaar	24	17	10	6	7
55–64 jaar	20	x	x	x	16
Uitkeringsduur					
0– 90 dagen	18	14	8	6	x
91–180 dagen	29	22	12	10	7
181–270 dagen	30	20	10	10	10
271–364 dagen	33	20	11	8	13
365 dagen	119	52	30	23	66
Landsdeel ¹⁾					
Noord	32	21	12	9	11
Oost	44	25	15	10	19
West	98	55	28	27	43
w.v.					
de 4 grote gemeenten ²⁾	33	21	9	11	12
overige gemeenten	65	34	19	15	31
Zuid	55	28	16	12	26
Herkomstgroepering ¹⁾					
Autochtoon	178	99	57	42	79
Westers allochtoon	25	14	8	7	11
Niet-westers allochtoon	24	16	7	9	8
Positie in het huishouden ¹⁾					
Lid van (echt)paar	164	87	49	38	78
Alleenstaande ouder	7	5	x	x	x
Eenpersoonshuishouden	44	28	15	13	16
Overig lid	12	10	5	x	x
Onderwijsniveau ¹⁾					
Basisonderwijs	36	18	9	9	18
Mavo/vbo	62	34	18	17	27
Havo/vwo/mbo	91	52	30	23	39
Hbo/wo	39	25	15	9	14

¹⁾ Zie definities.

²⁾ Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.

Tabel 2
 Personen van 15–64 jaar met een WW-uitkering naar betaalde arbeid¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Totaal	Betaalde arbeid van 1 uur of meer per week				Zonder betaalde arbeid
		totaal	1–19 uur	20–34 uur	35 uur of meer	
<i>x 1 000</i>						
Totaal	228	82	21	33	28	145
Geslacht						
Man	127	39	5	11	22	88
Vrouw	101	43	16	22	6	57
Leeftijd						
15–25 jr	12	6	x	x	x	6
25–34 jr	47	22	5	9	9	25
35–44 jr	46	22	6	9	7	24
45–54 jr	48	23	7	9	7	25
55–64 jr	75	10	x	x	x	66
Uitkeringsduur						
0– 90 dagen	18	9	x	x	6	9
91–180 dagen	29	13	x	x	8	16
181–270 dagen	30	12	x	5	5	18
271–364 dagen	33	13	x	6	x	20
365 dagen	119	36	12	17	7	83
Landsdeel ¹⁾						
Noord	32	14	x	6	5	18
Oost	44	18	5	7	6	26
West	98	32	8	13	11	66
w.v.						
de 4 grote gemeenten ²⁾	33	11	x	5	x	22
overige gemeenten	65	21	6	8	8	43
Zuid	55	19	5	7	6	36
Herkomstgroepering ¹⁾						
Autochtoon	178	66	18	27	21	112
Westers allochtoon	25	8	x	x	x	17
Niet-westers allochtoon	24	8	x	x	x	16
Positie in het huishouden ¹⁾						
Lid van (echt)paar	164	58	18	24	17	107
Alleenstaande ouder	7	x	x	x	x	x
Eenpersoonshuishouden	44	16	x	7	7	28
Overig lid	12	5	x	x	x	7
Onderwijsniveau ¹⁾						
Basisonderwijs	36	10	x	x	x	26
Mavo/vbo	62	20	5	8	8	41
Havo/vwo/mbo	91	34	8	15	11	57
Hbo/wo	39	18	5	7	5	21
Arbeidspositie ¹⁾						
Werkzame beroepsbevolking	72	72	11	33	28	
Werkloze beroepsbevolking	57	6	6			52
Niet-beroepsbevolking	99	5	5			94

¹⁾ Zie definities.

²⁾ Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.

Tabel 3
 Personen van 15–64 jaar met een WW-uitkering naar onderwijsniveau ¹⁾, jaargemiddelden 1999

	Totaal	Basis- onderwijs	Mavo/vbo	Havo/vwo/ mbo	Hbo/wo
	x 1 000				
Totaal	228	36	62	91	39
Mannen					
Totaal	127	23	33	49	22
15–34 jaar	26	5	9	9	x
35–44 jaar	22	5	x	9	x
45–54 jaar	24	x	6	9	x
55–64 jaar	55	9	14	22	10
Vrouwen					
Totaal	101	13	28	42	17
15–34 jaar	33	x	9	16	x
35–44 jaar	24	x	5	10	7
45–54 jaar	24	x	8	8	5
55–64 jaar	20	x	7	8	x
Uitkeringsduur					
0– 90 dagen	18	x	x	8	x
91–180 dagen	29	5	7	11	5
181–270 dagen	30	x	8	13	5
271–364 dagen	33	5	10	13	5
365 dagen	119	19	32	47	20
Landsdeel ¹⁾					
Noord	32	x	9	15	x
Oost	44	6	12	17	8
West	98	17	24	37	19
w.v.					
de 4 grote gemeenten ²⁾	33	8	7	10	7
overige gemeenten	65	9	17	27	12
Zuid	55	9	15	22	9
Herkomstgroepering ¹⁾					
Autochtoon	178	24	47	75	31
Westers allochtoon	25	x	7	10	5
Niet-westers allochtoon	24	9	7	6	x
Positie in het huishouden ¹⁾					
Lid van (echt)paar	164	26	44	67	27
Alleenstaande ouder	7	x	x	x	x
Eenpersoonshuishouden	44	7	11	17	10
Overig lid	12	x	5	x	x

¹⁾ Ze definities.

²⁾ Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht.

Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000

dr. M. Zuiderwijk¹⁾

De incidentele uurloonontwikkeling van alle werknemers in Nederland van december 1999–december 2000 bedraagt 0,9 procent. Dit is hoger dan in voorgaande jaren. De invloed van veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie hierop, het zogeheten demografisch-economisch effect, is beperkt. De totale incidentele uurloonontwikkeling 1999/2000 wordt voor het grootste deel verklaard door overige effecten. Tussen de onderscheiden bedrijfstakken en sectoren bestaan grote verschillen in incidentele loonontwikkeling, die samenhangen met verschillen in het demografisch-economisch effect en overige effecten. De incidentele maandloonontwikkeling van 0,5 procent blijft achter bij het uurloon, omdat tussen december 1999 en december 2000 de gemiddelde jaarlijkse arbeidsduur is afgenomen. De groep werknemers die tussen 1999 en 2000 van baan is veranderd, heeft een relatief hoge incidentele maandloonontwikkeling van 8,7 procent.

Inleiding

In het jaar 2000 is de statistiek incidentele loonontwikkeling opnieuw opgezet, omdat sinds het verslagjaar 1994 geen uitgebreide CBS-cijfers meer waren gepubliceerd over incidentele loonontwikkeling van werknemers. Verschillende ministeries en ook het CPB stelden het op prijs dat het CBS weer actuele cijfers over de incidentele loonontwikkeling zou verstrekken. De uitkomsten van de nieuwe statistiek incidentele loonontwikkeling over de periode 1995–1999 zijn beschreven in het artikel van Schulte Nordholt (2001). Later dat jaar zijn ook cijfers gepubliceerd over de ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten (Planting, 2001). Dit artikel geeft dan ook de meest recente cijfers van de incidentele loonontwikkeling en de afzonderlijke componenten voor de jaarovergang 1999/2000.

Het begrip incidentele loonontwikkeling

De incidentele loonontwikkeling is het verschil tussen de ontwikkeling van de verdiende lonen en die van de lonen zoals overeengekomen in cao's en vergelijkbare collectieve regelingen. De berekening van de incidentele loonontwikkeling loopt via indexcijfers. Eerst worden mutaties van verdiende lonen en cao-lonen afzonderlijk bepaald. Vervolgens worden deze twee mutaties met elkaar vergeleken. De incidentele loonontwikkeling is van belang voor onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers over de arbeidsvoorwaarden. De hoogte van de incidentele loonontwikkeling wordt onder andere beïnvloed door veranderingen in de samenstelling van het personeelsbestand, bevorderingen, bijzondere beloningen en individuele toeslagen. In de discussie over de beloning van werknemers en het daarvoor beschikbare budget, wordt waarde gehecht aan de mate waarin verschillende componenten bijdragen aan de incidentele loonontwikkeling. In dit artikel wordt de incidentele loonontwikkeling gesplitst in de componenten demografisch-economisch effect en overige effecten.

Demografisch-economisch effect

Veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie vormen een belangrijke verklaring voor de incidentele loonontwikkeling. Als bijvoorbeeld de werkgelegenheid snel groeit, zullen vele jongeren op de arbeidsmarkt instromen. Jongeren verdienen gemiddeld minder dan ouderen, wat een negatief effect heeft op de incidentele loonontwikkeling. Het deel van de incidentele loonontwikkeling als gevolg van dit soort populatieveranderingen, wordt het demografisch-economisch effect genoemd. In dit artikel zijn voor de berekening van het demografisch-economisch effect drie variabelen meegenomen: geslacht, leeftijd en dienstverband (voltijd, deeltijd, flexibel). Om andere relevante variabelen zoals opleidings- en beroepsniveau mee te nemen, ontbraken de benodigde gegevens.

Overige effecten

Het deel van de incidentele loonontwikkeling dat niet verklaard kan worden uit het demografisch-economisch effect, wordt het overige effect genoemd. Wijzigingen van het gemiddeld verdiend loon door bijvoorbeeld extra periodieken, toeslagen voor bijzondere prestaties, of schaarste op de arbeidsmarkt maken hier deel van uit. Ook veranderingen in de werknemersstructuur waarvoor in het demografisch-economisch effect niet gecorrigeerd wordt, maken deel uit van de overige effecten. Aangezien de loonontwikkeling van werknemers zonder cao of andere collectieve arbeidsvoorwaardenregeling niet in de contractuele loonontwikkeling is verdisconteerd, terwijl die loonontwikkeling wel in de verdiende lonen tot uitdrukking komt, zit ook het effect van een afwijkende loonontwikkeling van de werknemers zonder cao in de overige effecten. Loonsverhogingen die met terugwerkende kracht zijn overeengekomen maar nog niet in het verdiende loon zijn verdisconteerd, leiden eveneens tot een verschil tussen de ontwikkeling van de verdiende lonen en de ontwikkeling van het cao-loon. Ook dit verschil is opgenomen in de component overige effecten.

Uitkomsten

De uitkomsten over 1999/2000 en de gemiddelden per jaarovergang in de periode 1996–2000 staan in de *Tabellen 1 tot en met 4*. *Tabel 1* bevat de resultaten voor alle werknemers en *Tabel 2* de resultaten voor de blijvers en baanwisselaars op de arbeidsmarkt. De *Tabellen 3 en 4* tonen de uitsplitsing van de incidentele loonontwikkeling in het demografisch-economisch effect en overige effecten. De resultaten betreffen zowel uur- als maandlonen.

Tussen december 1999 en december 2000 bedraagt de incidentele uurloonontwikkeling van alle werknemers in Nederland 0,9 procent. Dit is het hoogste cijfer in de reeks jaarovergangen vanaf 1995 (zie *Staat 1*). Deze hoge incidentele loonontwikkeling wordt verklaard door de stijging van het verdiende bruto uurloon met 4,3 procent en die van het cao-loon met 3,3 procent.

De incidentele uurloonontwikkeling van 0,9 procent bestaat voornamelijk uit overige effecten (0,7 procent). Slechts een klein deel, namelijk 0,2 procent, wordt verklaard door het demografisch-economisch effect.

¹⁾ Naast de auteur hebben F.J. Planting en J.R. Terpstra meegeewerkt aan het samenstellen van de resultaten.

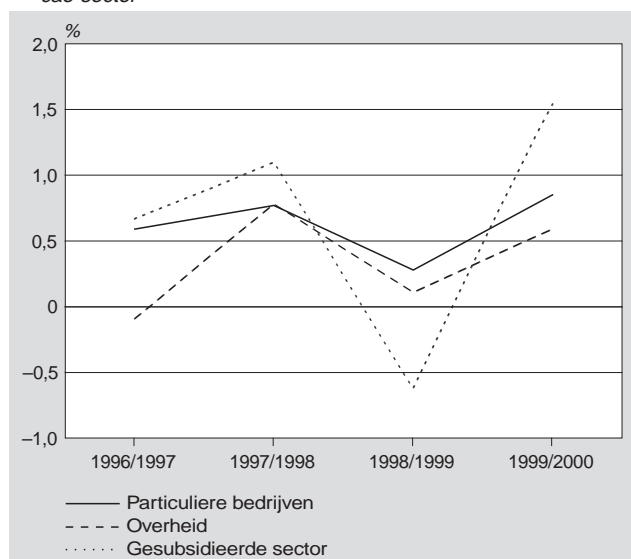
Staat 1
Incidentele loonontwikkeling: uurloon en maandloon van alle werknemers, december 1995–december 2000

	Uurloon	Maandloon
	%	
Totaal Nederland		
1995/1996	0,6	0,1
1996/1997	0,5	0,2
1997/1998	0,7	0,9
1998/1999	0,1	0,1
1999/2000	0,9	0,5

De incidentele maandloonontwikkeling van 0,5 procent blijft achter bij het uurloon, omdat tussen december 1999 en december 2000 de gemiddelde jaarlijkse arbeidsduur is afgenomen van 1388 naar 1380 uur. Bij de incidentele maandloonontwikkeling is het demografisch-economisch effect negatief (-0,3 procent). Voornaamste reden hiervoor is dat meer mensen in deeltijd zijn gaan werken. Tussen december 1999 en december 2000 is het aantal deeltijdbanen in Nederland met 6,0 procent gestegen tot bijna 2,3 miljoen. Het aantal voltijdbanen groeide in dezelfde periode met 1,8 procent tot bijna 4 miljoen. Indien alleen naar voltijdwerknemers wordt gekeken, is het demografisch-economisch effect met 0,1 procent licht positief.

Net als in voorgaande jaren zijn er in de incidentele loonontwikkeling 1999/2000 grote verschillen tussen cao-sectoren, bedrijfssectoren en bedrijfstakken. *Grafiek 1* toont dat de incidentele uurloonontwikkeling varieert tussen 1,5 procent bij de gesubsidieerde sector en 0,6 procent bij de overheid. Opmerkelijk is dat de incidentele loonontwikkeling per jaarovergang sterk fluctueert, maar dat alle sectoren dezelfde trend vertonen. Door de jaarlijkse fluctuaties is tevens de gemiddelde incidentele loonontwikkeling over een langere periode (1996–2000) bekeken. Zowel voor de uur- als maandlonen, zijn ook hier grote verschillen tussen de cao-sectoren, bedrijfssectoren en bedrijfstakken.

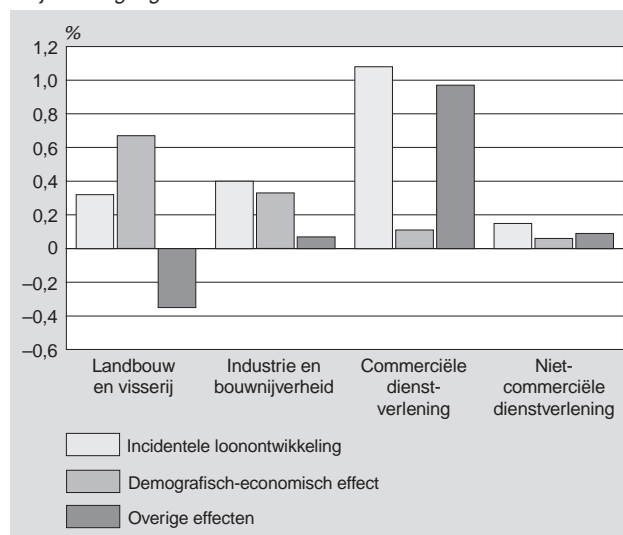
1. Incidentele uurloonontwikkeling voor alle werknemers naar cao-sector

Voor een beter inzicht in de verschillen tussen de bedrijfstakken en sectoren, is er gekeken naar de componenten die de incidentele loonontwikkeling bepalen. *Grafiek 2* toont de gemiddelde incidentele uurloonontwikkeling in componenten over de periode 1996–2000 naar bedrijfssector. Daaruit valt op te maken dat bij de

industrie en bouwnijverheid de incidentele loonontwikkeling bijna geheel bestaat uit het demografisch-economisch effect. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door veroudering van de werknemerspopulatie. In de commerciële dienstverlening daarentegen zijn het met name overige effecten die de incidentele uurloonontwikkeling bepalen. Het demografisch-economisch effect is hier minimaal. Vermoedelijk zijn door krapte op de arbeidsmarkt in de commerciële dienstverlening extra hoge lonen uitbetaald.

2. Incidentele uurloonontwikkeling in componenten voor alle werknemers naar bedrijfssector, 1996–2000, gemiddelde per jaarovergang

In bedrijfstakken en sectoren waar de werkgelegenheid sterk is toegenomen, is het demografisch-economisch effect negatief. Voor 1999/2000 is dit onder andere het geval bij de politie. Het aantal banen bij de politie is tussen december 1999 en december 2000 met bijna 7 procent toegenomen, beduidend meer dan de landelijke groei van 2,9 procent. De hoge instroom van vooral jongere werknemers kan het negatieve demografisch-economisch effect van -0,5 procent bij de politie verklaren.

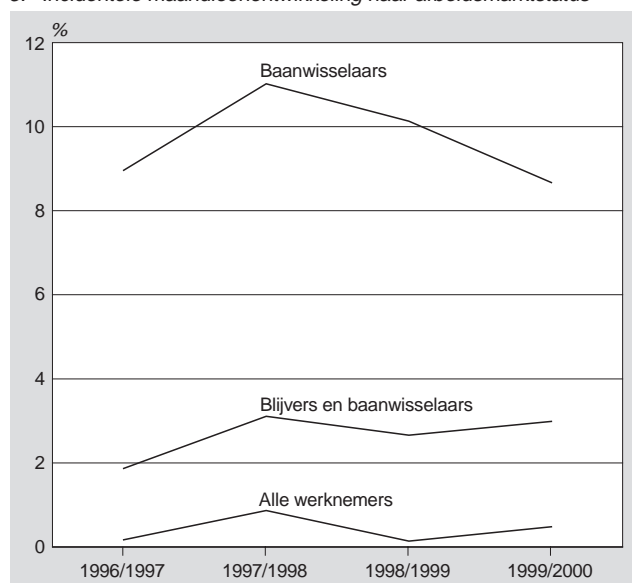
Opvallend voor 1999/2000 is de negatieve incidentele uurloonontwikkeling van de rechterlijke macht. Deze incidentele uurloonontwikkeling bestaat volledig uit overige effecten, wat het gevolg is van het feit dat de in 2001 afgesloten cao van de rechterlijke macht voor het jaar 2000 met terugwerkende kracht is ingegaan. Hierdoor stijgt tussen december 1999 en december 2000 weliswaar het cao-loon, maar het verdiende loon blijft gelijk. Aangezien loonsverhogingen die met terugwerkende kracht zijn overeengekomen geen effect hebben op de samenstelling van de werknemerspopulatie, komen dergelijke wijzigingen uitsluitend tot uitdrukking in de component overige effecten.

Vergeleken met alle werknemers, hebben blijvers en baanwisselaars op de arbeidsmarkt een hoge incidentele loonontwikkeling. Net als voorgaande jaren geldt dit ook voor 1999/2000. Dit blijkt uit *Grafiek 3* waar de incidentele maandloonontwikkeling naar arbeidsmarktstatus is gegeven. Het verschil tussen de incidentele loonontwikkeling van alle werknemers en de blijvers en baanwisselaars, wordt veroorzaakt door de instroom van nieuwkomers die relatief weinig verdienen, zoals schoolverlaters en langdurig werklozen. Aan de andere kant verlaten veelal duurdere pensioenge-rechtigden de arbeidsmarkt.

Opvallend is de hoge incidentele maandloonontwikkeling voor baanwisselaars (8,7 procent voor 1999/2000). Dit hangt samen met de toename (4 procent) van de gemiddelde jaarlijkse arbeidsduur voor deze groep werknemers. Aangezien in het uurloon de arbeidsduur is verdisconteerd, is de incidentele uurloonontwikkeling van baanwisselaars met 4,4 procent een stuk lager.

3. Incidentele maandloonontwikkeling naar arbeidsmarktstatus

Meer informatie op Statline (www.cbs.nl)

In Statline, de elektronische database van het CBS, zijn uitkomsten van de statistiek incidentele loonontwikkeling over de jaarovergangen 1995/1996 tot en met 1999/2000 opgenomen. Voor extra informatie die niet in Statline is opgenomen kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, telefoon (045) 570 70 70.

Methode

Berekening van de incidentele loonontwikkeling

De berekening van de incidentele loonontwikkeling loopt via indexcijfers. Eerst worden mutaties van de verdiende lonen en cao-lonen afzonderlijk bepaald. Vervolgens worden deze twee mutaties met elkaar vergeleken. De verdiende lonen zijn afkomstig uit het werknemersdeel van de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL), terwijl de cao-lonen afkomstig zijn uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen. Zowel de verdiende lonen als de cao-lonen hebben betrekking op de maand december. De incidentele loonontwikkeling wordt berekend over twee opeenvolgende jaren. In formulevorm is dit als volgt weer te geven (waarbij $t-1$ = oude jaar en t = nieuwe jaar):

$$\text{Incidentele loonontwikkeling}_{t-1:t} = \left(\frac{100 + \frac{\text{verdiend loon}_t - \text{verdiend loon}_{t-1}}{\text{verdiend loon}_{t-1}} \times 100}{100 + \frac{\text{caoloon}_t - \text{caoloon}_{t-1}}{\text{caoloon}_{t-1}} \times 100} \right) \times 100 - 100$$

Aangezien soms grote verschillen in de incidentele loonontwikkeling tussen verschillende jaarovergangen kunnen optreden, wordt tevens het meetkundig gemiddelde van vier opeenvolgende jaarovergangen berekend.

Alvorens de EWL-gegevens te gebruiken, worden deze eerst op werknemersniveau volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt. Dit houdt in dat de gegevens van het oude jaar aangepast worden aan de geldende standaard bedrijfsindeling (SBI) in het nieuwe jaar. Deze aanpassing is nodig ter correctie van de mogelijke vertekening van de loonontwikkeling die tussen twee opeenvolgende jaren

ontstaat als gevolg van bedrijfsfusies, bedrijfssplittings en bedrijven die een andere typering krijgen. Voor een uitgebreide beschrijving van het volgtijdelijk vergelijkbaar maken, wordt verwezen naar Schulte Nordholt (2001).

De incidentele loonontwikkeling is zowel berekend op basis van uurlonen als van maandlonen, echter exclusief bijzondere beloningen. Het maandloon is het regelmatig betaalde bruto loon vóór aftrek van werknemerspremies voor pensioen en vut. Het uurloon is het loon per uur, berekend door het maandloon exclusief overwerk te delen door 1/12 van de jaarlijkse arbeidsduur. Doordat in het uurloon de arbeidsduur is verdisconteerd, hebben veranderingen in de jaarlijkse gemiddelde arbeidsduur een verschillend effect op het uur- en maandloon. Aangezien dit effect doorwerkt in de incidentele loonontwikkeling, worden beide benaderingen gepubliceerd.

Tevens is voor alle werknemers in de EWL de zogenaamde arbeidsmarktstatus bepaald. Met behulp van de arbeidsmarktstatus wordt onderscheid gemaakt tussen alle werknemers, blijvers en baanwisselaars op de arbeidsmarkt en baanwisselaars. Blijvers zijn werknemers die niet van werkkring veranderen. Baanwisselaars zijn werknemers die tussen twee opeenvolgende jaren van werkkring zijn veranderd.

De incidentele loonontwikkeling wordt berekend voor heel Nederland, per bedrijfssector, bedrijfstak en cao-sector. Onderscheiden worden de cao-sectoren particuliere bedrijven, gesubsidieerde sector en overheid, waarbij de overheid is onderverdeeld in acht onderhandelingssectoren.

Berekening van het demografisch-economisch effect en overige effecten

Voor de berekening van het demografisch-economisch effect en de overige effecten wordt eerst de index van de verdiende lonen berekend. Deze index wordt verkregen door de ontwikkeling van de verdiende lonen te wegen met een constant gehouden werknemersstructuur (voor wat betreft de variabelen geslacht, leeftijd en dienstverband). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen uur- en maandlonen.

De index verdiende uurlonen wordt berekend door de loonontwikkeling van een bepaalde groep (geslacht, leeftijd en dienstverband) te wegen. Daarvoor worden de arbeidsduursommen van de betreffende groepen in het wegingsjaar (oude jaar) gebruikt. Deze berekening sluit goed aan bij die van het uurloon in de EWL.

Bij het uurloon spelen veranderingen in de samenstelling van de arbeidsduur een grotere rol dan veranderingen in het aantal werknemers, omdat in het uurloon de jaarlijkse arbeidsduur is verdisconteerd.

De index verdiende maandlonen hebben als wegingsfactoren de werknemerspopulatie van het oude jaar. Bij de gemiddelde maandlonen is met de werknemerspopulatie gewogen omdat daar de arbeidsduur geen invloed heeft. Een toename van het aantal jongere werknemers, met een gemiddeld lager verdiend maandloon dan oudere werknemers in een groep (combinatie van geslacht, leeftijd en dienstverband), heeft overigens wel gevolgen voor het gemiddeld verdiend loon van de hele populatie werknemers.

Zie voor een uitgebreide beschrijving van de berekening van de index verdiende lonen het artikel van Planting (2001).

De vergelijking van de ontwikkeling van het gemiddeld verdiend loon met die van de structuurvrije index van de verdiende lonen, levert het demografisch-economisch effect op: namelijk dat deel van de mutatie van het gemiddeld verdiend loon als gevolg van veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie. De overige effecten betreffen het deel van de incidentele loonontwikkeling dat niet verklaard wordt door het demografisch-economisch effect.

Wijzigingen in de afbakening van cao-sectoren

In vergelijking met voorgaande jaren (vanaf 1995) hebben twee wijzigingen in de afbakening van de cao-sectoren plaatsgevonden. De eerste wijziging betreft onderzoeksinstellingen. Vanaf 1999 vallen deze onder de sector overheid, subsector onderwijs. Tot en met 1998 vielen de onderzoeksinstellingen nog onder particuliere bedrijven of gesubsidieerde sector. De wijziging is het gevolg van recente ontwikkelingen op het gebied van decentralisatie van het arbeidsvoorwaardenoverleg. De tweede wijziging betreft een nieuwe methode om particuliere onderwijsinstellingen te onderscheiden, met als gevolg een nauwkeuriger afbakening van de subsector onderwijs. Met uitzondering van de bovengenoemde wijzigingen, verloopt de afbakening zoals beschreven in Van den Berg (2000).

Begrippenlijst

Baanwisselaars

Werknemers die van werkkring zijn veranderd.

Blijvers

Werknemers die niet van werkkring zijn veranderd.

Bijzondere beloningen in de EWL

De niet-regelmatig betaalde beloningen die tot het bruto loon sociale verzekeringen behoren, zoals vakantiegeld, tantièmes, gratificaties en winstuitkeringen. Loon voor overwerk valt er niet onder.

Bijzondere beloningen in de statistiek Indexcijfers van cao-lonen

De bindend voorgeschreven (niet maandelijks) beloningen zoals vakantietoeslag of eindejaarsuitkering.

Cao-sector

Het onderscheid tussen particuliere bedrijven, de gesubsidieerde sector en de overheid. De indeling naar cao-sector is gebaseerd op de positie van de werknemers bij de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden

Gesubsidieerde sector

De privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, voor zover zij niet tot de overheid behoren.

Jaarlijkse arbeidsduur in de EWL

De met de werknemer overeengekomen arbeidsduur per jaar in uren. Niet-gewerkte uren in verband met vakantie, adv, feestdagen en extra vrije tijd voor ouderen zijn hierop in mindering gebracht. De jaarlijkse arbeidsduur wordt berekend uit gegevens over de maand december.

Jaarlijkse arbeidsduur in de statistiek Indexcijfers van cao-lonen

De contractuele normale arbeidsduur per jaar verminderd met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op 6 dagen per kalenderjaar), het aantal (onvoorwaardelijke) vakantiedagen en eventuele adv-dagen.

Maandloon in de EWL

Het regelmatig betaalde bruto loon vóór aftrek van werknemerspremies voor pensioen en vut.

Maandloon in de statistiek Indexcijfers van cao-lonen

Het brutoloon (ook wel: contractloon) waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hiertoe behoren ook alle bindend voorgeschreven regelmatig betaalde toeslagen.

Overheid

De cao-sector overheid omvat alle publiekrechtelijke bedrijven (rijksoverheid, provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen), de politie, het regulier en bijzonder onderwijs en de academische ziekenhuizen.

Particuliere bedrijven

De privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de gesubsidieerde sector of de overheid gerekend worden.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

Voor de indeling naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling 1993 gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten plus de aard van het productieproces. De Standaard bedrijfsindeling heeft een hiërarchische opbouw, waarbij het hoogste niveau is ingedeeld in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De onderscheiden groepen zijn genummerd met sbi-codes.

Uurloon

Het loon per uur, berekend door het maandloon exclusief overwerk te delen door 1/12 van de jaarlijkse arbeidsduur.

Referenties

Berg, J.A. van den, 2000. Nieuwe afbakening van de cao-sectoren particuliere bedrijven, gesubsidieerde sector en overheid; uitkomsten over werkgelegenheid en loon 1995–1998. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 17, augustus 2000, blz. 49–65.

Planting, F.J., 2001. De ontwikkeling van verdiende lonen in componenten, 1995–1999. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 18, september 2001, blz. 23–28.

Schulte Nordholt, E., 2001. Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 18, juni 2001, blz. 23–29.

CBS, 2001. Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000. In: Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 18, december 2001, blz. 30–43.

Tabel 1

Incidentele loonontwikkeling: uurloon en maandloon van alle werknemers, december 1999/december 2000 en december 1996–december 2000

	1999/2000		1996–2000 gemiddelde per jaarovergang	
	uurloon	maandloon	uurloon	maandloon
	%			
Totaal	0,9	0,5	0,6	0,4
Arbeidsmarktstatus				
Blijvers en baanwisselaars	2,7	3,0	2,5	2,7
Baanwisselaars	4,4	8,7	4,1	9,7
Cao-sector				
Particuliere bedrijven	0,8	0,4	0,6	0,3
Gesubsidieerde sector	1,5	1,3	0,7	1,1
Overheid	0,6	0,1	0,3	0,6
w.v				
Rijksoverheid	0,7	0,4	0,7	1,0
Onderwijs	0,7	0,4	0,0	0,5
Defensie	.	.	.	.
Politie	-0,1	-0,7	-0,6	-0,5
Rechterlijke macht	-3,5	-4,0	-1,0	-1,0
Gemeente	1,6	1,2	1,1	1,7
Provincies	0,7	0,4	0,6	0,8
Waterschappen	1,6	1,4	1,6	1,1
Bedrijfssector				
01–05 Landbouw en visserij	-0,2	-2,9	0,4	-0,8
10–45 Industrie en bouwnijverheid	0,0	0,2	0,4	0,2
50–74 Commerciële dienstverlening	1,5	0,8	1,1	0,8
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	0,9	0,6	0,1	0,5
Bedrijfstak				
15–37 Industrie	-0,2	0,0	0,3	0,1
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	1,3	1,1	1,2	1,0
45 Bouwnijverheid	0,7	0,6	0,8	0,6
50–52 Handel	0,7	-0,1	0,8	-0,1
55 Horeca	-2,0	-1,4	-1,5	-0,8
60–64 Vervoer en communicatie	-0,1	0,5	0,3	0,0
65–67 Financiële instellingen	2,1	1,5	1,5	1,3
70–74 Zakelijke dienstverlening	3,3	2,3	1,8	2,1
75 Openbaar bestuur	0,6	0,2	0,6	0,7
80 Onderwijs	0,5	0,1	-0,3	0,1
85 Gezondheids- en welzijnszorg	1,7	1,6	0,6	1,5
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	0,5	0,9	-1,1	-0,9

Tabel 2

Blijvers en baanwisselaars

Incidentele loonontwikkeling: uurloon en maandloon van werknemers, december 1999/december 2000 en december 1996–december 2000

	1999/2000		1996–2000 gemiddelde per jaarovergang	
	uurloon	maandloon	uurloon	maandloon
	%			
Totaal	2,7	3,0	2,5	2,7
Cao-sector				
Particuliere bedrijven	2,3	2,7	2,2	2,4
Gesubsidieerde sector	3,8	4,0	2,7	3,1
Overheid	2,3	2,1	2,1	2,4
w.v.				
Rijksoverheid	2,3	1,8	2,2	2,3
Onderwijs	2,6	2,7	1,9	2,5
Defensie	.	.	.	.
Politie	2,5	2,1	1,2	1,2
Rechterlijke macht	-2,2	-2,9	0,2	0,1
Gemeente	2,8	2,4	2,4	2,9
Provincies	1,7	1,3	1,5	1,5
Waterschappen	3,0	2,5	2,9	2,3
Bedrijfssector				
01–05 Landbouw en visserij	0,7	1,2	0,3	1,4
10–45 Industrie en bouwnijverheid	1,8	2,1	1,7	1,5
50–74 Commerciële dienstverlening	2,8	3,1	3,0	3,3
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	3,0	3,3	2,3	3,0
Bedrijfstak				
15–37 Industrie	1,8	2,2	1,5	1,3
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	1,8	1,2	1,4	1,0
45 Bouwnijverheid	1,8	2,0	1,8	2,0
50–52 Handel	2,8	3,6	2,4	4,9
55 Horeca	-2,1	0,6	0,2	3,6
60–64 Vervoer en communicatie	1,2	1,5	1,8	2,2
65–67 Financiële instellingen	3,9	3,2	3,7	3,3
70–74 Zakelijke dienstverlening	3,9	3,6	4,3	4,3
75 Openbaar bestuur	2,1	1,8	2,1	2,1
80 Onderwijs	2,5	2,6	1,8	2,4
85 Gezondheids- en welzijnszorg	4,0	4,6	2,6	3,5
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	1,9	2,0	1,2	1,3

Tabel 3

Incidentele loonontwikkeling in componenten: uurloon van alle werknemers, december 1999/december 2000 en december 1996–december 2000

	1999/2000			1996–2000 gemiddelde per jaarovergang		
	incidentele loon- ontwikkeling	demografisch economisch effect	overige effecten	incidentele loon- ontwikkeling	demografisch economisch effect	overige effecten
	%					
Totaal	0,9	0,2	0,7	0,6	0,1	0,4
Cao-sector						
Particuliere bedrijven	0,8	0,3	0,6	0,6	0,1	0,5
Gesubsidieerde sector	1,5	0,0	1,6	0,7	0,4	0,3
Overheid	0,6	0,1	0,5	0,3	0,2	0,1
w.v.						
Rijksoverheid	0,7	0,1	0,6	0,7	0,3	0,4
Onderwijs	0,7	-0,1	0,8	0,0	0,0	0,0
Defensie	.	.	.	.	.	.
Politie	-0,1	-0,5	0,3	-0,6	0,1	-0,7
Rechterlijke macht	-3,5	0,0	-3,5	-1,0	0,2	-1,3
Gemeente	1,6	0,2	1,4	1,1	0,4	0,8
Provincies	0,7	-0,3	1,0	0,6	0,2	0,4
Waterschappen	1,6	-0,1	1,7	1,6	0,3	1,4
Bedrijfssector						
01–05 Landbouw en visserij	-0,2	0,5	-0,6	0,4	0,7	-0,3
10–45 Industrie en bouwnijverheid	0,0	0,2	-0,2	0,4	0,3	0,1
50–74 Commerciële dienstverlening	1,5	0,5	0,9	1,1	0,1	1,0
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	0,9	-0,2	1,1	0,1	0,1	0,1
Bedrijfstak						
15–37 Industrie	-0,2	0,2	-0,4	0,3	0,3	0,0
40–41 Energie- en waterleidingbedrijven	1,3	0,2	1,1	1,2	0,6	0,6
45 Bouwnijverheid	0,7	0,3	0,4	0,8	0,4	0,4
50–52 Handel	0,7	0,3	0,4	0,8	0,2	0,7
55 Horeca	-2,0	0,1	-1,9	-1,5	-0,5	-1,0
60–64 Vervoer en communicatie	-0,1	-0,3	0,2	0,3	0,1	0,1
64–67 Financiële instellingen	2,1	0,9	1,2	1,5	-0,1	1,6
70–74 Zakelijke dienstverlening	3,3	1,2	2,1	1,8	0,3	1,5
75 Openbaar bestuur	0,6	0,1	0,5	0,6	0,3	0,3
80 Onderwijs	0,5	-0,3	0,8	-0,3	-0,1	-0,2
85 Gezondheids- en welzijnszorg	1,7	-0,1	1,8	0,6	0,3	0,3
90–93 Cultuur en overige dienstverlening	0,5	-0,5	1,0	-1,1	-0,5	-0,6

Tabel 4

Incidentele loonontwikkeling in componenten: maandloon van werknemers, december 1999 /december 2000 en december 1996–december 2000

	1999/2000			1996–2000 gemiddelde per jaarovergang		
	incidentele loon- ontwikkeling	demografisch economisch effect	overige effecten	incidentele loon- ontwikkeling	demografisch economisch effect	overige effecten
	%					
Alle werknemers	0,5	-0,3	0,8	0,4	-0,3	0,7
Voltijdwerknemers	0,8	0,1	0,6	0,7	0,2	0,5
Cao-sector						
Particuliere bedrijven	0,7	0,2	0,5	0,8	0,2	0,6
Gesubsidieerde sector	2,0	0,3	1,7	0,9	0,4	0,5
Overheid	0,4	0,0	0,4	0,4	0,0	0,4
Bedrijfssector						
01–05 Landbouw en visserij	0,2	0,6	-0,5	0,4	0,6	-0,3
10–45 Industrie en bouwnijverheid	0,1	0,2	-0,1	0,5	0,4	0,1
50–74 Commerciële dienstverlening	1,0	0,3	0,7	1,0	0,1	0,9
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	0,8	0,0	0,8	0,5	0,1	0,4

2. Tabellen

Cijfers in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle tabellen die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en druk op de knop 'StatLine' aan de linkerkant. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). De eerste is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detailleringen en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel thema's als publicaties. De publicatie 'Arbeidsomstandigheden; bedrijfsklassen' is aangeklikt. In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: de arbeidsomstandigheden naar een aantal kenmerken van het werk. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: de onderwerpen, de bedrijfsklassen, de positie in de beroepsbevolking en het jaar waarop de

gegevens betrekking hebben. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

Er zijn een groot aantal StatLinepublicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over beroepsbevolking en werkloosheid, arbeidsomstandigheden, banen en werkzame personen, verdiende lonen en cao-lonen, vacatures en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim.

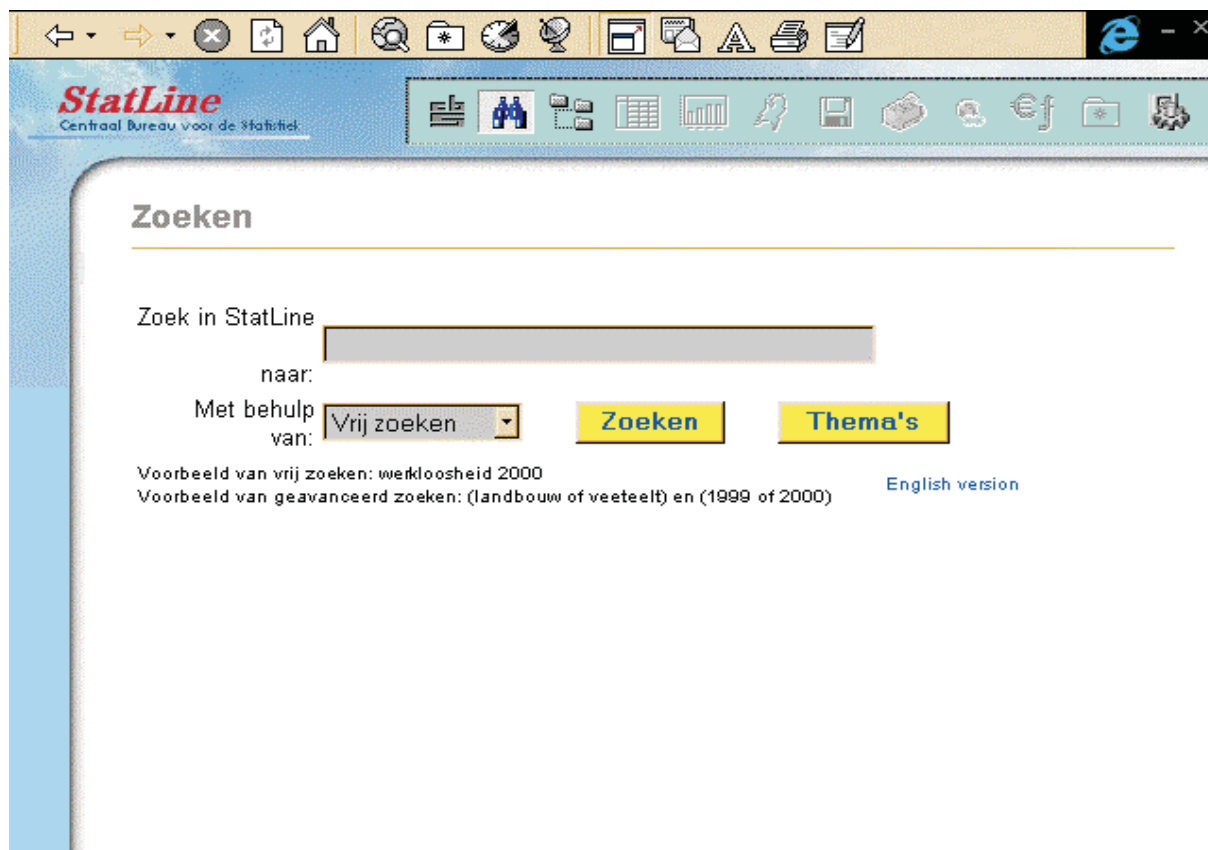
Meer cijfers over sociaal-economische onderwerpen zijn te vinden bij 'Historische reeksen' (net onder 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid' in *figuur 2*). Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

Binnenkort

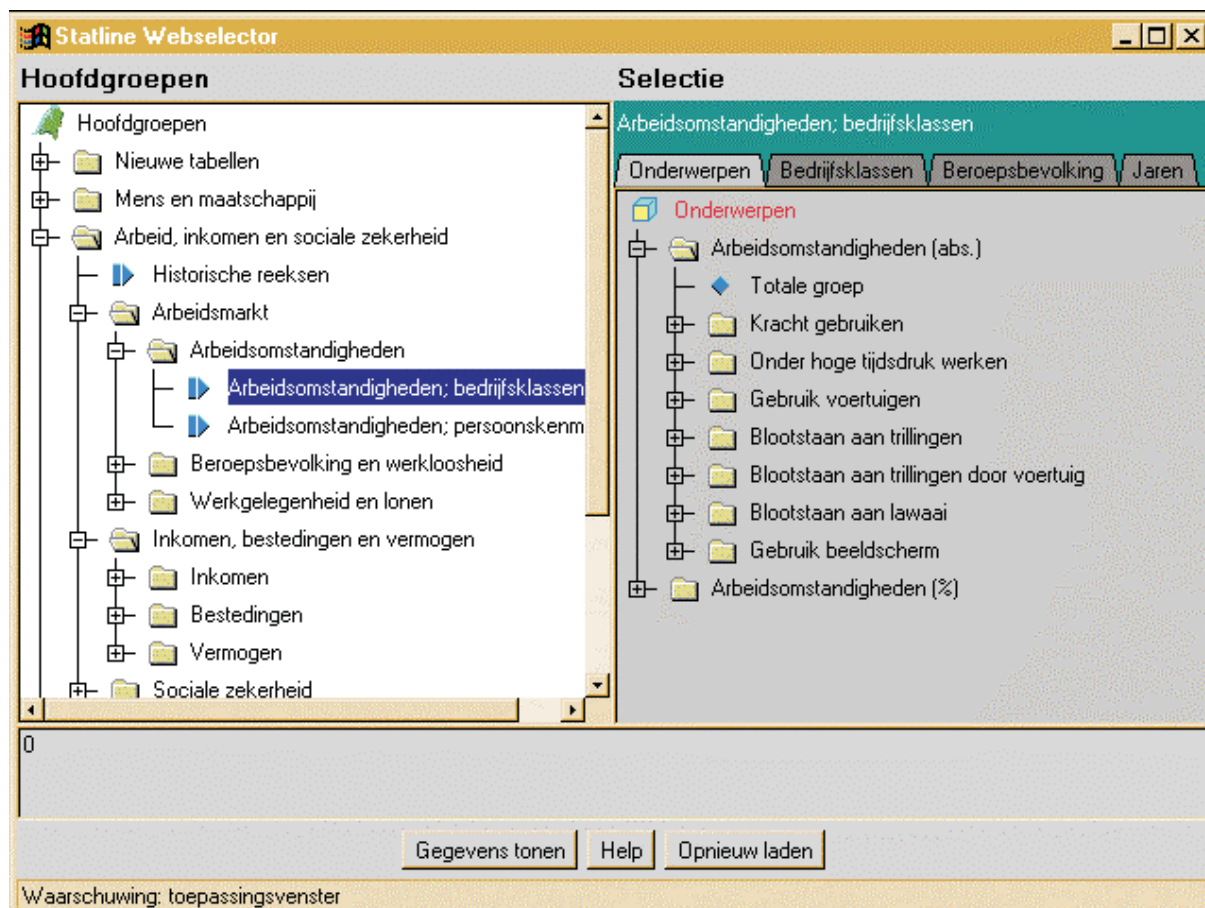
Hoewel het overgrote deel van de sociaal-economische cijfers van het CBS al op StatLine is te vinden, wordt nog gewerkt aan nieuwe StatLinepublicaties. Deze zullen in de loop van het jaar via StatLine beschikbaar komen. Onder het mapje 'Nieuwe tabellen' kunt u zien welke publicaties recent op StatLine beschikbaar zijn gekomen.

Met de uitbreiding van de elektronische publicaties in StatLine zullen de jaarcijfers in de Sociaal-economische Maandstatistiek beperkt worden. In de toekomst zult u in de Sociaal-economische Maandstatistiek steeds meer kleine tabellen aantreffen met daarin alleen de belangrijkste cijfers. Voor meer gedetailleerde cijfers – bijvoorbeeld naar bedrijfstak – wordt verwezen naar StatLine. In de Sociaal-economische Maandstatistiek zullen we u op de hoogte houden van nieuwe StatLine publicaties met sociaal-economische cijfers.

Figuur 1

Figuur 2

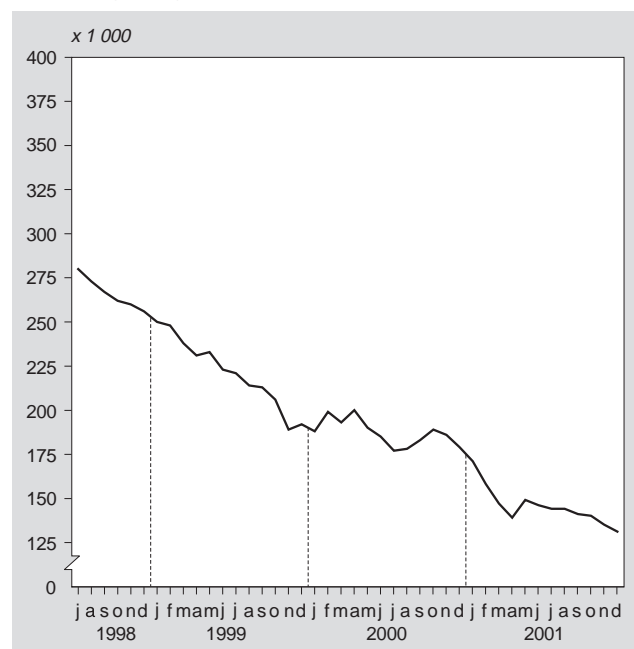
2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	1998	1999	2000	2001	2000		2001			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e Kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾											
Werkzame personen	1 000	7 742	7 935*	8 122*							
Werknemers	1 000	6 558	6 788*	6 975*							
Zelfstandigen	1 000	1 184	1 147*	1 147*							
Banen van werknemers	1 000	6 881	7 099*	7 293*		7 330*	7 354*	7 401*	7 475*	7 505*	
Landbouw en visserij	1 000	114	119*	122*		128*	124*	114*	126*	130*	
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 483	1 509*	1 527*		1 534*	1 536*	1 526*	1 536*	1 543*	
Commerciële dienstverlening	1 000	3 195	3 355*	3 479*		3 498*	3 507*	3 548*	3 575*	3 580*	
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 088	2 116*	2 165*		2 170*	2 186*	2 213*	2 239*	2 252*	
Mannen	1 000	3 959	4 049*	4 128*		4 150	4 145	4 154*	4 196*	4 209*	
Vrouwen	1 000	2 922	3 050*	3 165*		3 180	3 208	3 246*	3 279*	3 296*	
Voltijd	1 000	4 004	4 109*	4 208*							
Deeltijd	1 000	2 877	2 990*	3 086*							
Vast	1 000	6 095	6 327*	6 507*							
Flexibel	1 000	786	772*	786*							
Vacatures	1 000	.	171	203		183	204	216	218	171	
Landbouw en visserij	1 000	.	3	3		3	4	4	3	3	
Industrie en bouwnijverheid	1 000	.	37	47		43	44	45	46	35	
Commerciële dienstverlening	1 000	.	94	110		99	112	119	119	88	
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	.	37	42		39	45	47	51	45	
2. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	1 000	6 957	7 097	7 187	7 311*						
Mannen	1 000	4 196	4 242	4 288	4 321*						
Vrouwen	1 000	2 761	2 856	2 898	2 990*						
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 609	6 805	6 917	7 064*						
Mannen	1 000	4 047	4 121	4 174	4 215*						
Vrouwen	1 000	2 562	2 684	2 743	2 848*						
Werkloze beroepsbevolking ²⁾	1 000	348	292	270	248*						
Mannen	1 000	149	121	114	106*						
Vrouwen	1 000	199	172	156	142*						
Geregistreerde werkloosheid	1 000	287	221	188	146*	176	186	176	132	141	135
Mannen	1 000	155	115	98	77*	87	90	98	72	72	67
Vrouwen	1 000	132	106	90	69*	88	96	78	61	69	69
Geregistreerde werkloosheid	%	4,1	3,1	2,6	2,0*	2,4	2,6	2,4*	1,8*	2,0*	1,9*
Mannen	%	3,7	2,7	2,3	1,8*	2,0	2,1	2,3*	1,7*	1,7*	1,6*
Vrouwen	%	4,8	3,7	3,1	2,3*	3,1	3,3	2,7*	2,1*	2,4*	2,4*

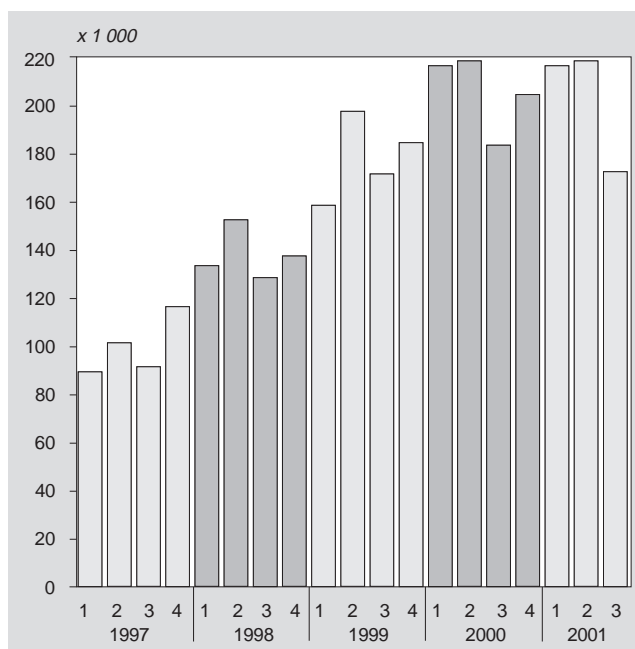
¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

²⁾ Vóór oktober 1999 in SEM voorlopige cijfers betreffende 1998 gepubliceerd.

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelde; onder middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	1998	1999	2000	2001	2000		2001				
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen												
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	123,9	128,0	132,2			132,9	133,6	135,9*	137,4*	139,7*	140,0*
Particuliere bedrijven	1990=100	124,8	128,6	132,8			133,8	134,3	136,6*	138,2*	140,5*	140,7*
Gesubsidieerde sector	1990=100	122,1	126,8	131,3			132,2	132,4	136,3*	136,5*	139,7*	139,5*
Overheid	1990=100	121,8	126,5	130,4			130,0	131,9	133,4*	135,3*	136,6*	137,8*
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 766	1 814	1 797	1 796		1 806	1 803	1 796	1 800	1 800	1 797
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	33,2	75,8	9,4			1,0	2,0				
4. Lonen en loonkosten												
Verdiende lonen per maand van voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 205	2 277*	2 369*								
Minimumloon per maand	euro						1 110,85	1 110,85	1 154,46	1 154,46	1 180,42	1 180,42
Aantal minimumloners	1 000	310,0	295,6	284,6								
Loonkosten per uur in de nijverheid	euro	23,36	24,10*	24,84*			25,02*	25,12	25,59*	26,04*	26,50*	
5. Inkomen, vermogen en consumptie												
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	22,7	23,4*									
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	2,8	1,3*									
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	84,0	93,0									
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro	22,2	23,2									
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	3,9	3,3*	2,8*			2,4*	2,2*	0,7*	1,3*	0,9*	
Consumentenvertrouwen ⁷⁾ , gem. saldo pos. en neg. antw.		17	14	24			25	20	11	-1	-4	-9
Consumentenprijsindex												
Alle huishoudens	1995=100	106,3	108,6	111,4	116,4	111,8	112,7	114,6	116,4	117,0	117,6	
Werknemers laag	1995=100	106,1	108,4	111,1	116,2	111,5	112,5	114,4	116,2	116,8	117,4	
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	103,7	105,8	108,2	113,8	108,6	109,6	111,8	114,0	114,3	115,0	
7. Sociale zekerheid												
WW ⁸⁾	1 000	306	249	204			187	189	189	169	163	
Algemene bijstandswet, (incl. RWW)												
periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	397	363	335			341	335	331	326		
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	892	915	937			940	949	958	965	965	
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	5,6	6,0	6,1			5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens in het tweede kwartaal van 1998 zijn exclusief de acties in verband met de CAO-Gezondheidszorg en de CAO-Welzijn.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht

⁶⁾ Mutatie t.o.v. (de overeenkomstige periode van) voorgaand jaar; vanaf december 1999 gewijzigde cijfers vanaf 1996 vanwege nieuwe richtlijnen Nationale Rekeningen.

⁷⁾ Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

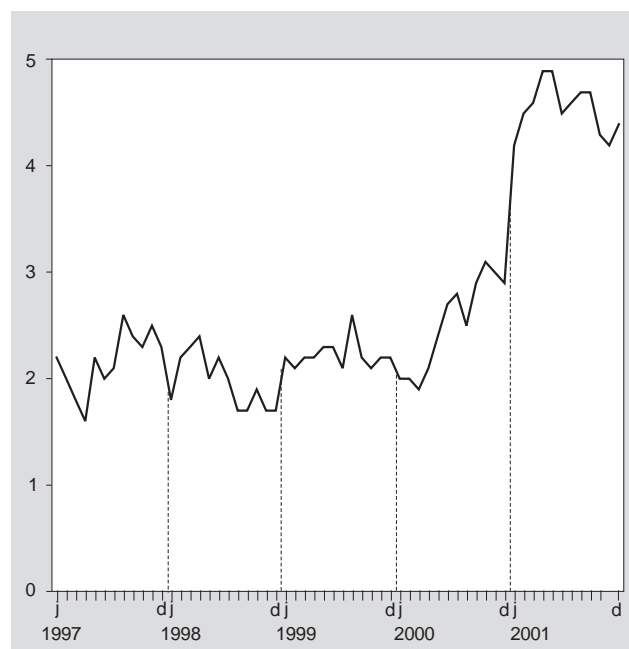
In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering consumentenprijsindex-alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand voorgaand jaar (1995=100)

2.1 Banen en arbeidsvolume

Tabel 2.1.1
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken

	1999	2000				2001		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
	<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 163	7 207	7 282	7 330	7 354	7 401	7 475	7 505
Landbouw en visserij	122	111	124	128	124	114	126	130
Delfstoffenwinning	8	9	9	9	8	8	8	8
Industrie	1 048	1 053	1 054	1 053	1 055	1 059	1 057	1 056
Energie en water	38	38	37	37	37	36	36	36
Bouwnijverheid	426	413	426	435	436	423	435	444
Handel, horeca en reparatie	1 488	1 510	1 521	1 528	1 541	1 562	1 569	1 565
Vervoer en communicatie	433	433	438	447	448	448	453	459
Financiële en zakelijke diensten	1 472	1 496	1 514	1 523	1 519	1 538	1 553	1 556
Overheid	894	902	903	903	912	922	927	929
Zorg en overige diensten	1 234	1 243	1 256	1 268	1 274	1 291	1 312	1 323
Mannen	4 075	4 086	4 130	4 150	4 145	4 154	4 196	4 209
Landbouw en visserij	83	75	84	86	83	76	86	88
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	805	805	804	805	805	804	801	802
Energie en water	31	31	30	30	30	29	29	29
Bouwnijverheid	391	378	392	400	398	385	397	404
Handel, horeca en reparatie	788	799	805	808	809	821	826	824
Vervoer en communicatie	313	314	317	320	321	321	324	328
Financiële en zakelijke diensten	815	831	846	846	845	856	867	867
Overheid	513	514	515	516	515	517	519	521
Zorg en overige diensten	328	331	330	330	332	338	340	339
Vrouwen	3 088	3 121	3 151	3 180	3 208	3 246	3 279	3 296
Landbouw en visserij	39	36	40	41	42	38	41	42
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	244	248	249	248	250	255	256	254
Energie en water	7	7	7	7	7	7	7	7
Bouwnijverheid	34	34	34	36	38	38	38	39
Handel, horeca en reparatie	700	711	715	720	731	741	743	741
Vervoer en communicatie	120	119	121	126	127	126	128	131
Financiële en zakelijke diensten	657	665	669	677	673	683	685	689
Overheid	381	388	387	387	398	405	408	408
Zorg en overige diensten	906	912	927	937	942	953	971	984

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken

	1999	2000				2001		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal.	2e kwartaal.	3e kwartaal.
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 590	5 636	5 700	5 726	5 737	5 781	5 842	5 849
Landbouw en visserij	88	81	89	93	90	83	91	93
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	931	938	941	938	937	943	943	940
Energie en water	35	35	35	34	34	33	33	33
Bouwnijverheid	404	392	405	414	413	401	413	421
Handel, horeca en reparatie	1 047	1 071	1 084	1 084	1 085	1 107	1 119	1 107
Vervoer en communicatie	364	364	369	375	376	376	380	386
Financiële en zakelijke diensten	1 164	1 186	1 201	1 205	1 206	1 221	1 233	1 231
Overheid	726	731	733	732	739	747	751	753
Zorg en overige diensten	823	830	835	843	848	861	870	877
Mannen	3 620	3 635	3 679	3 690	3 682	3 695	3 737	3 742
Landbouw en visserij	67	61	68	70	67	62	70	71
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	756	758	759	758	757	757	756	755
Energie en water	30	30	30	29	29	28	28	28
Bouwnijverheid	382	369	382	390	388	375	387	394
Handel, horeca en reparatie	634	647	656	655	652	664	672	667
Vervoer en communicatie	281	282	286	288	288	289	292	295
Financiële en zakelijke diensten	722	735	747	748	750	759	768	768
Overheid	467	468	469	469	468	471	472	474
Zorg en overige diensten	274	276	275	276	277	281	284	282
Vrouwen	1 970	2 001	2 020	2 036	2 054	2 087	2 105	2 106
Landbouw en visserij	21	20	21	23	23	21	22	22
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	176	180	181	180	181	186	187	184
Energie en water	5	5	5	5	5	5	5	5
Bouwnijverheid	22	23	23	24	25	25	26	26
Handel, horeca en reparatie	413	424	428	429	433	443	446	440
Vervoer en communicatie	83	82	83	87	88	87	88	91
Financiële en zakelijke diensten	441	450	454	458	456	463	465	463
Overheid	259	263	263	263	271	276	279	279
Zorg en overige diensten	549	553	560	567	572	580	586	595

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI- code	1999		2000			2001			Jaarmutatie 2000-2001
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	
<i>x 1 000</i>										
Totaal		183,7	215,6	218,2	183,4	204,2	215,6	218,1	170,7	-12,7
w.v.										
Particuliere bedrijven ¹⁾		168,1	200,8	201,6	169,4	188,8	200,6	201,7	156,1	-13,3
Overheid		15,7	14,8	16,6	14,0	15,4	15,0	16,4	14,7	0,6
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	2,5	3,4	4,1	2,8	3,8	4,4	3,4	2,7	-0,1
Industrie en bouwnijverheid	10-45	40,3	50,9	54,2	42,7	43,8	45,2	45,5	35,0	-7,7
Commerciële dienstverlening	50-74	99,9	118,0	116,1	98,6	112,0	118,7	118,6	88,1	-10,5
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	41,1	43,3	43,8	39,3	44,6	47,4	50,6	44,9	5,6
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0
Industrie	15-37	25,7	28,9	32,6	25,3	26,4	24,5	24,8	20,0	-5,4
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4	0,1
Bouwnijverheid	45	14,0	21,3	20,8	16,8	16,7	19,8	20,1	14,5	-2,4
Handel	50-52	31,5	36,1	37,7	31,3	35,3	35,3	35,9	26,6	-4,7
Horeca	55	8,2	9,8	9,4	7,1	7,5	9,3	9,5	8,4	1,3
Vervoer en communicatie	60-64	13,8	11,6	12,1	12,7	12,2	11,4	10,7	8,1	-4,6
w.o. post en telecommunicatie		4,2	3,1	2,6	3,1	2,7	2,8	2,1	1,3	-1,8
Financiële instellingen	65-67	5,9	9,1	7,5	5,8	8,0	8,2	7,5	5,9	0,1
Zakelijke dienstverlening	70-74	40,5	51,4	49,4	41,8	49,1	54,4	54,9	39,2	-2,6
w.o. computerservice, informatietechnologie		7,8	10,6	8,2	6,8	8,3	10,7	8,4	6,1	-0,7
Openbaar bestuur	75	10,2	9,3	9,9	8,7	9,4	9,8	9,6	9,0	0,2
Onderwijs	80	4,4	5,4	7,2	5,5	6,1	5,7	7,0	6,3	0,8
Gezondheids- en welzijnzorg	85	18,9	19,7	18,4	18,6	20,6	22,8	23,8	22,2	3,6
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	7,6	8,9	8,3	6,5	8,5	9,1	10,3	7,5	0,9
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		52,5	57,7	50,9	39,7	49,5	54,4	61,1	45,7	5,9
Bedrijven met 10-99 werknemers		54,8	69,9	73,5	59,9	63,1	65,0	69,6	52,4	-7,5
Bedrijven met 100 werknemers en meer		76,4	88,0	93,9	83,8	91,6	96,2	87,4	72,7	-11,1

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI- code	1999	2000				2001			Jaarmutatie 2000-2001
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	30 september
<i>x 1 000</i>										
Totaal		226	283	251	230	254	270	273	209	-21
w.v.										
Particuliere bedrijven ²⁾		211	267	233	208	237	252	252	189	-20
Overheid		15	16	18	22	17	18	20	20	-1
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4	7	6	8	6	6	4	4	-3
Industrie en bouwnijverheid	10-45	39	59	53	38	42	49	42	33	-5
Commerciële dienstverlening	50-74	132	161	137	126	149	152	160	114	-11
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	51	56	56	59	57	62	67	58	-1
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	25	32	33	23	27	27	27	20	-3
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	1	1	0	0	0
Bouwnijverheid	45	13	26	19	14	14	22	15	12	-2
Handel	50-52	53	57	54	51	61	55	52	45	-6
Horeca	55	13	17	17	13	11	17	23	16	2
Vervoer en communicatie	60-64	14	17	15	16	15	14	15	10	-6
w.o. post en telecommunicatie		2	2	2	4	4	3	3	2	-2
Financiële instellingen	65-67	7	11	7	6	10	9	7	7	0
Zakelijke dienstverlening	70-74	45	59	44	39	52	56	63	37	-2
w.o. computerservice, informatietechnologie		7	11	4	5	7	9	6	5	0
Openbaar bestuur	75	7	7	8	7	7	9	9	7	0
Onderwijs	80	7	10	11	15	10	9	11	14	-1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	25	28	27	26	28	32	32	27	1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	11	11	10	11	12	12	14	9	-1
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		71	81	66	59	69	76	82	55	-4
Bedrijven met 10-99 werknemers		69	97	84	74	80	86	93	69	-5
Bedrijven met 100 werknemers en meer		86	106	100	96	104	108	97	85	-12

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ^{1) 2)}

	SBI-code	1999		2000			2001			Jaarmutatie 2000-2001
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	
<i>x 1 000</i>										
Totaal		213	251	248	265	233	258	270	256	-8
w.v.										
Particuliere bedrijven ³⁾		200	234	232	241	217	241	251	234	-6
Overheid		13	17	16	24	16	18	19	22	-2
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4	6	5	9	5	6	5	5	-4
Industrie en bouwnijverheid	10-45	37	48	49	49	41	48	42	43	-6
Commerciële dienstverlening	50-74	125	143	139	143	136	145	160	145	2
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	46	54	55	63	52	60	64	63	0
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	23	29	29	30	26	28	26	25	-6
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Bouwnijverheid	45	14	19	20	18	15	19	15	18	0
Handel	50-52	52	52	52	58	57	55	51	54	-3
Horeca	55	12	16	17	16	11	15	23	17	1
Vervoer en communicatie	60-64	15	19	15	15	16	15	15	13	-3
w.o. post en telecommunicatie		3	3	2	3	4	3	3	3	-1
Financiële instellingen	65-67	7	8	8	8	8	9	8	8	0
Zakelijke dienstverlening	70-74	40	48	46	47	45	51	62	53	6
w.o. computerservice, informatietechnologie		7	8	7	6	5	7	9	7	1
Openbaar bestuur	75	6	8	7	8	7	8	9	8	0
Onderwijs	80	7	9	9	17	9	9	10	14	-2
Gezondheids- en welzijnszorg	85	23	27	28	26	26	30	31	29	3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	10	10	11	12	10	12	13	12	0
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		63	76	73	71	59	71	76	71	0
Bedrijven met 10-99 werknemers		65	82	81	87	77	84	88	87	-1
Bedrijven met 100 werknemers en meer		85	94	94	107	97	103	106	99	-7

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Incl. gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Geregisteerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2000				2001			
	september	oktober	november	december	september	oktober	november	december
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	181	190	186	187	140	141	135	146
16-24 jaar	23	22	22	26	20	22	22	22
25-34 jaar	45	52	53	55	33	34	33	38
35-64 jaar	114	117	111	106	87	85	80	86
Man	86	88	90	101	70	70	67	75
16-24 jaar	8	5	7	12	12	11	11	11
25-64 jaar	78	82	83	89	59	59	56	64
Vrouw	96	102	96	86	69	71	69	71
16-24 jaar	15	16	14	14	8	11	11	11
25-64 jaar	81	86	81	72	62	60	57	60
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	104	109	108	119	93	95	89	94
man	48	47	48	61	47	48	45	49
vrouw	56	63	59	58	46	47	43	45
1 jaar of langer	78	81	78	68	47	46	47	52
man	38	41	42	40	24	23	21	26
vrouw	40	40	36	28	23	24	25	26

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij arbeidsbureaus; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.2
Geregisteerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2000		2001				2000	2001
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						<i>% van de beroepsbevolking</i>	
Nederland	176	186	176	132	141	135	2,6	1,9
Noord-Nederland	25	25	24	19	20	22	3,6	3,1
Oost-Nederland	32	35	35	30	26	30	2,4	2,0
West-Nederland	87	88	81	55	69	53	2,6	1,6
Zuid-Nederland	31	37	35	28	26	31	2,4	2,0
Vier grote gemeenten	35	46	37	21	34	24	4,9	2,6

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe
Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland
West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland
Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg
4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.3
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen van 16-64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2000				2001			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal ingeschreven personen ¹⁾	716	680	654	644	629	579	553	571
Geregistreerde werklozen	217	173	176	186	176	132	141	135
Werkzame beroepsbevolking	261	262	256	228	236	203	179	180
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	238	245	222	230	218	244	233	255
<i>% van ingeschreven personen</i>								
Totaal ingeschreven personen	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreerde werklozen	30	25	27	29	28	23	25	24
Werkzame beroepsbevolking	37	39	39	35	37	35	32	32
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	33	36	34	36	35	42	42	45

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Landelijk Bureau voor de Arbeidsvoorziening aan het CBS ter beschikking gestelde databestand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Werkzoekenden zonder baan¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001								2002
		mei *	juni *	juli*	aug*	sep*	okt*	nov*	dec*	jan*
<i>in % van de beroepsbevolking</i>										
België	7,0	6,6	6,6	6,5	6,5	6,6	6,7	6,7	6,7	6,7
Denemarken	4,7	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2	4,2	.
Duitsland	8,1	7,8	7,9	7,9	7,9	7,9	8,0	8,0	8,0	8,1
Finland	9,8	9,0	9,0	9,0	9,1	9,1	9,2	9,2	9,3	9,3
Frankrijk	9,5	8,5	8,6	8,6	8,6	8,6	8,7	8,8	8,9	.
Griekenland	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ierland	4,2	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,9	4,1	4,1	4,2
Italië	10,5	9,5	9,5	9,5	9,4	9,4	9,3	.	.	.
Luxemburg	2,2	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6
Nederland	2,8	2,4	2,4	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	.
Oostenrijk	3,7	3,5	3,5	3,6	3,6	3,7	3,7	3,8	3,9	3,9
Portugal	4,2	4,0	4,1	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3
Spanje	14,1	13,1	13,0	12,9	12,9	12,9	12,8	12,8	12,8	12,8
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,1	5,1	5,1	5,2	5,2	5,2	5,3	.	.
Zweden	5,9	5,1	4,9	4,9	4,9	5,1	5,2	5,0	5,1	5,2
EU-15	8,3	7,7	7,8	7,7	7,7	7,7	7,8	7,8	7,8	.
Verenigde Staten	5,5	4,4	4,6	4,6	4,9	5,0	5,4	5,6	5,7	5,6
Japan	4,7	4,9	4,9	5,0	5,0	5,3	5,4	5,4	5,5	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001*												2002*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	135,9	136,0	136,3	137,5	137,9	138,4	139,7	139,7	139,7	140,1	140,1	140,2	141,1
Leeftijdscategorie														
Jeugd		138,6	138,6	138,7	139,6	139,8	140,1	142,5	142,5	142,5	142,9	142,9	142,9	144,6
Volwassenen		135,8	135,8	136,1	137,3	137,8	138,3	139,5	139,5	139,5	139,9	140,0	140,0	140,8
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		136,5	136,6	136,6	138,2	138,6	139,0	140,5	140,5	140,5	140,8	140,8	140,9	141,7
Overheid		133,6	133,7	135,2	135,5	136,5	136,8	136,8	136,8	136,8	138,0	138,0	138,0	139,2
Gesubsidieerde sector		136,3	136,0	136,2	136,5	136,6	137,9	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	140,5
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	140,1	140,1	140,1	140,1	140,1	140,1	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6	141,8
Industrie en bouwnijverheid	10–45	136,4	136,5	136,6	139,1	139,8	140,3	141,1	141,1	141,1	141,8	141,8	141,8	142,3
Commerciële dienstverlening	50–74	136,0	136,0	136,0	137,0	137,3	137,6	139,5	139,5	139,5	139,6	139,6	139,7	140,7
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	135,1	135,0	136,0	136,4	137,0	137,7	138,5	138,4	138,5	139,2	139,2	139,2	140,2
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15–37	135,8	135,9	136,1	137,8	138,3	138,5	139,4	139,4	139,4	140,4	140,4	140,4	141,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	131,6	131,6	131,6	134,8	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4
Bouwnijverheid	45	138,6	138,6	138,6	142,7	143,9	145,4	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	146,7
Handel	50–52	136,5	136,5	136,5	137,9	138,5	138,9	140,5	140,4	140,5	140,6	140,6	140,6	141,7
Horeca	55	136,9	136,9	136,9	136,9	137,8	137,8	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	143,2
Vervoer en communicatie	60–64	132,9	132,9	132,9	135,7	136,0	136,0	136,1	136,1	136,1	136,4	136,4	136,4	136,6
Financiële instellingen	65–67	135,5	135,5	135,5	135,8	135,8	137,5	140,2	140,2	140,2	140,2	140,2	140,7	140,8
Zakelijke dienstverlening	70–74	137,1	137,1	137,1	137,1	137,2	137,2	139,7	139,7	139,7	139,7	139,8	139,7	141,4
Openbaar bestuur	75	133,5	133,8	133,9	134,2	136,0	136,1	136,1	136,0	136,1	138,2	138,3	138,3	138,2
Onderwijs	80	133,9	133,9	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	140,8
Gezondheids- en welzijnzorg	85	136,8	136,5	136,5	136,7	136,8	138,8	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	141,2
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	136,4	136,4	137,0	139,1	139,1	139,1	140,1	140,1	140,1	140,4	140,4	140,4	141,5
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	135,9	135,9	136,0	138,1	138,2	138,6	139,6	139,6	139,6	139,7	139,7	139,7	140,7
Grafische industrie	22	133,6	135,4	135,4	136,5	136,5	136,5	136,6	136,6	136,6	138,4	138,4	138,4	138,5
Chemische industrie	24	137,2	137,2	137,3	142,3	142,4	142,4	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	144,6
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	135,5	135,5	135,5	136,8	137,9	137,9	138,4	138,4	138,4	140,4	140,3	140,3	140,4
Groothandel	51	135,0	135,0	135,0	136,6	136,7	137,4	138,6	138,6	138,6	138,7	138,7	138,7	140,1
Detailhandel	52	139,7	139,7	139,7	141,3	141,3	141,5	144,0	144,0	144,0	144,1	144,1	144,4	145,3
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	136,7	136,7	136,8	136,8	136,8	137,3	139,8	139,8	139,8	139,9	139,9	140,0	141,2
Bankwezen	65	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	137,0	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,2	136,2	136,2	137,1	137,1	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	141,5	141,5

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001*												2002*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	132,8	132,8	133,1	134,3	134,7	135,2	136,5	136,5	136,5	136,9	136,9	136,9	137,8
Leeftijdscategorie														
Jeugd		136,9	137,0	137,0	137,9	138,1	138,4	140,8	140,8	140,8	141,2	141,2	141,2	142,8
Volwassenen		132,5	132,5	132,9	134,0	134,5	135,0	136,2	136,2	136,2	136,6	136,6	136,6	137,4
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		134,7	134,7	134,7	136,3	136,7	137,1	138,6	138,6	138,6	138,9	138,9	138,9	139,7
Overheid		128,1	128,2	129,6	130,0	130,9	131,2	131,2	131,2	131,2	132,4	132,4	132,4	133,5
Gesubsidieerde sector		129,5	129,2	129,4	129,7	129,7	131,0	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	133,4
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	137,0	137,0	137,0	137,0	137,0	137,0	138,5	138,5	138,5	138,5	138,5	138,5	138,8
Industrie en bouwnijverheid	10-45	134,5	134,6	134,7	137,1	137,8	138,3	139,1	139,1	139,2	139,8	139,8	139,8	140,3
Commerciële dienstverlening	50-74	134,1	134,1	134,1	135,1	135,4	135,7	137,6	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	138,7
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	129,0	129,0	129,9	130,3	130,9	131,6	132,3	132,2	132,3	133,0	133,0	133,0	133,9
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15-37	134,3	134,4	134,5	136,3	136,8	136,9	137,8	137,8	137,9	138,8	138,8	138,8	139,4
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	129,2	129,2	129,2	132,3	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9
Bouwnijverheid	45	135,7	135,7	135,7	139,7	140,9	142,3	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	143,6
Handel	50-52	134,9	134,9	134,9	136,3	136,9	137,2	138,8	138,7	138,8	138,9	138,9	138,9	140,0
Horeca	55	136,8	136,8	136,8	136,8	137,7	137,7	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	143,0
Vervoer en communicatie	60-64	130,8	130,8	130,8	133,8	134,0	134,1	134,1	134,2	134,2	134,5	134,5	134,5	134,7
Financiële instellingen	65-67	129,7	129,7	129,7	129,9	129,9	131,6	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	134,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	136,2	136,2	136,3	136,3	136,3	136,3	138,9	138,8	138,8	138,9	138,9	138,9	140,5
Openbaar bestuur	75	128,3	128,6	128,7	129,0	130,7	130,8	130,8	130,8	130,8	132,9	132,9	132,9	132,9
Onderwijs	80	127,8	127,8	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	134,4
Gezondheids- en welzijnszorg	85	129,2	128,9	129,0	129,1	129,2	131,2	132,8	132,8	132,8	132,9	132,9	132,9	133,4
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	132,7	132,7	133,3	135,3	135,3	135,3	136,3	136,3	136,3	136,6	136,6	136,6	137,7
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	135,9	135,9	136,1	138,2	138,2	138,6	139,6	139,6	139,7	139,7	139,7	139,7	140,7
Grafische industrie	22	133,7	135,5	135,5	136,5	136,6	136,6	136,7	136,7	136,7	138,5	138,5	138,5	138,6
Chemische industrie	24	133,5	133,5	133,6	138,4	138,5	138,5	138,9	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	140,4
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,3	134,3	134,3	135,6	136,7	136,7	137,1	137,1	137,1	139,1	139,1	139,1	139,2
Groothandel	51	134,0	134,0	134,0	135,6	135,7	136,4	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	137,7	139,1
Detailhandel	52	136,9	136,9	136,9	138,5	138,5	138,5	141,0	141,0	141,0	141,1	141,1	141,3	142,2
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	134,4	134,4	134,5	134,5	134,5	135,0	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,6	138,9
Bankwezen	65	127,6	127,6	127,6	127,6	127,6	129,0	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	134,2	134,2	134,2	135,1	135,1	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	139,4	139,4

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001*												2002*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,6	134,6	134,6	135,8	137,0	137,0	137,4	137,4	137,4	139,6	139,5	139,5	139,3
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,5	136,5	136,5	137,4	137,4	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	141,7
Openbaar bestuur	75	134,2	134,5	134,6	134,9	136,8	136,8	136,8	136,8	136,8	139,0	139,0	139,0	139,6
Onderwijs	80	136,0	136,0	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	143,9
Gezondheids- en welzijnszorg	85	133,5	133,2	133,3	133,5	133,5	135,5	137,2	137,2	137,2	137,3	137,3	137,3	138,1

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per voltijdwerknemer

	1999	2000				2001		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	8,6	8,4	10,3	8,5	9,0	8,7	10,8	8,9
Landbouw en visserij	6,4	6,4	7,5	6,5	6,8	6,9	7,9	6,9
Delfstoffenwinning	16,1	15,2	16,5	14,9	16,4	15,8	17,5	15,7
Industrie	9,0	8,6	10,9	8,7	9,5	9,0	11,3	9,1
Energie en water	11,1	10,8	13,7	11,0	11,6	11,4	14,6	11,5
Bouwnijverheid	8,1	8,1	10,3	8,5	8,5	8,6	10,9	9,0
Handel, horeca en reparatie	7,1	7,0	8,6	7,0	7,5	7,2	9,0	7,3
Vervoer en communicatie	9,5	8,9	11,0	9,0	9,9	9,4	11,6	9,5
Financiële en zakelijke diensten	9,1	8,8	10,5	8,8	9,6	9,4	11,3	9,4
Overheid	10,5	10,3	13,0	10,5	10,8	10,7	13,5	10,9
Zorg en overige diensten	7,4	7,3	9,2	7,5	7,7	7,6	9,6	7,9
<i>%-verandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaand jaar</i>								
Totaal	3,6	4,8	4,5	4,4	4,6	4,6	4,9	4,8
Landbouw en visserij	3,2	5,1	5,4	6,2	6,6	7,1	4,9	5,2
Delfstoffenwinning	4,5	0,9	0,1	0,7	1,8	4,3	6,2	5,9
Industrie	2,3	5,8	5,1	5,3	5,7	4,6	4,0	4,1
Energie en water	4,7	3,3	3,5	4,1	4,1	6,0	6,1	5,3
Bouwnijverheid	5,2	6,7	6,2	4,4	4,5	6,1	5,3	5,1
Handel, horeca en reparatie	2,9	5,2	4,4	4,7	5,0	4,2	4,4	4,2
Vervoer en communicatie	3,3	4,6	4,2	4,4	3,8	5,9	5,2	4,9
Financiële en zakelijke diensten	4,6	5,3	5,4	5,7	5,2	5,8	7,3	6,2
Overheid	6,1	3,0	3,6	2,5	3,3	3,4	4,0	4,2
Zorg en overige diensten	4,2	4,3	3,8	4,1	4,1	3,6	4,2	4,5

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Beloning van werknemers naar bedrijfstakken

	1999	2000				2001		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>mld euro</i>								
Totaal	47,9	47,1	58,9	48,5	51,4	50,6	63,3	51,9
Landbouw en visserij	0,6	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,4	8,1	10,2	8,2	8,9	8,5	10,7	8,5
Energie en water	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4
Bouwnijverheid	3,3	3,2	4,2	3,5	3,5	3,5	4,5	3,8
Handel, horeca en reparatie	7,4	7,4	9,3	7,6	8,1	8,0	10,0	8,1
Vervoer en communicatie	3,5	3,3	4,1	3,4	3,7	3,6	4,4	3,7
Financiële en zakelijke diensten	10,6	10,5	12,6	10,6	11,5	11,4	13,9	11,5
Overheid	7,6	7,5	9,5	7,7	8,0	8,0	10,2	8,2
Zorg en overige diensten	6,1	6,1	7,7	6,3	6,5	6,5	8,4	6,9
<i>%-verandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaand jaar</i>								
Landbouw en visserij	8,8	9,1	7,5	8,2	8,8	9,7	7,0	6,1
Delfstoffenwinning	1,4	-4,0	-2,3	0,6	1,4	0,5	-0,3	1,9
Industrie	6,4	6,5	5,9	6,1	6,4	5,1	4,2	4,3
Energie en water	-0,7	-0,2	0,0	-0,3	-0,7	0,7	1,2	1,1
Bouwnijverheid	6,8	9,9	9,2	6,6	6,8	8,5	7,3	6,9
Handel, horeca en reparatie	8,8	9,1	8,5	8,6	8,8	7,7	7,7	6,4
Vervoer en communicatie	7,3	8,1	8,0	8,1	7,3	9,3	8,5	7,8
Financiële en zakelijke diensten	9,1	10,0	9,9	9,7	9,1	9,0	10,2	8,5
Overheid	5,2	4,3	5,1	4,0	5,2	5,8	6,6	7,1
Zorg en overige diensten	7,3	6,9	6,7	7,1	7,3	7,5	8,6	8,8

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1995=100</i>													
Alle huishoudens													
1996	100,6	101,0	102,0	102,3	102,0	101,6	101,9	101,7	102,7	102,9	102,8	102,7	102,0
1997	102,8	103,0	103,8	103,9	104,2	103,6	104,0	104,3	105,2	105,3	105,4	105,1	104,2
1998	104,7	105,3	106,2	106,4	106,3	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9	106,3
1999	107,0	107,5	108,5	108,7	108,7	108,3	108,3	108,9	109,4	109,5	109,6	109,2	108,6
2000	109,1	109,6	110,6	111,0	111,3	111,2	111,3	111,6	112,6	112,9	112,9	112,4	111,4
2001	113,7	114,5	115,7	116,4	116,7	116,2	116,4	116,8	117,9	117,8	117,6	117,4	116,4
2002	118,3*												
Alle huishoudens, afgeleid													
1996	99,9	100,3	101,2	101,5	101,3	100,9	101,2	101,0	102,0	102,2	102,1	102,0	101,3
1997	101,9	102,1	102,8	102,9	103,1	102,6	103,0	103,3	104,3	104,4	104,4	104,1	103,3
1998	103,5	104,1	105,0	105,2	105,1	104,7	104,9	104,9	105,8	106,1	106,0	105,7	105,1
1999	105,3	105,8	106,7	107,0	107,0	106,6	106,5	107,1	107,6	107,7	107,8	107,5	106,9
2000	106,9	107,5	108,5	108,8	109,1	109,1	109,1	109,4	110,4	110,8	110,8	110,2	109,2
2001	110,4	111,1	112,3	113,0	113,4	112,9	113,1	113,4	114,5	114,5	114,2	114,0	113,1
2002	114,9*												
Werknemersgezinnen met laag inkomen													
1996	100,6	100,9	101,9	102,2	101,9	101,5	101,8	101,6	102,5	102,8	102,6	102,5	101,9
1997	102,7	102,9	103,7	103,8	104,0	103,5	103,9	104,1	105,0	105,1	105,2	104,9	104,1
1998	104,6	105,2	106,0	106,3	106,2	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7	106,1
1999	106,8	107,4	108,3	108,5	108,5	108,1	108,0	108,6	109,1	109,2	109,4	109,0	108,4
2000	108,8	109,4	110,4	110,6	111,0	110,9	110,9	111,3	112,3	112,6	112,7	112,1	111,1
2001	113,4	114,3	115,4	116,1	116,5	116,0	116,2	116,5	117,6	117,6	117,4	117,1	116,2
2002	118,0*												
Werknemersgezinnen met laag inkomen, afgeleid													
1996	99,9	100,2	101,2	101,5	101,2	100,8	101,1	100,9	101,8	102,1	101,9	101,9	101,2
1997	101,8	102,0	102,7	102,8	103,0	102,5	102,9	103,2	104,1	104,2	104,3	104,0	103,1
1998	103,4	104,0	104,8	105,1	105,0	104,5	104,7	104,7	105,6	105,9	105,8	105,5	104,9
1999	105,1	105,6	106,5	106,8	106,8	106,4	106,3	106,9	107,3	107,4	107,6	107,2	106,7
2000	106,7	107,2	108,2	108,5	108,8	108,8	108,8	109,1	110,1	110,5	110,5	110,0	108,9
2001	110,1	110,9	112,1	112,8	113,1	112,6	112,8	113,2	114,2	114,2	114,0	113,8	112,8
2002	114,5*												

Bron: CBS, consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	1999	2001	2000	2001						
			dec.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.*
België	103,6	109,0	107,6	109,8	108,4	109,8	110,0	109,8	109,8	109,7
Duitsland	102,8	107,4	105,8	108,1	108,1	107,9	107,9	107,5	107,3	107,4
Finland	103,9	109,8	107,9	110,6	109,7	109,9	110,9	110,8	110,4	110,4
Frankrijk	102,5	106,3	105,2	106,8	106,6	106,6	106,8	106,9	106,6	106,7
Griekenland	112,6	120,1	118,9	121,1	118,7	118,7	121,2	121,6	121,7	123,1
Ierland	106,0	116,0	113,5	116,7	116,4	116,7	117,1	117,7	117,5	118,5
Italië	105,7	111,3	109,7	111,5	111,6	111,6	111,7	111,9	112,1	112,2
Luxemburg	103,4	109,9	109,4	111,0	109,6	110,4	110,6	110,7	110,7	110,4
Nederland	105,8	113,8	109,2	113,8	113,7	114,0	115,2	115,3	115,0	114,8
Oostenrijk	102,5	106,9	105,8	107,2	107,2	106,9	107,3	107,4	107,4	107,7
Portugal	106,4	114,2	111,6	114,7	114,9	114,7	114,7	115,1	115,8	116,0
Spanje	106,0	113,7	111,6	113,9	114,2	114,6	114,6	114,5	114,4	114,8
EURO-12	103,8	109,0	107,4	109,5	109,4	109,4	109,7	109,6	109,5	109,7
Denemarken	105,4	110,7	109,1	111,2	110,8	110,7	111,3	111,4	111,2	111,4
Ver. Koninkrijk	104,8	106,9	106,4	107,7	106,9	107,3	107,6	107,4	107,2	107,5
Zweden	103,4	107,6	105,5	108,1	107,4	107,6	108,9	108,7	108,8	108,9
EU-15	104,3	109,0	107,5	109,5	109,3	109,4	109,7	109,6	109,4	109,7
IJsland ¹⁾	105,4	117,3	111,6	118,1	119,1	119,1	120,1	120,8	121,3	121,8
Noorwegen ¹⁾	106,8	113,0	111,0	114,2	112,4	112,1	112,8	112,8	112,7	112,8

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2001											2002	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Consumentenvertrouwen	11	5	0	3	-4	-2	-5	-5	-10	-11	-7	-1	-4
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	-5	-5	-6	3	-6	1	-3	1	-5	-2	4	6	-3
zelfde maand van het afgelopen jaar	-14	-20	-27	-22	-30	-27	-31	-29	-32	-28	-26	-17	-15
Economisch klimaat	-1	-13	-26	-20	-29	-28	-35	-33	-41	-45	-36	-18	-20
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	-11	-12	-13	7	-9	1	-7	2	-8	-4	9	17	-1
zelfde maand van het afgelopen jaar	-26	-41	-56	-46	-56	-53	-60	-56	-62	-59	-50	-29	-19
Koopbereidheid	19	18	17	17	13	15	15	14	12	11	12	10	6
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	0	-1	-1	1	-4	1	0	0	-3	-1	1	-2	-4
zelfde maand van het afgelopen jaar	-5	-6	-7	-6	-14	-10	-12	-11	-13	-8	-10	-8	-13

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2001											2002	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Consumentenvertrouwen	12	7	1	2	-4	-5	-8	-8	-10	-8	-2	-3	-3
Economisch klimaat	1	-11	-21	-20	-28	-31	-38	-38	-44	-41	-33	-23	-18
Koopbereidheid	19	18	16	16	12	13	12	13	12	14	18	10	6

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2001											2002	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Aantal respondenten	958	983	972	992	956	930	927	947	963	975	966	969	997
	%												
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	30	25	18	17	14	13	11	10	12	8	8	8	7
- verslechterd	14	20	31	29	35	35	39	38	36	44	46	40	43
Saldo	16	5	-13	-12	-21	-22	-28	-28	-24	-35	-38	-33	-36
2. Economische situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	13	9	9	11	8	9	7	11	6	7	12	24	21
- verslechteren	31	41	48	39	45	43	50	48	64	62	46	28	25
Saldo	-18	-32	-40	-27	-38	-34	-43	-38	-59	-55	-34	-4	-4
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	35	34	33	33	29	29	31	29	28	30	25	29	25
- verslechterd	12	15	13	15	18	17	16	15	13	14	13	13	15
Saldo	23	19	19	18	11	12	15	15	15	16	12	16	10
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	23	23	22	21	19	21	20	24	22	20	24	24	21
- verslechteren	11	14	12	11	15	12	13	13	14	14	10	10	11
Saldo	12	9	10	9	4	9	8	11	8	7	14	14	9
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
- gunstige tijd	36	37	33	35	37	37	34	32	27	28	28	22	18
- ongunstige tijd	15	12	12	11	12	14	13	15	15	18	18	22	21
Saldo	21	25	21	24	24	24	21	17	12	10	10	0	-3

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	1999				2000				2001		
		4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
		%										
Totaal		5,6	5,9	5,3	5,2	5,6	5,8	5,3	5,1			
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	4,0	4,0	3,9	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4			
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,5	6,5	5,9	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6			
Commerciële dienstverlening	50-74	4,7	5,1	4,6	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6			
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	7,2	7,5	6,8	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2			
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	4,6	4,9	4,2	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4			
Industrie	15-37	6,9	7,0	6,3	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0			
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,8	7,8	6,0	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4			
Bouwnijverheid	45	5,6	5,2	5,0	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8			
Handel	50-52	4,2	4,7	4,3	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2			
Horeca	55	3,3	3,9	3,5	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8			
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	5,7	5,9	4,9	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1			
Financiële instellingen	65-67	4,6	5,4	4,8	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5			
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,3	5,5	5,1	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0			
Gezondheids- en welzijnszorg	85	7,9	8,5	7,5	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8			
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,9	4,8	4,5	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1			
Bedrijfsklasse												
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,3	6,0	5,4	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2			
Grafische industrie	22	5,7	5,4	5,2	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7			
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,6	6,2	5,3	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0			
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,1	6,3	5,7	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2			
Rest industrie ¹⁾		9,4	9,5	8,7	8,0	9,3	9,1	8,9	8,6			
Autohandel en -reparatie	50	3,5	4,0	3,9	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0			
Groothandel	51	4,1	4,5	4,2	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2			
Detailhandel	52	4,4	5,0	4,4	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3			
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,1	5,4	4,7	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3			
Rest vervoer en communicatie	61-64	6,1	6,3	5,2	5,4	6,4	6,2	5,7	5,8			
Schoonmaakbedrijven	747	6,7	7,6	6,8	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8			
Rest zakelijke dienstverlening		5,1	5,1	4,8	4,8	5,2	5,3	4,6	4,7			
Ziekenhuizen	8511	7,6	8,1	7,1	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3			
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	8,5	9,3	8,4	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4			
Rest gezondheids- en welzijnszorg		7,5	8,0	7,0	7,0	7,5	7,6	7,1	6,7			
Bedrijfs grootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,0	3,1	2,8	2,9	2,8	2,6	2,8	3,2			
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,7	4,9	4,5	4,3	4,8	5,0	4,7	4,4			
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,3	7,8	6,9	6,6	7,6	7,8	7,1	6,6			
Verzekeringsvorm												
Volledig eigen-ricodragers		6,7	7,1	6,3	6,1	6,8	6,9	6,4	5,9			
Gedeeltelijk herverzekerd		5,1	5,5	5,0	4,8	5,0	5,3	4,8	4,6			
Volledig herverzekerd		3,8	4,1	3,7	3,7	3,9	4,2	3,9	4,0			

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	1999	2000				2001		
		4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
%									
Totaal		6,2	6,5	5,9	5,8	6,3	6,4	6,0	5,7
Bedrijfssector									
Landbouw en visserij	01-05	4,4	4,2	4,3	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,7	6,7	6,1	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8
Commerciële dienstverlening	50-74	5,3	5,7	5,2	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	8,3	8,7	8,0	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3
Bedrijfstak									
Delfstoffenwinning	10-14	4,8	5,0	4,3	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5
Industrie	15-37	7,2	7,3	6,6	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	7,1	8,1	6,3	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6
Bouwnijverheid	45	5,7	5,3	5,0	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9
Handel	50-52	4,7	5,3	4,8	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7
Horeca	55	3,7	4,4	3,8	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	6,3	6,3	5,3	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4
Financiële instellingen	65-67	5,5	6,4	5,6	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3
Zakelijke dienstverlening	70-74	6,0	6,1	5,9	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6
Gezondheids- en welzijnszorg	85	9,4	10,0	9,0	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,3	5,3	5,2	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7
Bedrijfsklasse									
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,8	6,4	5,8	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7
Grafische industrie	22	6,2	5,8	5,6	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3
Aardolie- en chemische industrie	23-25	6,0	6,6	5,7	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,3	6,5	5,8	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4
Rest industrie ¹⁾		9,7	9,9	9,0	8,3	9,6	9,4	9,2	8,9
Autohandel en -reparatie	50	3,7	4,3	4,1	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2
Groothandel	51	4,4	4,8	4,6	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6
Detailhandel	52	5,1	5,7	5,1	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,2	5,5	4,8	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5
Rest vervoer en communicatie	61-64	7,2	7,0	5,8	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4
Schoonmaakbedrijven	747	7,5	8,3	7,8	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5
Rest zakelijke dienstverlening		5,7	5,7	5,6	5,6	5,9	6,0	5,3	5,3
Ziekenhuizen	8511	9,2	9,8	8,7	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	10,2	11,0	10,0	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,7	9,2	8,3	8,1	8,8	8,9	8,5	7,8
Bedrijfs grootte									
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,4	3,5	3,2	3,2	3,2	3,0	3,3	3,5
Bedrijven met 10-99 werknemers		5,2	5,3	4,9	4,8	5,2	5,4	5,2	4,8
Bedrijven met 100 werknemers en meer		8,2	8,7	7,8	7,5	8,4	8,6	7,9	7,4
Verzekeringsvorm									
Volledig eigen-ricodragers		7,5	7,8	7,1	6,8	7,6	7,6	7,1	6,6
Gedeeltelijk herverzekerd		5,6	5,9	5,5	5,3	5,5	5,8	5,3	5,1
Volledig herverzekerd		4,2	4,5	4,1	4,1	4,3	4,7	4,4	4,4

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2000				2001			
	juni	juli	augustus	september	juni	juli	augustus	september
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	195,2	194,1	192,4	187,2	169,2	168,0	166,4	162,6
Geslacht								
Man	107,0	106,3	105,6	103,3	94,2	92,6	91,7	90,1
Vrouw	88,2	87,7	86,8	83,9	75,0	75,3	74,6	72,5
Leeftijd								
15-24 jaar	7,9	8,0	8,0	7,8	6,2	5,8	5,8	5,6
25-34 jaar	37,0	36,8	36,4	35,1	29,5	29,2	29,0	28,2
35-44 jaar	38,3	38,2	38,0	36,4	32,9	33,3	33,3	32,2
45-54 jaar	41,4	41,3	40,5	39,2	33,8	33,8	33,2	32,3
55-64 jaar	70,5	69,7	69,3	68,6	66,6	65,8	65,0	64,2
Provincie								
Groningen	9,3	9,0	8,9	8,6	7,8	7,6	7,5	7,2
Friesland	10,3	10,1	9,9	9,7	8,8	8,7	8,4	8,1
Drenthe	7,4	7,3	7,3	7,1	6,3	6,2	6,2	6,1
Overijssel	12,4	12,3	12,2	12,1	10,6	10,5	10,5	10,1
Flevoland	3,4	3,4	3,5	3,4	3,1	3,0	3,0	3,0
Gelderland	20,5	20,3	20,2	19,7	17,6	17,6	17,7	17,5
Utrecht	10,2	10,2	10,1	9,8	8,8	9,0	9,0	8,9
Noord-Holland	27,7	27,7	27,5	26,7	24,0	23,8	23,5	23,2
Zuid-Holland	40,1	39,9	39,3	38,2	34,8	34,6	34,0	33,2
Zeeland	5,3	5,2	5,0	4,9	4,4	4,3	4,1	3,9
Noord-Brabant	31,0	31,0	30,9	29,9	26,7	26,7	26,8	26,1
Limburg	17,0	17,0	16,8	16,3	15,0	14,9	14,7	14,4
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	52,4	49,7	51,4	48,6	50,4	45,5	46,6	45,0
6 maanden tot 1 jaar	31,0	33,6	31,8	31,0	26,9	29,5	28,5	28,2
1 jaar en langer	111,8	110,8	109,2	107,6	91,9	93,0	91,3	89,5

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale Zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2000				2001			
	juli	augustus	september	oktober	juli	augustus	september	oktober
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ¹⁾	938,6	938,8	940,1	942,3	965,0	965,0	965,3	966,7
Geslacht								
Man	546,9	546,1	545,8	546,1	548,7	548,0	547,4	547,1
Vrouw	391,7	392,7	394,3	396,2	416,2	417,1	417,9	419,6
Leeftijd								
15-24 jaar	29,6	29,7	29,8	29,9	31,1	31,2	31,2	31,4
25-34 jaar	99,2	99,4	99,5	99,9	102,6	102,5	102,4	102,8
35-44 jaar	167,3	167,3	168,0	168,4	175,0	175,0	175,2	175,6
45-54 jaar	283,9	283,9	284,5	285,9	288,7	287,9	287,2	287,0
55-64 jaar	357,3	357,3	357,3	357,1	366,2	367,1	368,1	368,9
Regio								
Groningen	35,3	35,2	35,2	35,3	36,0	36,1	36,1	36,2
Friesland	36,4	36,4	36,4	36,4	36,9	36,8	36,8	35,2
Drenthe	31,2	31,2	31,3	31,3	32,0	32,0	31,9	32,0
Overijssel	65,7	65,7	65,8	65,9	68,1	68,2	68,2	68,3
Flevoland	18,3	18,4	18,4	18,5	19,5	19,6	19,6	19,7
Gelderland	110,4	110,3	110,5	110,8	111,9	113,0	113,0	113,0
Utrecht	62,1	62,0	62,1	62,4	64,4	64,5	64,6	64,7
Noord-Holland	161,9	161,9	162,4	162,9	167,2	167,1	167,1	167,4
Zuid-Holland	154,5	154,5	155,0	155,4	160,4	160,6	160,8	161,1
Zeeland	17,7	17,8	17,8	17,9	18,2	18,2	18,2	18,1
Noord-Brabant	136,3	136,2	136,4	136,6	138,6	138,8	138,8	139,1
Limburg	82,6	82,6	82,7	82,9	84,2	84,3	84,4	84,5
Buitenland	21,1	21,0	21,4	21,4	22,7	21,3	21,1	21,1
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%–<80%)	250,7	250,8	251,4	252,9	266,3	266,9	267,6	268,6
Volledig (80–100%)	687,5	687,5	688,2	688,9	698,2	697,7	697,3	697,7
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	755,9	756,0	757,3	759,2	779,7	779,7	780,0	781,4
WAZ	57,0	57,0	56,8	56,8	56,7	56,4	56,3	55,9
Wajong	125,7	125,8	126,0	126,3	128,6	128,9	129,1	129,3

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale Zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2000				2001			
	april	mei	juni	juli	april	mei	juni	juli
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	352,2	349,6	346,5	345,1	329,5	328,1	326,2	324,9
Geslacht								
Man	151,2	149,4	147,6	146,4	137,7	136,9	135,7	134,7
Vrouw	200,9	200,1	198,9	198,7	191,7	191,2	190,5	190,2
Leeftijd								
15–24 jaar	28,6	27,9	27,2	27,4	26,2	25,9	25,6	25,6
25–34 jaar	87,1	86,0	84,7	83,5	75,9	75,2	74,4	73,9
35–44 jaar	96,0	95,4	94,8	94,5	89,9	89,6	89,1	88,7
45–54 jaar	77,9	77,5	77,2	77,0	74,5	74,2	73,7	73,4
55–64 jaar	62,6	62,7	62,7	62,7	63,0	63,2	63,4	63,4
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	70,5	69,6	67,9	68,1	64,8	64,2	63,6	63,4
1 jaar en langer	281,6	280,0	278,6	277,0	264,7	263,9	262,6	261,5
Leefvorm								
Alleenstaand	192,9	191,1	189,0	188,2	179,6	178,7	177,4	176,7
Alleenstaande ouder	97,8	97,7	97,5	97,4	94,3	94,2	94,1	94,0
(Echt)paar	60,3	59,7	59,1	58,5	54,6	54,3	53,9	53,4
Anders	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennmerkenstatistiek.

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2000		2001			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
	<i>x 1 000</i>					
Totaal ¹⁾	1 805,9	1 803,1	1 796,0	1 799,8	1 800,3	1 796,8
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 236,3	1 234,2	1 226,6	1 229,1	1 229,4	1 226,0
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,6	354,5	354,3	355,5	355,9	355,9
Vakcentrale Middelbaar en Hoger Personeel	214,1	214,3	215,1	215,2	215,0	215,0

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP.

Bron: CBS, Statistiek van de vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Hiervoor worden diverse bronnen gebruikt, zoals de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen.

De Arbeidsrekeningen zijn consistent met de Nationale rekeningen. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de kwartaaluitkomsten van de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen bij bedrijven en instellingen per ultimo van een kwartaal en de loonsommen van werknemers in dat kwartaal. Dit gebeurt op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De gegevens hebben uitsluitend betrekking op banen van werknemers. Het aantal banen van werknemers in de Arbeidsrekeningen is het gemiddelde aantal banen in een kwartaal of in een jaar. Er wordt niet voor seizoen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaar mutaties van kwartalen gepubliceerd.

Een arbeidsjaar wordt berekend door alle (deeltijd)banen om te rekenen naar voltijd banen. Twee halve banen leveren samen 1 arbeidsjaar op.

De loonkosten voor werkgevers bestaan uit twee componenten: lonen en salarissen enerzijds en sociale premies ten laste van werkgevers anderzijds. Dit begrip loonkosten komt overeen met het begrip beloning van werknemers in de Nationale rekeningen. De sociale premies ten laste van werkgevers hebben betrekking op de werkgeversbijdragen in het kader van de sociale zekerheid. De cijfers voor de loonkosten per arbeidsjaar komen overeen met de herziene editie van de Nationale rekeningen 2000 en verschillen daarom voor het jaar 2000 van eerder gepubliceerde cijfers.

Arbeidsvolume en banen

Zie 'Arbeidsrekeningen'

Beloning van werknemers

Zie 'Arbeidsrekeningen'

Cao-lonen

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsduurgegevens zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van:

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering. Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoeslag of een toeslag voor ploegendienst, en individuele loonstijgingen.

De brutering van de overhevelingstoeslag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de brutering niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke bruteringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met:

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoeslag,
- alle contractueel aangegane, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkortingen. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkortingen, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootteklassen, behalve:

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van:

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijdbaan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkings sfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijdbaan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkings sfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkorting). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de gegevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen in-

vloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstofwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Contractuele loonkosten

Zie 'Cao-lonen'

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex (CPI) meet de gemiddelde prijsverandering van de aankopen die huishoudens doen om in hun levensonderhoud te voorzien. Naast de dagelijkse boodschappen gaat het om zaken als woninghuur, energie en duurzame goederen (auto's e.d.). De CPI houdt ook rekening met de prijs van overheidsdiensten en met consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende-zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Daarentegen blijven verzekerde ziektekosten buiten beschouwing.

De prijzen worden verspreid over het hele land gemeten. Dat gebeurt voor een deel door enquêtrices, die de winkels bezoeken. Daarnaast vindt er schriftelijke en telefonische enquêtering plaats. In de meeste gevallen wordt de prijs eens per maand waargenomen. Producten die in een maand sterk fluctueren, zoals verse groenten en vers fruit, vereisen een meer frequente meting. Bij andere onderdelen van de CPI, bijvoorbeeld bij woninghuur, kan juist worden volstaan met een lagere frequentie.

Voor drie bevolkingsgroepen wordt maandelijks een consumentenprijsindex berekend:

- alle particuliere huishoudens in Nederland;
- werknemers met een laag inkomen, d.w.z. in het basisjaar 1995 een bruto gezinsinkomen van minder dan 40 477 euro (mediaan van de inkomensverdeling);
- werknemers met een hoog inkomen, d.w.z. in 1995 een bruto gezinsinkomen van meer dan 40 477 euro.

Voor deze groepen wordt bovendien een afgeleide CPI samengesteld. Deze is berekend als de gewone CPI exclusief het effect van tariefsveranderingen van de indirecte belastingen (BTW en accijnzen) en de consumptiegebonden belastingen.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetrede Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht,
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische consumptie van personen welke onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald.
- Collegegelden en les gelden,
- Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke,
- Diensten van de ziektekostenverzekeraars,
- Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.

De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:

- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
- De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven

in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd.

De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.

- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), februari 2002

In opdracht van de Europese Unie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in februari 2002 omvatte 1 482 telefoonnummers, waarbij 997 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in februari 33 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het *economisch klimaat*. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de *koopbereidheid*.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoengecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.
Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregistreeerde werkloosheid

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreeerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreeerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregistreeerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreeerde werkloosheid.

Geregistreeerde werklozen zijn mensen die bij een arbeidsbureau staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregistreeerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de arbeidsbureaus en de *Enquête beroepsbevolking (EBB)* van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregistreeerde werkloosheidscijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Loonkosten per voltijdwerknemer

Zie *'Arbeidsrekeningen'*.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de *Standaard bedrijfsindeling 1993*. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

Algemeen

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de *Werkloosheidswet*. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intrede van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

Algemeen

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de *Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)*, de *Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ)* en de *Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)*.

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de *Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA)*. Met de invoering van de *Wet PEMBA* is de *Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)* ingetrokken. Personen die een *AAW*-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de *WAZ* of *Wajong*. De *WAO* is van toepassing geworden op het overheidspersoneel. Tot 1998 had het overheidspersoneel recht op een aan de *AAW* gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intrede van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de *Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT)*. Een uitkering kan worden geschorst op opgeschort als de uitvoeringinstelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de *Algemene bijstandswet (ABW)*. De uitkomsten over de *ABW* hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Uitkeringen worden toegekend aan huishoudens, waarbij één persoon als aanvrager wordt aangemerkt. Bij (echt)paren is dat in veel gevallen de man. Dit betekent dat de persoonskenmerken zoals in de tabel opgenomen, in de meeste gevallen betrekking hebben op mannelijke aanvragers. Gegevens over de overige leden van het huishouden, meestal dus vrouwen en jongeren (kinderen) komen niet tot uitdrukking in de tabellen.

Vacatures

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;
- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de dentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in Statline te vinden.

Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structuurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar

2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in Statline te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Ziekteverzuim

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend zijn op basis van alle verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodragers;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.	Trefwoord	Bron tabellen	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven <i>Zie: inkomen</i>					Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46
Allochtonen <i>Zie: etniciteit</i>					Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47
Arbeidsdeelname					Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	EWL	tabel	2002/1	48
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/4	AR	artikel	2000/12	19–20
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/3	EBB	artikel	2000/12	21–24
Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/3	AR	artikel	2000/9	25–26
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt	AR	artikel	2000/6	19–20
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25	Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21–23
Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47	<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Bij arbeidsbureau ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/1	53	Arbeidskosten				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45	Cao-lonen per uur/mnd, contract.	CAO	tabel	2002/3	52–53
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19–21	Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/3	54
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29–31	Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12–13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22	De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23–28
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen	EBB	tabel	2001/8	28	Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Bevolkingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?		artikel	2001/7	20–24	Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41–42
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen van 16–64 jaar naar arbeidspositie vlgns EBB	EBB	tabel	2001/5	26	Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43–45
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10–12	Arbeidsongeschiktheid				
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24	Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17
(Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	tabellen	2000/12	29–36	Uitkeringen WW, AO en Abw september 2001	SZ	tabel	2002/3	60–62
Aantal vacatures onverminderd hoog	VAC	persbericht	2000/10	18–20	Bedrijfsongevallen	EBB	artikel	2002/2	15–19
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21–27	Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38–40
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28–31	Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17–18
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20–32	Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen 1995	EBB	artikel	1998/1	25–42
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22–29	<i>Zie ook: inkomen sociale zekerheid</i>				
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21–23	Arbeidsvolumina				
Gesubsidieerde arbeid in de EBB 1997	EBB	artikel	1998/8	21–26	<i>Zie: arbeidsjaren</i>				
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>					Banen				
Arbeidsduur					Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12	Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag.	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45	Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46	Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46
Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8	Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/2	31
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15	Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25	Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47	De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43	Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19–21	Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19–21
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29	Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41–94	Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41–94
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstructuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19–49	Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43–51
Banen, uurloon, jaarloon, minimumloon, 1997, 1998	EWL	tabel	2000/3	44–97	Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/3	AR	artikel	2000/9	25–26
Uitkomsten over banen van werknemers bij bedrijven en instellingen, lonen en arbeidsduur	EWL	tabel	1999/5	42–91	Banen van werknemers naar regeling van de werktijden en overwerk, 31 december, 1997	EWL	tabel	2000/5	27
Ruim een half miljoen overwerkers	JWL	artikel	1997/7	21–24	Banen van werknemers: het aandeel van diverse groepen werknemers, 31 december, 1997	EWL	tabel	2000/5	28
Arbeidsjaren					Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32–40
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12	Banen, uurloon, jaarloon, minimumloon, 1997, 1998	EWL	tabel	2000/3	44–97
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20	Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22–29
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45	Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21–23

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2002/2	41
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2002/1	57
Beduidend lagere inflatie	CPI	persbericht	2001/12	7- 12
Prijsindexcijfers woningbouw	CPI	tabel	2001/12	73
Consumentenprijsindexcijfers alle huishoudens, werknemers laag, werknemers hoog	CPI	tabel	2001/12	74- 75
Inflatie blijft hoog in september	CPI	persbericht	2001/11	7- 12
Inflatie in juli naar 4,6 procent	CPI	persbericht	2001/9	7- 13
Inflatie in juni gedaald	CPI	persbericht	2001/8	7- 13
Inflatie in mei onverminderd hoog	CPI	persbericht	2001/7	7- 13
Inflatie loopt in april verder op	CPI	persbericht	2001/6	7- 13
Inflatie naar 4,6 procent in maart	CPI	persbericht	2001/5	7- 12
Inflatie loopt in februari op naar 4,5 procent	CPI	persbericht	2001/4	7- 12
Inflatie in januari naar 4,2 procent	CPI	persbericht	2001/3	13- 19
Inflatie in 2000 gemiddeld 2,6%	CPI	persbericht	2001/2	10- 15
Inflatie in november iets afgevlakt	CPI	persbericht	2001/1	7- 11
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen stabiel	CCO	berichten	2002/3	8- 9
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/3	57
Consumentenvertrouwen vrijwel gelijk	CCO	berichten	2002/2	8
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/2	43
Stabilisatie consumentenvertrouwen	CCO	persbericht	2001/12	16- 18
Houdingen en verwachtingen consumenten, november 2001	CCO	tabel	2001/12	76- 77
Koopbereidheid bijna terug op niveau vóór aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/11	19- 21
Consumentenvertrouwen fors gedaald na aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/10	9- 11
Consumentenvertrouwen in augustus vrijwel stabiel	CCO	persbericht	2001/9	16- 17
Consumentenvertrouwen in juli stabiel	CCO	persbericht	2001/8	19- 21
Consumentenvertrouwen neemt verder af	CCO	persbericht	2001/7	18- 19
Vertrouwen consumenten niet verder gedaald	CCO	persbericht	2001/6	19- 20
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	persbericht	2001/5	19- 20
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	persbericht	2001/4	16- 17
Consumentenvertrouwen neemt verder af	CCO	persbericht	2001/3	23- 24
Consumentenvertrouwen gedaald	CCO	persbericht	2001/2	19- 20
Consumptie				
Bezit van duurzame consumptiegoederen	SEP	tabel	2000/1	37- 41
<i>Zie ook: bestedingen</i>				
Economische activiteit				
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21- 24
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21- 23
Etniciteit				
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26- 34
Deelname van allochtonen aan de Wet Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35- 39
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18- 20
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61- 69
Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17- 18
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21- 24
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21- 27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28- 31
Nieuwe standaarddefinitie voor allochtonen	EBB	artikel	2000/8	45- 48
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58- 60
Besteedbaar inkomen allochtone en autochtone huishoudens	IPO	tabel	1999/11	44- 48
Inkomen van allochtonen	RIO	artikel	1999/8	22- 27
Besteedbaar inkomen van autochtone en allochtone bevolking 1996	RIO	tabel	1999/8	55- 59
Buitenlandse werknemers	AR	tabel	1999/3	42- 45
Flexibele arbeid				
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981-1995	EBB	artikel	1996/11	29- 45
<i>Zie ook: dienstverband</i>				
Gepremieerde en gesubsidieerde sector				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/3	52- 53
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12- 13
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41- 42
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43- 45
Geregistreerde werkloosheid				
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/3	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18- 20
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21- 30

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/3	50
Geregistreerde werklozen, 16-64 jaar	GW	tabel	2002/3	50
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/3	51
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	bericht	2002/2	8
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/2	36
Geregistreerde werklozen, 16-64 jaar	GW	tabel	2002/2	36
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/2	37
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9- 10
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19- 22
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13- 15
Geregistreerde werklozen, 3-mnd. gemiddelde	GW	tabel	2001/12	57
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13- 15
Geregistreerde werklozen, 3-mnd. gemiddelde, bij arbeidsbureau ingeschrevenen, naar landsdeel	GW	tabel	2001/11	27- 29
Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	GW	persbericht	2001/10	7- 8
Werkloosheid mei-juli	GW	persbericht	2001/9	14- 15
Daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/8	17- 18
Geregistreerde werklozen naar landsdeel	GW	tabel	2001/8	29
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen	EBB	tabel	2001/8	28
Verdere daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/7	14- 15
Werkloosheid verder gedaald	GW	persbericht	2001/6	14- 16
Werkloosheid gedaald	GW	persbericht	2001/5	16- 18
Geregistreerde werklozen, 16-64 jr landsdeel	GW	tabel	2001/5	27
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/4	13- 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/3	20- 22
Werkloosheid stabiel op niveau	GW	persbericht	2001/2	16- 18
Geregistreerde werklozen van 16-64 jaar naar landsdeel en 4 grote gemeenten	GW	tabel	2001/2	27
Werkloosheid daalt niet meer	GW	persbericht	2001/1	12- 14
<i>Zie ook: werkloosheid</i>				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2001/4	27- 32
Grensarbeidersverkeer	SGA	tabel	2000/2	26- 33
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19- 20
Inkomen rond minimum en modaal, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/12	68- 72
Inkomen particuliere huishoudens, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/11	48- 52
Inkomen van AOW'ers 1999	IPO	artikel	2001/7	25- 29
Inkomen van AOW'ers, 1999	IPO	tabel	2001/7	55- 60
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23- 29
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61- 69
Aantal, gemiddeld inkomen, inkomensinkomensverdeling	IPO	tabellen	2001/4	47- 56
Dynamische koopkrachtontwikkeling '89-'99	IPO	tabellen	2001/4	59- 64
Regionale inkomensverdeling van huishoudens, 1998	IPO	tabellen	2000/12	110-117
Statische koopkrachtmeting	IPO	tabel	2000/8	79
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/8	80
Inkomens rond minimum en modaal, 1998	IPO	tabel	2000/7	36- 41
Lage inkomens, 1998	IPO	tabel	2000/7	43- 48
Inkomen van AOW'ers, 1998	IPO	tabel	2000/4	74- 77
Particuliere huishoudens naar hoogte inkomen, 1998	IPO	tabel	2000/4	77
Inkomen particuliere huishoudens, 1990-1998	IPO	tabel	2000/4	79
Inkomen een- en tweeverdieners en overige huishoudens, 1998	IPO	tabel	2000/4	80
Inkomen een- en tweeverdieners, 1998	IPO	tabel	2000/4	81- 82
Inkomensverdeling	IPO	tabel	2000/2	43- 53
Dynamische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/2	56- 61
Koopkracht sterk gestegen	IPO	persbericht	2000/1	7- 8
Regionale inkomensverdeling 1997	IPO	tabel	1999/12	57- 65
Besteedbaar inkomen allochtone en autochtone huishoudens	IPO	tabel	1999/11	44- 48
Aandeel langdurige minima gelijk gebleven	IPO	persbericht	1999/9	7- 9
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22- 29
Inkomen van allochtonen	RIO	artikel	1999/8	22- 27
Statische koopkrachtmutatie	IPO	tabel	1999/8	52

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	1999/8	53
Besteedbaar inkomen van autochtone en allochtone bevolking 1996	RIO	tabel	1999/8	55– 59
Inkomen van een- en tweeverdieners, 1997	IPO	artikel	1999/4	24– 28
Inkomen van met AOW-ers 1997	IPO	tabel	1999/4	42– 46
Inkomensverdeling 1997	IPO	artikel	1999/3	23– 27
Een halve eeuw regionale inkomensontwikkeling	RIO	artikel	1999/3	28– 30
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	RIO	artikel	1999/3	31– 34
<i>Zie ook: koopkracht vermogen</i>				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2002/3	51
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	Eurostat	tabel	2002/3	56
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2002/2	37
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	Eurostat	tabel	2002/2	42
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	Eurostat	tabel	2002/1	58
Geharmoniseerde cpi	Eurostat	tabel	2001/12	79
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2001/12	79
Geharmoniseerde cpi	Eurostat	tabel	2001/11	59
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2001/11	59
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/01	15– 19
Koopkracht				
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19– 20
Dynamische koopkrachtontwikkeling '89–'99	IPO	tabellen	2001/4	59– 64
Statische koopkrachtmeting	IPO	tabel	2000/8	79
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/8	80
Dynamische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/2	56– 61
Statische koopkrachtmutatie	IPO	tabel	1999/8	52
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	1999/8	53
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	RIO	artikel	1999/3	31– 34
Welvaardsdynamiek 1991–1996*	IPO	artikel	1998/2	33– 36
<i>Zie ook: inkomen vermogen</i>				
Loonkosten				
<i>Zie: arbeidskosten</i>				
Meewerkende gezinsleden				
<i>Zie: positie in de werkring</i>				
Minimum(loon)				
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30– 43
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61– 69
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Inkomens rond minimum en modaal, 1998	IPO	tabel	2000/7	43– 48
Aandeel langdurige minima gelijk gebleven	IPO	persbericht	1999/9	7– 9
Werknemers die het minimumloon verdienen 1969–1997	EWL	artikel	1999/2	18– 36
Onderwijs(niveau)				
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20– 32
Standaard onderwijsinstelling (SOI) 1998 en ISCED 1997	SOI	persbericht	1999/10	17
Standaard onderwijsindeling	SOI	artikel	1998/12	22
<i>Zie ook: economische activiteit schoolverlaters</i>				
Ontslag				
Ontslagaanvragen	SOZ	tabel	2000/7	27– 28
Ontslagaanvragen	SOZ	tabel	1999/8	42
Organisatiegraad				
<i>Zie: vakverenigingen</i>				
Overheid				
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2002/3	52– 53
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12– 13
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41– 42
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43– 45

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Pendel				
<i>Zie: woon-werkverkeer</i>				
Pensioen				
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22– 24
AOW, Anw	SOZ	tabel	2001/7	51– 53
VUT, AOW, Anw, AKW, Abw	SOZ	tabellen	2000/12	99–108
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabellen	2000/11	63– 64
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/7	32– 33
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
AOW, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
<i>Zie ook: inkomen sociale zekerheid</i>				
Prijzen				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
<i>Zie ook: CAO-lonen</i>				
Regionaal				
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/1	52
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar landsdeel	GW	tabel	2001/5	27
Arbeidsmarkt: verschil tussen Utrecht en Noorden van het land blijft groot	EBB	persbericht	2000/7	15– 16
Regionale inkomensverdeling 1997	IPO	tabel	1999/12	57– 65
Een halve eeuw regionale inkomensontwikkeling	RIO	artikel	1999/3	28– 30
Mensen met een WW-uitkering	SOZ	tabel	1999/4	38– 39
Schoolverlaters				
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
Sociale zekerheid				
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 3e kwartaal 2001	ZVZ	tabel	2002/3	58– 59
Uitkeringen WW, AO en Abw september 2001	SZ	tabel	2002/3	60– 62
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13– 14
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22– 24
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26– 34
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 2e kwartaal 2001	ZVZ	tabel	2002/1	59– 60
Uitkeringen WW, AO en Abw medio 2001	SZ	tabel	2002/1	61– 63
Uitkeringen AOW, Anw en AKW	SZ	tabel	2001/12	64– 65
Daling bijstand en WW vlak af	SZ	persbericht	2001/11	16– 18
Uitkeringen Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/11	35– 36
Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38– 40
Ziekteverzuim	SZ	tabel	2001/11	42– 43
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof	SZ	tabel	2001/10	37– 38
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18– 20
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	persbericht	2001/8	14– 16
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof	SZ	tabel	2001/8	37– 38
WW-uitkeringen	SOZ	tabel	2001/7	44– 47
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, WAO, WAZ, Wajong	SOZ	tabel	2001/7	47– 51
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2001/7	51– 54
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen net een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 1996–1997	SZ	artikel	2001/6	30– 43
Uitkeringen krachtens Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/6	58– 59
Minder uitkeringen voor bijstand en WW, meer voor arbeidsongeschiktheid	SZ	persbericht	2001/5	13– 15
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof	SZ	tabel	2001/5	35– 36
Aantal bijstandsontvangers daalt nog steeds	SOZ	persbericht	2001/3	7– 9
Huishoudens met Abw/IOAW/IOAZ-uitkering	SOZ	tabel	2001/3	39– 40
Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17– 18
VUT, AOW, Anw, AKW, Abw	SOZ	tabellen	2000/12	99–108
Aantal vacatures onverminderd hoog	VAC	persbericht	2000/10	18– 20
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabellen	2000/11	63– 64
ABW	SOZ	tabel	2000/9	45– 46
Personen met een bijstandsuitkering in 1998	SOZ	artikel	2000/8	17– 44
AOW, Anw, Akw	SOZ	tabel	2000/7	32– 33
Personen <65 jaar met bijstands-, ioaw-, ioaz-uitkering	SOZ	tabel	2000/6	31
Thuiswonenden, <65 jr. met bijstandsuitkering	SOZ	tabel	2000/6	32
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	34
WAO uitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	35

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
WAZ uitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	36
Wajong	SOZ	tabel	2000/6	37
Abw	SOZ	tabel	2000/3	107
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOZ	artikel	1999/12	20– 32
Daling bijstand zet door	SOZ	persbericht	1999/10	16
Bijstandsafhankelijkheid van autochtonen en allochtonen	SOZ	artikel	1999/10	18– 20
AOW, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
Anw, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
AKW, ouders en (kinderbijslag) kinderen	SOZ	tabel	1999/10	36
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Mensen met een VUT-uitkering 1998	VUT	tabel	1999/8	48– 49
Langdurig in de bijstand	SSZ	artikel	1998/5	34– 38
Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, 1995	EBB	artikel	1998/1	25– 42
Gesubsidieerde arbeid 1990–1995	SSZ	artikel	1997/8	23– 31
Werken via de banenpoolregeling of de Jeugdwerkgarantiewet	EBB	artikel	1997/12	19– 24
Zie ook: <i>arbeidsongeschiktheid</i> <i>bijstand</i> <i>pensioen</i> <i>werkloosheid</i>				
Stakingen				
Zie: <i>werkstakingen</i>				
Standaard bedrijfsindeling				
Zie: <i>economische activiteit</i>				
Uitgaven				
Zie: <i>bestedingen</i>				
Uitkeringen				
Zie: <i>sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	DIV	artikel	2002/3	18– 20
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsgroote	VAC	tabel	2002/3	47
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2002/3	48– 49
Aantal vacatures gedaald	VAC	artikel	2002/2	20– 21
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsgroote	VAC	tabel	2002/2	33
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2002/2	34– 35
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2002/1	50– 51
Aantal vacatures stabiel op hoog niveau	VAC	persbericht	2001/10	22– 25
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21– 22
Groei vacatures ten einde	VAC	persbericht	2001/7	16– 17
Vacatures particuliere bedrijven	VAC	tab	2001/7	36– 38
Vacatures overheid en onderwijs	VAC	tab	2001/7	39
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21– 22
Groei vacatures zet nog steeds door	VAC	persbericht	2001/4	18– 19
Vacatures particuliere bedrijven	VAC	tabellen	2001/4	33– 35
Vacatures overheid en onderwijs	VAC	tabellen	2001/4	36
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25– 26
Aantal vacatures onveranderd hoog	VAC	persbericht	2001/2	7– 9
Vacatures particuliere bedrijven, ontstane, vervulde. Historische reeks vacatures	VAC	tabel	2001/2	28– 30
Vacatures bij overheid en onderwijs, ontstane, vervulde	VAC	tabel	2001/2	31
Vakverenigingen				
Leden van vakcentrales, 1 oktober 2001	VB	tabel	2002/3	63
Minder mannen en jongeren vakbondslid	VB	webmag	2002/1	11
Daling ledental vakbeweging	VB	artikel	2001/12	46– 50
Verbruik				
Zie: <i>bestedingen</i>				
Verdiende lonen				
Spaarfloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10– 11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31– 37
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/3	54
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23– 28
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Uurloon werknemers naar geslacht, december 1998	EWL	tabel	2000/4	29

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstrucuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19– 49
Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32– 40
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25– 28
Vermogen				
Vermogensverdeling 1997	IPO	artikel	1999/6	24– 27
Miljonairs per gemeente	IPO	artikel	1998/6	19– 20
Vermogensverdeling 1996*	IPO/SEP	artikel	1998/5	27– 30
Welvaart				
Zie: <i>inkomen</i> <i>vermogen</i> <i>koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46
Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16– 18
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23– 25
Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	EWL	tabel	2002/1	48
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30– 43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44– 45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19– 21
Aantal vacatures stabiel op hoog niveau	VAC	persbericht	2001/10	22– 25
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23– 28
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21– 22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21– 22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23– 29
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland België en Duitsland	SGA	tabellen	2001/4	27– 32
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10– 12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	EBB	artikel	2001/3	25– 26
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15– 19
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/4	AR	artikel	2000/12	19– 20
Allochtonen op de arbeidsmarkt (Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	artikel	2000/12	21– 24
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43– 51
Banen van werknemers naar regeling van de werktijden en overwerk, 31 december 1997	EWL	tabel	2000/5	27
Banen van werknemers: het aandeel van diverse groepen werknemers, 31 december 1997	EWL	tabel	2000/5	28
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58– 60
1999: werkgelegenheid groeit opnieuw met 200 duizend	EBB	persbericht	2000/3	7– 10
Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32– 40
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20– 32
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25– 28
Arbeidsmarkt in noorden ongunstig, in Utrecht gunstig	EBB	artikel	1997/3	16– 17
In 1996 ruim honderdduizend mensen meer aan het werk	EBB	artikel	1997/2	17– 19
Zie ook: <i>arbeidsjaren</i> <i>arbeidsvolumina</i> <i>banen</i>				
Werkloosheid				
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/3	50
Geregistreerde werklozen, 16-64 jaar	GW	tabel	2002/3	50
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/3	51
Uitkeringen WW, AO en Abw september 2001	SZ	tabel	2002/3	60- 62
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	berichten	2002/2	8
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13- 14
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9- 10
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19- 22
Deelname van allochtonen aan de Wet				
Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35- 39
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13- 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13- 15
Daling bijstand en WW vlak af	SZ	persbericht	2001/11	16- 18
Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	GW	persbericht	2001/10	7- 8
Werkloosheid mei-juli	GW	persbericht	2001/9	14- 15
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	persbericht	2001/8	14- 16
Daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/8	17- 18
Verdere daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/7	14- 15
Werkloosheid verder gedaald	GW	persbericht	2001/6	14- 16
Werkloosheid gedaald	GW	persbericht	2001/5	16- 18
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/4	13- 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/3	20- 22
Werkloosheid daalt niet meer	GW	persbericht	2001/1	12- 14
Arbeidsmarkt: verschil tussen Utrecht en Noorden van het land blijft groot	EBB	persbericht	2000/7	15- 16
Geregistreerde werkloosheid en werkloosheidsuitkeringen 1993-1995: een onderzoek naar het verschil in ontwikkeling	GW	artikel	1997/10	22- 27
<i>Zie ook: geregistreerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>				
Werkloze beroepsbevolking				
<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
Werknemers				
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/3	45
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstakken	AR	tabel	2002/3	46
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/1	66
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999-2000	EWL	artikel	2001/12	30- 43
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995-1999	EWL	artikel	2001/9	23- 28

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23- 29
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41- 94
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43- 51
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58- 60
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22- 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21- 23
Werknemersgegevens uit de verzekerden-administratie: een eerste analyse	JWL	artikel	1997/11	24- 27
<i>Zie ook: banen</i>				
Werkstakingen				
Werkstakingen	WS	tabel	2000/6	54- 56
Werkstakingen	WS	tabel	2000/4	70- 71
Werkzame beroepsbevolking				
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16- 18
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29- 31
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10- 12
(Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	tabellen	2000/12	29- 36
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22- 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21- 23
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Werkzame personen				
<i>Zie: beroepsbevolking werkgelegenheid</i>				
Zelfstandigen				
<i>Zie: inkomen positie in de werkring</i>				
Ziekteverzuim				
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13- 17
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 3e kwartaal 2001	ZVZ	tabel	2002/3	58- 59
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 2e kwartaal 2001	ZVZ	tabel	2002/1	59- 60
Ziekteverzuim	ZVZ	tabel	2001/11	42- 43
Ziekteverzuim verder toegenomen	ZVZ	persbericht	2000/6	7- 8
Kerncijfers ziekteverzuim overheid 1997	ZVZ	artikel	1999/10	21- 24

Enkele afzonderlijke publicaties

Arbeid

Enquête beroepsbevolking 1999	€ 13,16
Arbeidsrekeningen 1996–1997	€ 22,69
Nationale rekeningen 2000 (waarin arbeidsrekeningen)	€ 38,57
Arbeidsrekeningen, kern van het statistisch systeem over arbeid	€ 31,76
Tijdreeksen arbeidsrekeningen 1969–1993:	
– 25 jaar banen en arbeidsduur van werknemers	€ 20,42
– Ramingen van het opleidingsniveau, een tussenbestand	€ 15,88
Regionale gegevens over arbeid, onderwijs en sociale zekerheid 1998	€ 15,66
Databank RARBON (arbeid, onderwijs en sociale zekerheid) opgenomen in StatLine (CBS databank)	
los	€ 10,00
abonnement	
10 updates p.j.	€ 80,00
Werken en leren 2000–2001 ¹⁾	€ 20,42
Arbeid en lonen van werknemers 1994	€ 27,00
Beroepsbevolking en werkloosheid per gemeente 1997/1999	€ 11,34
Sociaal-economische Dynamiek 2000	€ 13,39

Inkomen en vermogen

Jaarboek welvaartsverdeling 2000	€ 15,66
Regionale inkomensverdeling 1996, kerncijfers	€ 17,47
Regionale vermogensverdeling 1996, cd-rom	€ 58,99

Onderwijs en sociale zekerheid

Onderwijsrekeningen 1998/99	€ 11,34
Jaarboek onderwijs 2000 ¹⁾	
los	€ 25,41
abonnement	€ 23,14
Bedrijfsopleidingen 1993	€ 20,42
Nascholing in de onderwijssector 1994/95	€ 9,08
Standaard onderwijsindeling, editie 2000/01, cd-rom	€ 22,69

Consumptie en sparen

Woningbehoeftenonderzoek 1999, kernpublicatie	€ 15,88
Budgetonderzoek:	
– Gebruikershandboek 1996	€ 17,92
– Kerncijfers 1999	€ 10,21
Sparen en lenen 2000	€ 20,42

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een 'boekwinkel' waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.

¹⁾ Te bestellen bij Samsom Klantenservice tel. (0172) 46 66 66, fax (0172) 46 67 69.